

భగవాదుత్తర గీత

అమృతం



ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్య, ధర్మ శాస్త్రాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

గ్రంథ నిధి
THE TREASURY OF KNOWLEDGE
PUNJAGUTTA, TELANGANA, INDIA
WWW.GRANTHANIDHI.BLOGSPOT.IN

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం
మోహన్ పబ్లికేషన్స్
కోటగుమ్మం, లిజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

www.granthanidhi.blogspot.in

పద్య

శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ భగవద్గీతా మృతము

శ్రీ గోపా

గృంథకర్త

గీతాప్రచారకులు

పండిత, మాకం తిమ్మయ్యశ్రేష్ఠి

శ్రీ ఘనదుత్తరగీతామృతము

విషయసూచిక

పరస	పుట
సంఖ్య	సంఖ్య
1 కృతజ్ఞత	
2 పీఠిక	1
3 అథకరన్యాసః	6
4 బ్రహ్మప్రతిపాదక యోగము మొదటి - అభ్యాయము	9
5 హంసభావన	12
6 ధ్యానయోగాభ్యాసము	14
7 ఆత్మమంత్రము (ప్రాణాయామము)	16
8 జీవన్ముక్తి లక్షణములు	21
9 ధారణ యోగము	2
10 ప్రత్యాహర ధ్యానము	24
11 బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాస రహస్యము	2
12 చిదాకాశం	2
13 ధ్యానయోగము	2
14 జ్ఞానప్రాణాయామము	3
15 పంచమలములు	3
16 షడూర్ములు	
17 అగామి సంచిత ప్రాకరణకర్మములు	3
18 కర్మపరిపాకమే జన్మకారణము	3
19 స్వరూపానుభవబోధ	
20 అహంకారము లేక, వర్వశక్తి	
21 ప్రకృతిని జయించుట	
22 గంధకర్త అభిప్రాయము	
23 జీవన్ముక్తిని లక్షణములు	
24 ప్రణవస్వరూపనిర్ణయము	

వరస	విషయసూచిక	పుట
సంఖ్య		సంఖ్య
25	3 స్థానములు, 4 పాదములు, 5 దేవతల వివరము	54
26	సర్వసంకల్ప శూన్యమే బ్రహ్మసాక్షాత్కారము	55
27	బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాస రహస్యము	56
28	అత్మజ్ఞానికి శాస్త్రములతో పనిలేదు	58
29	అత్మజ్ఞానియే విద్వాంసుడు	59
30	అత్మజ్ఞాని లక్షణము	60
31	ఓంకార రహస్యము	62
32	గ్రంథకర్త అభిప్రాయము	64
33	స్వరూపమనోనాశనము	67
34	అరూపమనోనాశనము	69
35	జీవేశ్వరులు భిన్నులు కానేరరు	70
36	అత్మకు స్వయంప్రకాశ లక్షణము	71
37	భ్రాంతిజ్ఞానము	73
38	జ్ఞాన అస్థాంగములు	76
39	అమరవారుణి మహిమ	77
40	బ్రహ్మసాక్షాత్కారము	78
41	యథార్థ దృష్టి	79
42	స్వస్వరూప స్థితిరహస్యము	80
43	నిర్గుణ ధ్యానము	83
44	నాదానుసంధాన ప్రభావము	85
45	అత్మ ఏకర్తృత్వము లేనివాడు	88
46	నమస్తమును అత్మకంటే భిన్నములు	90
47	ప్రత్యాహర ధ్యానము	92
48	అత్మ సాక్షాత్కారానుభవము	94
49	దుఃఖముతో గూడిన దేహము	95
50	నిర్మలుడగు అత్మ	97
51	ఇందుకు భావము గమనించుడు	98
52	బ్రహ్మనందర్శన యొగము రెండవ అధ్యాయము	99
53	అవిద్యతోగూడిన జీవుడు, పరమాత్మ భిన్నులుకారు	100
54	శుద్ధవాసన, మలినవాసనా లక్షణములు	105
55	మహావాక్యముల కర్థము	
56	నిర్వికల్ప నమాధిస్థితి	

పరన

సంఖ్య

విషయసూచిక

- 57 బ్రహ్మజ్ఞాని ఎచ్చట శరీరమును విడిచినను నిర్బంధములేదు
- 58 జీవుడు సర్వవ్యాపి
- 59 పాణలయక్రమము
- 60 సుషుమ్నానాడిమాహాత్మ్యము
- 61 చతుర్దశనాడుల వివరము
- 62 ఆశ్వత్థ వృక్షము
- 63 ప్రాంతాహార, ధారణ, ధ్యానసమాధి భేదములు
- 64 ధారణా భేదములు
- 65 ధ్యానభేదమును
- 66 సమాధిలక్షణములు
- 67 నమస్తము లయమొందుట
- 68 సర్వము శూన్యము
- 69 ఆత్మజ్ఞానములేని విద్వాంసులు, నిష్ప్రయోజకులు
- 70 అజ్ఞాన దోషము
- 71 మూడు డెట్టివాడు ?
- 72 స్వరూపానుభవబోధ
- 73 తుర్యజ్ఞాన యోగము మూడవ అధ్యాయము
- 74 చిందు అనగా శుక్లోత్పత్తి
- 75 జ్ఞాని ఆత్మపూజ (పాడశోపచారములు)
- 76 బ్రహ్మమయుడు
- 77 ఉభయబ్రహ్మడు
- 78 యతిశ్వరుని మాహాత్మ్యము
- 79 పరమహంస లక్షణములు
- 80 గీతాసారయోగము నాలుగవ అధ్యాయము
- 81 ఓంకార మను రథము
- 82 సమాధిపిథి ఏడు అంగములు
- 83 ధారణవలన నిత్యసుఖము గలుగుట
- 84 జగత్తు మిథ్యా స్వరూపము
- 85 కర్మమనగా నేమి ?
- 86 మనోనిగ్రహము
- 87 ఆత్మకృపి
- 88 పరిపూర్ణ బోధ

ఓమ్

శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః

శ్రీ

భగవదుత్తరగీతామృతము



బ్రహ్మపృతి పాదక యోగము.

మొదటి అధ్యాయము

పీఠిక

శ్రీభగవదుత్తర గీతాఅనగా శ్రీకృష్ణభగవానుడు అర్జునునకు 18 అధ్యాయములు భగవద్గీతను ఉపదేశించినతరువాత అర్జునుడు రజోగుణముతో గూడిన ప్రపంచకార్యములలో మునిగిపోవుటచే గీతార్థమును కొంతకాలమునకు మరచిపోయినందున మరల శ్రీకృష్ణపరమాత్ముని వికాంతప్రదేశమున శరణుజొచ్చి ఓయదు క్షుల భూషణా! నేను మరచిపోయిన ఆ పరబ్రహ్మ తత్వమును యోగజ్ఞానములున్న మరల విశదముగా ఉపదేశింపుమని ప్రార్థించగా శ్రీభగవానుడు మరల పరమాత్మతత్వమును యోగజ్ఞానమును కలిపి 4 అధ్యాయములు ఉపదేశించుట వలన శ్రీభగవదుత్తర గీతామృతసారమని పేరు గలిగెను.

అధికమైన భుజబల పరాక్రమము గల పాండుపుత్రుడైన యో అర్జునా! యుద్ధరంగమునందు నాచే పలుమారు చెప్పబడిన పరబ్రహ్మ తత్వమును, యోగజ్ఞానములును మరల చెప్పచున్నాను వినుమని భగవంతుడు ఉపదేశించుచున్నాడు.

మహానియులా! !

భక్తశిఖామణులైన చదువరులకు విన్నవించుట యేమనగా శ్రీభగవద్గీతయందు ఉపదేశింపబడిన కర్మయోగమునకే యోగమనియు, కర్మములచే బంధింపబడక యుండెడి అవస్థయే జ్ఞానమనియు, బోధించిన పద్ధతిని మాని దీనియందు చెప్పబడిన అష్టాంగ యోగసాధనమునకే యోగశబ్దార్థమనియు, బ్రహ్మసాక్షిత్వార్జ్యమునకే జ్ఞానవాక్యమనియు స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. కావున శ్రీభగవద్గీతకున్న ఉత్తరగీతకున్న గల తాటి తమ్ము మిదియేయని ప్రతివారును మరువకుండురు గాక.

మరియును శ్రీభగవద్గీతను బోధించుకాలమున అర్జునుడు నిర్విషయస్థితిని పొంది యుండలేదు. అట్టికాలమున యౌవ్వనోదశయందుండుటచేత అప్పటికి నిష్కామకర్మయోగమే శ్రేష్ఠమైన సాధనముగా యుండెను.

ఇప్పుడు ప్రాపంచిక విషయములు నశించిన చిత్తము గగనాదై వానప్రస్థాశ్రమమున ఏకాంతస్థలమునందు యోగ ధ్యానముజ్ఞానములతో బ్రహ్మచింతన జేయు కాలమగుటచేత ఇది నిష్కమైన సాధనముగానున్నది. మహాత్ములు, ఋషిశ్వరులు, మోక్షలగువారు మునిచర్యతో గూడినవారై అంత్యకాలమున యౌవనస్థలోయుండి శరీరము విడిచినవారై మోక్షమును జెందుట అనేక శాస్త్రములలో చెప్పబడియున్నది. కావున,

బాగుగా విచారణ చేసినచో యీ ఉత్తరగీతయొక్క రహస్యము యోగధ్యానముల ననుసరించి యున్నదని స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. దీనియందు హంసయోగము ముఖ్యమని తెలియుచున్నది. సాధనలో ఓంకారము. తక్కిన సాధనలన్నియు విటియొక్క ఆంగములై కనుబడుచున్నవి. కావున ముఖ్యమైన అభిప్రాయము ఓంకారము. హంసలయొక్క బిక్యసంధానము అనగా జీవబ్రహ్మైక్య సంధానమే నిష్ఠయనియు బాగుగా తెలియుచున్నది. ఇట్టిపరమోత్కృష్టమైన ఉత్తరగీతను, మునివృత్తి గల వార లెవరో, ఇంద్రియ విషయాదులను త్యజించిన వార లెవరో, సర్వకాలములయందును బ్రహ్మను సంధానపరులైనవార లెవరో ఆట్టివారికై పరమదయానిధి యగు శ్రీకృష్ణభగవానుడు పదేశించిన వని బాగుగా తెలియుచున్నది.

మహానీయులారా ! ఇది మన జీవితదశయొక్క ఉత్తర యోగము. యోగ్యసకాలమందు బోధింపబడిన శ్రీ భగవద్గీత నిష్ఠామ కర్మాచరణయే శ్రేష్ఠముగా నున్నది. జీవిత పూర్వ యోగము అనగా వృద్ధాప్యకాలమందు మునిచర్యతో కూడినవారికి ఉత్తర గీతామృతసారమునందు ఉపదేశింపబడిన బ్రహ్మైక్య సంధానమే శ్రేష్ఠముగా నున్నది. కావున,

మొదట ఉపదేశింపబడిన శ్రీభగవద్గీతయందు గల నిష్ఠాకర్మయోగ మనుష్ఠించి అంతఃకరుణశుద్ధి గలిగిన తర్వాత ఉత్తరగీతయందు బెప్పబడిన ఆజప ఓంకారధ్యానమునకు ద్దులగుదురని తెలియుచున్నది. కావున ధ్యానయోగమే శ్రేష్ఠమనినది. ఎట్లనగా ప్రాణాయామాది కొన్ని ఆసనములు బహిరంగ ధనముగా జేసికొని శ్రవణమనననిధి ధ్యానములను అంతరంగ

సాధనములుగా గ్రహించి ధ్యానయోగము సలిపినచో చాలాశ్రేష్ఠమైనదని చెప్పియున్నారు. కావున ప్రాణాయామాది కొన్ని యోగ సాధనములు లేనిచో ఇంద్రియశుద్ధియు చిత్తైకాగ్రతయు గలుగుట చాలా ప్రయాసగానుండును.

ఎట్లనగా కట్టెయందు గూఢముగ నుండు అగ్ని మథనము చేయనియెడల ఏలాగు ప్రజ్వలింపజాలదో అలాగుననే అత్మానాత్మ విచారపరమగు ధ్యానయోగము వినా తనలో గూఢమై యుండు జ్ఞానాగ్ని ప్రజ్వలింపజాలదు. కట్టెయందు తీయబడిన అగ్నిచే హోమగుండము నందుండు సమస్త వస్తువులను ఏలాగు భస్మము చేయుచున్నదో అలాగుననే జ్ఞానజ్యోతి అనగా అత్మైక్యబోధ గలిగినప్పుడు సమస్త కర్మములనెడు కట్టెలు భస్మమై పోవును. మరియును,

సాగరము దాటుటకు దృఢమైన నావయున్ను మంచి నేర్పరియగు కర్ణధారుడు అనగా నావనునడుపువాడు ఎట్లు అత్యవసరమో అలాగుననే సంసారమనెడు సాగరము దాటుటకు ఇచ్చగల మానవులకు మహాత్ముడగు సద్గురువను కర్ణధారుడున్ను దృఢాభ్యాసమైన అనుష్ఠానమను నావయున్ను యుండియే తీరవలయును. అట్టినచో నిర్భయముగాను సులభముగాను భవసాగరముదాటి నిత్యానందపదవి జెందవచ్చును.

దైవాత్మ స్వరూపులారా !

ఇట్లు భగవద్ గీతామృతమునందు జీవస్వరూపుడైన అర్జునునకు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ స్వరూపమును జెందునట్టి మార్గమేదియో అట్టి మార్గములనే యోగజ్ఞానములను మాత్రము

జ్ఞానస్వరూపుడైన శ్రీకృష్ణభగవానుడు నాలుగు అధ్యాయములలో సంగ్రహముగా ఉపదేశించియున్నాడు. కావున ఇట్టి సర్వోత్కృష్ట, మైన విషయములు సర్వలకు బాగుగా తెలియులాగున నాకం తగా విశేషజ్ఞానము పొందిత్యము లేకపోయినను నాయెరుకకొలది విశేష తాత్పర్యములతోను, భావార్థములతోను వ్రాయబడినది. కావున ఇయ్యది సర్వజ్ఞులైన పండిత బృందములకుకూడ విశ్వాస పాత్రముగా నుండునని నమ్ముచున్నాడను.

ఇట్లు

సర్వజన సుఖాభిలాషి,

పండిత మాకం తిమ్మయ్య శ్రేషి.

————:0:————

ఓమ్ - శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః.

ఓమ్ అస్య శ్రీభగవదుత్తరగీతాశాస్త్రసార మహామంత్రస్య॥
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వర ఋషయః।
 గాయత్రి త్రిష్టు అనుష్టప్ ఛందాంసి ।
 ఆహవనీయ గార్హస్థ్యపత్య దక్షిణాగ్నయస్థానానీ ।
 ఋగ్యజుస్సామవేదాః । నీలపీతశ్వేతవర్ణాః॥
 ఆకారో బీజం, ఉకారశ్చక్రిః మకారః కీలకమ్॥
 ప్రణవాదినంపుటం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః॥

-: అ థ క ర న్మా నః :-

ఓమ్ జ్ఞానాత్మనే శ్రీకృష్ణాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
 .. విశ్వరూప్యాత్మనే గోవిందాయ తర్జనీభ్యాం నమః
 .. శక్త్యాత్మనే వేదవ్యాసాయ మధ్యమాభ్యాం నమః
 .. బలాత్మనే బలభద్రాయ అనామికాభ్యాం నమః
 .. తైజసాత్మనే వాసుదేవాయ కనిష్ఠకాభ్యాం నమః
 .. వీర్యాత్మనే గాండీవధన్వనే అర్జునాయ కరతల కర
 పృష్ఠాభ్యాం నమః

-: అ థ హృ ద యా ది న్మా నః :-

ఓమ్ జ్ఞానాత్మనే శ్రీకృష్ణాయ హృదయాయ నమః
 .. ఐశ్వర్యాత్మనే గోవిందాయ శిరసే స్వాహా
 .. శక్త్యాత్మనే వేదవ్యాసాయ శిఖాయై వాషట్
 .. బలాత్మనే బలభద్రాయ కవచాయ హం

ఓమ్ తై జసాత్మనే వాసుదేవాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్
 ,, వీర్యాత్మనే గాండీవధన్వనే అర్జునాయ అస్త్రాయ ఫట్
 ,, భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥

ధ్యా న మ్,

శ్లో॥ ఆతామ్రపాణి కమలప్రణయ ప్రతోద
 మాలోల హారమణికుండల హేమసూత్రమ్॥

ఆవిశ్రమాంబుకణ మంబుద నీలమవ్యా ।
 దాధ్య ధనంజయ రథాభరణం మహానః॥

శ్లో॥ వసుదేవసుతం దేవం కంసచాఞ్చార మర్దవమ్
 దేవకీ పరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్॥

బ్రహ్మప్రతిపాదక యోగము

మొదటి అధ్యాయము.

యోగశాస్త్రము



చిత్రం 7 వా అర్చనకు అర్చనము చేస్తున్నది.

అర్చనకు భగవానుడు అభయ మొసంగుట.

(2)

ఓమ్

శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః



భగవదుత్తరగీతామృతము

యోగశాస్త్రము



బ్రహ్మపృతిపాదకయోగము.

మొదటి అధ్యాయము

హరిఃఓమ్॥ వాచకః ప్రణవోయస్య క్రీడావదఖిలం జగత్ ।
శ్రుతివాఙ్మానసాతీతం వందే దేవకీసుతమ్॥౧॥

(1) తా॥ “ఓం మిత్యే కాక్షరంబ్రహ్మ” అను శ్రుతిప్రకారము ప్రణవముచేత అనగా ఓంకార స్వరూపుడని చెప్పబడువాడును, క్రీడానిమిత్తము శుకలతోకములను సృజించుచున్నవాడును, వేదములకు మనస్సుకు గోచరము కానివాడును, భక్తులను అనుగ్రహించుటకొరకై అవతరించినవాడును అయిన శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మ స్వరూపమును నా హృదయకమలమునందు వ్రేలితోపజేసి చరణకమలములకు అత్యంత ప్రేమపూర్వకముగాను, వినయముతోను సాష్టాంగ ప్రణామంబు లాచరించి నేను వ్రాయబూనిన యీ శ్రీభగవదుత్తరగీతామృతయోగశాస్త్రము నిర్విఘ్నముగ పఠనమాప్తిని పొందుటకు అత్యుత్సరూపుడైన భగవానుని మరల మరల ప్రార్థించుచున్నాడను.

శ్లో॥ అఖండ సచ్చిదానంద మవాఙ్మానసగోచరమ్

అత్మాన మఖిలాధార మాశ్రియేభీష్టసిద్ధయే॥

2

(2) తా॥ శ్రీమదఖండ సచ్చిదానంద స్వరూపుండును, వాక్కులకు మనస్సుకు గోచరము కానివాడును, సర్వత్ర వ్యాపించియుండు ఆత్మస్వరూపుండును, స్వయంప్రకాశ స్వరూపుడై సర్వమునకు ఆధారభూతుండును, నిత్యానంద స్వరూపుండును కేవల జ్ఞానమాత్రుడై సుఖస్వరూపుండును బుద్ధికిసాక్షిగానుండు ప్రత్యగాత్మస్వరూపుండును ఉపనిషత్తులచే కొనియాడబడువాడును అయిన శ్రీకృష్ణభగవానుని పరమపురుషార్థమగు మోక్షిప్రాప్తి కొరకై ఆశ్రయించుచున్నాడను.

అర్జునఉవాచ:-

శ్లో॥ పరంపరశ్యాః ప్రకృతేరనాది

మేకం విశిష్టం బహుదాగుహాసు

సర్వాలయం సర్వచరాచరస్థం

త్వామేవ విష్ణుం శరణం ప్రపద్యే ॥

3

(3) తా॥ మూలప్రకృతికంటే ఆతీతముగా నుండువాడును, ఆదిఅంత్యములు తెలియనివాడును, అద్వైతస్వరూపము గలవాడును, బుద్ధి యన్న గుహాలయందు ఆనేకవిధములుగా నిండియున్నవాడును, ఏదీలికాది పరమము నమిస్త ప్రావరజంగములయందును అంతర్యామియై సూక్ష్మరూపము ప్రకాశించువాడును స్వయంప్రకాశమై నిత్యమై శాంతమై నిర్దోషమై నా బిందు కళాతీతమై చైతన్యస్వరూపమై ప్రత్యగాత్మ యనెడి శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మమును అయిన నిన్నే శరణు జొచ్చుచున్నాను. అనగా ప్రాప్త్యస్థానము సేవించుచున్నాను.

శ్లో॥ యదేకం నిష్కళం బ్రహ్మ వ్యోమాతీతం విరంజనమ్

అప్రతర్క్య మవిజ్ఞేయం వినాశోత్పత్తివర్జితమ్॥

శ్లో॥ కారణం యోగనిర్ముక్తం సేతుసాధనవర్జితమ్
హృదయాంబుజమధ్యస్థం జ్ఞానం జ్ఞేయస్వరూపిణమ్॥

శ్లో॥ కై వల్యం కేవలం శాంతం శుద్ధ మత్యంత నిర్మలం
నిర్గుణం పరంజ్యోతి రప్రమేయమను త్తమమ్॥ 6

శ్లో॥ ఆద్యంతరహితం సూక్ష్మం శివమద్వైత మవ్యయం
యద్ జ్ఞాత్వాముక్తిమాగచ్ఛేత్తద్జ్ఞానం బ్రూహి కేశవ॥

(4-7) తా॥ జనార్దనా ! స్వజాతి విజాతి స్వగతభేదము లనగా నేమి? కళలు లేనిదియును పరబ్రహ్మస్వరూపమును, ఇరువదినాలుగు తత్వముల కంటే కారణమై ఆకాశమున కతీతముగా గలదియును తమోగుణసంబంధ మగు జడములకు సంబంధములేనిదియును మనస్సుచే నూహించుటకు కానిదియును వాక్కుచే వర్ణించుటకు సాధ్యము కానిదియును అరువిధములైన ప్రత్యక్షప్రమాణములకు తెలియరానిదియును జననమరణములు లేనిదియును ప్రపంచోత్పత్తికి మూలకారణమైనదియును తనకంటే వేరులేనిదియును “ఆత్మ” గుహ యనెడు హృదయపద్మమునందు అంతర్భావి రూపముతో నున్నదియును జ్ఞానస్వరూపము గలదియును మోక్షస్వరూపమైనదియును బంధము లేనిదియును నిర్గుణమైనదియును సర్వోత్తమమైన ప్రకాశము గలదియును పరిమితము లేనిదియును, తనకంటే యుత్తమమైనది వేరు లేనిదియును, ఆహ్లాంతములు లేనిదియును, కర్మచక్రపులకు గోచరము కానిదియును, మంగళకర మైనదియును భేదము లేనిదియును, ఒకేస్వరూపము గలదియును, వికారరహిత మైనదియును అయిన పరబ్రహ్మస్వరూపమును విజ్ఞానముచే తెలిసికొని ముక్తిని జెందవచ్చునో అట్టి జ్ఞానము నుపదేశించుము.

శ్రీభగవానువాచ:-

శ్లో॥ సమ్యగు స్తం మయాపూర్వం తత్త్విస్మృత్య పునఃపునః
సాచుప్యస్తం మహాబాహో బుద్ధిమానసి పాండవ
యన్మాం పృచ్ఛసి త త్త్వార్థ మశేషం ప్రవదామితే॥ 8

(8) తా॥ అధికమైన భుజబలపరాక్రమముగల ఓకుంతీపుత్రా! యుద్ధ
రంగమునందు పలుమారు పరబ్రహ్మతత్వమును గురించి గీతొపదేశమును
జేసితిని. అయినను ఇప్పుడు ఏకాంతమునందు శరణుజొచ్చి మరల నడు
గుటచేత పూర్వము చెప్పబడిన పరబ్రహ్మతత్వమును మరచినప్పటికిన్ని
బుద్ధిమంతుడవై మరల జ్ఞాపకము దెచ్చుకొని యడుగుచున్నావని తెలిసి నీ
యందుగల కరుణచే ఆ పరబ్రహ్మమును పొందుటకు సులభమైన మార్గ
ములు మొగజ్ఞానములు విశదముగా జెప్పచున్నాను శ్రద్ధగలవాడవైవినుము.

శ్లో॥ ఆత్మమంత్రస్య హంసస్య పరస్పర సమన్వయాత్
యోగేన గతకామానాం భావనా బ్రహ్మచక్షతే॥ 9

(9) తా॥ ఆహ్వాన! జీవుడు “సాహం” అనెడు అజపమంత్రమును
తనకు తానే నదా జపించుచుండును. ఈ రహస్యమును తెలిసికొనుటకు
చిత్తవృత్తిని నిరోధించవలయును. అట్లు మనస్సు ఏకాగ్రత గలుగుటకు
యోగాభ్యాసముచేత నదా ఆత్మధ్యానము చేయుచుండవలయును. ఎట్లనగా,

—: హం స భా వ ము :—

ఈ ఓంకారమే సకలజీవజంతువులకున్న శరీర
ముగానున్నది. ఇట్టి శరీరములయందు ప్రాణవాయువు
రేచకరూపముగా ఊర్ధ్వముఖముగా వ్యాపించి సంఘరించు
చుండును. అపానవాయువు పూరకరూపంబున అధోముఖం
బుగా వ్యాపించి సంఘరించుచుండును. ఈ రెంటికి నడుమ

నుండు “ఆత్మను” బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాది దేవతలు సదా
ధ్యానించుచుందురు. ఈ ఆత్మయే “హంస” యని చెప్ప
బడును. ఈ ఆత్మవల్లనే వ్రాణాపానంబులు సంచరించు
చుండును.

ఎట్లనగా, బిడ్డల చేతితో నెగురవేయబడిన చెండు
క్రిందకు పైకి ఎగురుచు పడుచున్నట్లు ప్రాణాపానవాయు
వులు రెండున్ను యీ దేహమధ్యంబున షట్పక్రంబుల
ఆధారమున పైకి క్రిందికి ఎక్కుచు దిగుచు దినము 1 కి.
21600 హంసలు రేచకపూరకరూపంబున నాసికాద్వారముల
గుండా 12 అంగుళములు, బై టికివచ్చుచు 8 అంగుళముల
వరకు మరల లోపలికి పోవుచు యీ ప్రకారముగా
ఇడా యనెడి సూర్యనాడినుండి పింగళ యనెడి చంద్రనాడి
మార్గముగాను, పింగళ యనెడి చంద్రనాడినుండి ఇడా
యనెడి సూర్యనాడిమార్గముగాను, మారిమారి తిరుగు
చుండును.

ఒక త్రాటియందు కట్టబడిన పక్షిని ఆ త్రాడు ఏ
ప్రకారముగా లాగుచుండునో అట్లు యీ రేచకపూరకంబు
అనెడు ప్రాణాపానంబులు దీనికి నడుమ నుండు జీవుని
పైకి క్రిందికి యీడ్చుచుండును. ఈ జీవుడు తద్వారా
సాంసకీలకం బగు “సోహం” అనెడు మంత్రమును తనకు
తానే సదా జపించుచుండును. ఈ రహస్యము తెలిసి అభ్య
సించువారే రాజయోగులు.

అట్టి యోగాభ్యాసముచేతనే మనస్సును బంధించ వలెను. ఎట్లనగా నానాదిక్కులయందు పరుగెత్తి పోవుచు సంచరించుచుండు కోతిని పట్టి ఒక త్రాటితో కట్టి తీసు కొనివచ్చి అటుఇటు సంచరించకుండ చేయునట్లు నానావిష యములందు విచ్చలవిడిగా వ్యాపించి సంచరించుచు భ్రమించుచుండెడి మనస్సు అను కోతిని ఈ హంససూత్ర మునందు కట్టివేసిన యెడల స్వేచ్ఛగా విహరించుటకు వీలులేక అచ్చటనే నెమ్మదిగా నుండును. కాని జేరే ఏ ఉపాయముచేతను యీ మనస్సుఅను కోతిని కట్టుటకు సాధ్య పడదు.

—: ధ్యాన యోగాభ్యాసము :—

ఈ చిత్రపటమునందు కనబరచిన ప్రకారముముఖ్యము రై నవారు ఎవరైనను సరియే నీషణత్రయం లకుగాని, తాపత్రయములకుగాని, చిక్కక కామక్రోధ శత్రువర్గములను నశింపజేసి బాహ్యేంద్రియ అంతరేంద్రియములను మళ్ళించి మనస్సును చలంపకుండు: ఏకాంతస్థలంబున నిర్మలచిత్తంబుతో ఆత్మస్వరూపుని సర్వేశ్వరుని ఛానించుచు హింసాది పాపకృత్యవ జేయక పుణ్యకార్యములు జేయుచు ప్రతిఫలము కోరని ఏ కార్యమును జేసినను పరమేశ్వరునకు ప్రీతిగ ను

చుండినయెడల భ్రాంతి మమకారంబులు మొదలగు దుర్గుణంబులు క్రమక్రమముగా నశించి జననమరణరహితం



ధ్యానయోగాభ్యాసము
గు నిత్యసుఖ మొసగునట్టి అఖండమైన జీవన్ముక్తి
పొందును.

చిత్తము నిర్మల మగుటకు సాధనమైన యోగము నభ్యసించవలెను. సాధుసాంగత్యము, వేదాంతశ్రవణము ఆత్మవిచారణ మొదలగునవి ముఖ్యముగ నుండవలయును. ఇట్లుండిన మనస్సు నిర్మలమగును. అటుపిమ్మట నిశ్చయ జ్ఞానము కుదురును.

కాలత్రయములకు చలింపక నిర్మలమై నిత్యమై ప్రకాశించుచుండు దివ్యజ్యోతి ఏదియో అదియే ఈశ్వరుడు. నిర్గుణుడై నిరుపాదికుడై సర్వజ్ఞుడై సర్వాంతర్యామియై యుండు పరబ్రహ్మమునకే ప్రణవస్వరూపు డనియు, ఓం కార స్వరూపు డనియు చెప్పబడును. కావున ఈ రహస్యమును శ్రీ సద్గురుమూలమున బాగుగా తెలిసికొని రెండవ చిత్రపటమునందు కనబరచిన ప్రకారము ప్రాణాయామ మభ్యసించవలయును.

ఆత్మమంత్రము - ప్రాణాయామము

శ్రీ సద్గురుముఖంబున బోధింపబడిన మార్గంబున పరమేశ్వరుని ధ్యానించువాడు ముక్తిని జెందగలడు. కావున ప్రాణాయామాభ్యాసము చేయుట అందరికి ముఖ్యవిషయ మగుటచేత ఉపనయనకాలమందును, సంధ్యానుష్ఠానకాల మందును, సంకల్పములు చెప్పు కాలమందును దీనిని అవశ్యముగా ఉపయోగించుటవలన దీనియందేదైన గొప్ప రహస్య ముండవలయును గాని “ప్రాణాయామ” అను

పదమునకు ప్రాణుని అనగా జీవుని లేక ఆత్మను స్వాధీనములో ఉంచుట అని అర్థము.



ప్రాణాయామధ్యానము

మఱియును సుఖముగా జీవించుటకున్న స్వేచ్ఛగా
యీ పాంచభౌతిక దేహమును విడిచి ఇష్టలోకప్రాప్తి జెం

దుటకున్ను శ్రేష్టమైనదని ప్రాణాయామ శబ్దార్థమువలన బాగుగా గోచరించుచున్నది. ఇప్పుడు ప్రాణాయామ అభ్యాసము గురించి విశదముగా జెప్పచున్నాను వినుము.

రేచక పూరక కుంభకము లనంబడు వీటిని ప్రాణాయామ మని చెప్పబడును. ఆ ప్రాణాయామము వర్జిత్రయాత్మక మనగా అకార, ఉకార, మకారములతో కూడినది. రేచక, పూరక, కుంభకములతో ఆ వర్ణములను జపించుచుండ వలయును. అట్టి మూడక్షరముల ఐక్యమే ప్రణవ మనియు, ఓంకారమనియు, చెప్పబడును. కావున వీటిని ధ్యానించువిధము సద్గురు మూలకముగా తెలిసికొని క్రింద చెప్పబడు విధముగా అభ్యసించవలయును.

పైజెప్పిన మూడక్షరములు అగ్నిబీజములనబడును. కావున ఆత్మ సాక్షాత్కారము పొందియున్న సద్గురుమూలకముగా గ్రహించినచో అధికఫలితమును పొందవచ్చును. ఎందుకనగా షూలికలకున్నా, మంత్రములకున్న కలియగమునందు అగస్త్యమహర్షి శాసముగలదు. కావున గురుముఖద్వారా తెలిసికొన్నచో శాపవిమోచనమై లిఖంత్రముల యొక్క ఫలము సిద్ధించునని శాస్త్రములయందు జెప్పబడియున్నది. కావున ఏదమనాసికద్వారా ప్రాణావాయువును రేచిపెట్టినప్పుడు పదునారు మాత్రల కాలమకారమూర్తియగు పరబ్రహ్మను స్మరించి ఉదరములో

సీరముగా నిలువవలయును. అగ్నిబీజముకూడా నెమ్మదిగా స్మరించవలయును.

పూరించిన ప్రాణావాయువును ఆరువది నాలుగు మాత్రల కాలము కుంభించి 'ఉ'కారమూర్తియగు విష్ణుమూర్తిని హృదయ కమలమునందు స్మరించి వ్రణవమును జపించవలయును. తరువాత ఆరువదినాలుగు మాత్రలు నిలుపశక్తిలేనిచో ఎంతవరకు నిలువసాధ్యపడునో అంత వరకు వ్రణవజపముతో గూడ నిలిపి తరువాత పూరింపబడినవాయువును నిదానముగా 'మ'కారమూర్తియగుపరమశివుని స్మరించి కుడిముక్కు ద్వారా మెల్లమెల్లగా రేచించవలయును. అనగా మెల్లగ విడువవలెను.

పింగళద్వారా రేచించినప్పుడు 32 మాత్రల కాలముండవలయును. ఇట్టి దానికి ప్రాణాయామ మనబడును. మాత్రయనగా 16 సెకెండ్లు కాలమని తెలియవలయును. ఇట్లు పదునారుమాత్రలచే పూరించి ఆరువదినాలుగు మాత్రల కాలము కుంభించి ముప్పదిరెండు మాత్రలకాలము రేచింపవలయునని చెప్పబడియున్నది కాని అభ్యాసకులు వారివారికి ఎంతశక్తియో అంతవరకు చేయవచ్చును. పై చెప్పినప్రకారము జేయుట ఒక పూర్ణ ప్రాణాయామ మనబడును.

అభ్యాసకులు పై జెప్పినవాటిలో నాల్గింట ఒకభాగము సులభముగా అభ్యసింపవచ్చును. ఎట్లనగా నాలుగు మాత్రలచే పూరించి పదునారు మాత్రలచే కుంభించి ఎని

మిది మాత్రాలచే రేచింపవలయును. ఇంకను తగ్గించి చేయుట కూడ మంచిదే. అయితే ఒక భాగము పూరించి నాలుగు భాగములు కుంభించి రెండుభాగములు రేచింప వచ్చును. కాని అభ్యాసకులు క్రిందజెప్పిన విషయము మరువక ధ్యానించెదరు గాక.

ముందు జెప్పినప్రకారము ఇడాద్వారా పూరించి మరల కుంభించి పింగళద్వారా రేచించి మరల పింగళద్వారా పూరించి సుషుమ్నయందుగాని, బ్రూమధ్యమునందుగాని, హృదయమునందుగాని, కుంభించి అనగా మనస్సుగాని, దృష్టినిగాని నిలిపి ఇడాద్వారా రేచించినప్పుడు ఒక ప్రాణాయామము పూర్తియగునని తెలియవలయును. ఇలాగున ప్రాణాయామమును ప్రతినిత్యమును ఉదయము మధ్యాహ్నము సంధ్యాకాలము 25 ప్రాణాయామములు కాని 50 కాని లేక 80 కాని చేయుటకు అభ్యసించిన వారికి తప్పక ప్రాణజయము గలుగును.

శ్లో॥ శరీరజామజస్యాంతం హంసత్వంపారదర్శనం

హంసోహంసాక్షరం విద్వాజహ్యన్మరణజన్మనీ॥ 10

(10) తా॥ జీవునియొక్క తత్వవిధి భూతమైన మోక్షమొనంగునట్లే పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారము ఆనబడును. ఈజీవుడు ఆజపామంత్రము యొక్క రహస్యమును గూర్చిస్తహంసాక్షరముల రెండును సాక్షిభూతమైన వస్తువును తెలిసికొన్నవాడు జీవన్ముక్తుడు. అనగా జనన మరణములు లేనివాడని యర్థము. అయితే జీవన్ముక్తుని లక్షణము లెట్టివనగా,

—: జీవన్ముక్తి లక్షణములు :—

జ్ఞాన మాత్రస్వరూపమగు ఆత్మయేనేను. నాకంటె ఎక్కువ వస్తువేదియును లేదు. నేను అన్నిటకంటెను శ్రేష్ఠుడను. నేను శుద్ధనిర్గుణుడను. నేను పరాత్పరుడను, నేను ఆత్మస్వరూపుడను, శరీరత్రయమునకు వేరుగానున్నాను. నేను శుద్ధచైతన్యస్వరూపుడను, నేను బ్రహ్మము, మోక్షమనునది ఆకాశము మీదగాని, పాతాళమునందుగాని, భూలోకమునందుగాని, లేదు. సకలసంకల్పములతో గూడిన మనస్సునశించి అనగా సకలసంశయములు నశించి శూన్యముగానుండుటే మోక్షము.

ధర్మాధర్మములున్ను, సుఖదుఃఖములున్ను, జననమరణములున్ను, సకల వ్యవహారములు, ఏమి సంభవించినను అవి అన్నియును శరీరమునకుగాని, శరీరమునకంటె వేరుగానుండు ఆత్మస్వరూపుడగు నేను ఏవి కారములున్ను లేనివాడను. నిత్యానందుడను, దేహేంద్రియాది సర్వజగత్తు అసత్యమైనది. సాక్షిస్వరూపుడును, సత్యమైనవాడును నగు పరబ్రహ్మమే నేను. అనుదృఢ నిశ్చయముగలిగి సకలభ్రాంతులున్ను, నశించి నదా ఆత్మానుభవ నిష్ఠయందున్నవాడే జీవన్ముక్తుడని తెలియుము.

శ్లో॥ కాశీముఖకకారాంత ముఖార శ్చేతనాకృతిః

ఉకారస్యచ లుప్తస్య కోర్ధస్సంప్రతిపద్యతే

(11) తా॥ యా క్షోకమునందు “కాశీ” అనుశబ్దమునపరచిన చిత్రప

స్థితిని అవలంబించి సుఖదుఃఖముల సమస్త క్వావస్థ జెందినప్పుడు చెప్పచున్నారు. కాని ముఖ్యముగా గమనించవలసినది, కాని ప్రతినిత్య శబ్దముచేత చెప్పబడుచున్న జీవుడెవడు.

చైతన్యమనియు, జననమరణములకు హేతువైన సంసారమును త్యజింపుమనియు అనగా సంసారమునకు కారణమైన మనోవ్యాపారములను విడువమనియు, మరలజన్మమునకు కారణములేనివాడుగ నుండుమనియు, చెప్పబడుచున్నది. ఏలనగా, అది ఇహమునందు నుభయఃఖములకు శారణముగా నున్నది. కావున తనయొక్క స్థూలసూక్ష్మకారణ దేహములైన బాహ్యములను విడువము. జీవన్ముక్తుడవు కమ్ము. అని యీ శ్లోకమునందు అకార, ఉకార, మకార స్వరూపమైన ప్రణవమును ఉపాసించువాడు, బ్రహ్మస్వరూపమును పొందుచున్నాడు.

మరియును “కాకిముఖ కకారాంత” అనగా బ్రహ్మాండ పిండాండ స్వరూపుడైన జీవుడనుట “కాకి” శబ్దమునందు ప్రథమ కకారముయొక్క ఆగ్రమునందు ఆకారము పురుషబీజము, ఉకారము ప్రకృతిబీజము కావున అకార ఉకారములు రెండు కూడగా ప్రకృతి పురుష స్వరూపుడైన జీవుడనబడును. మరియు “కాకి” అనగా జీవుడు. శృతిప్రమాణముగా “అకారస్య” అనగా జీవత్వాకార మనుట “లుప్తస్య” అనగా అజీవత్వము నాశనమనుట. “కోర్క” అనగా అఖండానందాద్వైత సచ్చిదానంద స్వరూపమైన బ్రహ్మమని తెలియవలయును. “తంప్రతిపద్యతే” అనగా బ్రహ్మమును పొందుటకు యుక్తమార్గమును ఎవడు తెలిసికొని సంధానమును జేయుచున్నాడో అట్టివాడు బ్రహ్మమును పొందుచున్నాడు అని తెలియవలయును.

యావత్ప్రశ్నే త్థగాకారం

కారం విచింతయేత్ ||

(10) తా

12

■ యావత్ప్రశ్నానాంతార్థమనా! హంసస్వరూపుడైన యాజీవుడు ఎంతవరకు రహస్యమును గూఢస్థానమున ప్రయత్నించునో అంతవరకు జీవాకారమునే తెలిసికొన్నవాడు జీవన్ముక్తుడు. అనగా బ్రహ్మస్వరూపమును తెలియువరకు యత్నము. అయితే జీవన్ముక్తుని లక్షణాన్నిరణ చేయుచుండవలయును.

యీ ప్రకారము జీవన్మరూపమును విచారించి తెలియనందు వలన మిథ్యయగుటచే తాను శూన్యమందు నిలిచి యాత్మ సాక్షాత్కారము గలుగ జేసుకొనుట దుర్లభము. మనుజులకు అయువు స్వల్పము గనుక వాయుధారణవలన అయుర్వృద్ధి జేసికొనవచ్చును. అట్లు అయుర్వృద్ధి జేసుకొని శీఘ్ర నధురువానుగ్రహము వలన బృహ్మసాక్షాత్కారమును గలుగ జేసుకొన వలయును. కాన ధారణయోగ పద్ధతిని విశదముగ తెలియజేయు చున్నాను వినుము.

—: ధ ర ణ యో గ ము :—

మొదట ప్రాణావాయువుచేత వాయువును ప్రత్యాహారము చేత ఇంద్రియములను వశపరచుకొని ఆమీద నిశ్చలమనస్సు గలవాడై సగుణము లేక నిర్గుణబ్రహ్మమునందు చిత్తమును స్థిరము జేయవలయును. ప్రత్యాహారమనగా సకలవిషయముల యందును విరక్తిగలిగి చలనములేని మనస్సు గలవాడై సిద్ధాసన స్థితుడై రెండు నాసికాద్వారములచేత ఇంతవరకు 9 శ్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము రేచక పూరకములచేత వాయువును శిరస్సు పర్యంతము పూరించవలయును. అత్లస్వరూపుడైన పరమాత్మను ధ్యానించుచు మనస్సును నిలుపుటయే ధారణయోగమనబడును.

ఏమరు యీ ప్రకారము ప్రాణనిత్యమును అభ్యసించు చున్నారో వారు శరీరమెట్లు నిలిపిన అట్లు నిలుచును. అభ్యాసము నందు చెమట పట్టును. మనస్సవిగమించును. వృత్తిరహిత మగును. అప్పుడు వాయువుయొక్క రాకపోకలను దినమొక జాని నిలుపుటకు సమర్థుడగును. కింద కనవరచిన చిత్రపటము ప్రకారము, ప్రత్యాహారము, పరిపక్వావస్థ జెందినప్పుడు వివిధముగా పరిపక్వమగునో మనకు తెలియదు. కాని ప్రాణనిత్య

మ ను ఆ భ్యాసమ మాత్రము చేయుచుండినట్లయిన ధారణధ్యాన సమాధియై స్వయముగా మారుచుండును.



ప్రతిష్ఠాపితం ధ్యానము.

ఎట్లనగా పుష్పపరిణామము పొందెయై అదే కాయయై అదే దోరగాయయై స్వయముగా పండై మాకునట్లున్ను.

శిశువు స్వయముగా కుమారుడై యౌవనవంతుడై వృద్ధత్వము నదిష్టించినట్లు శ్రవణము బలవడి మననమై నిధిధ్యాసమై సాక్షాత్కారజ్ఞాన మగునట్లు యీ ప్రత్యాహార పరిపక్వము సమాధిగా పరిణమించును. ఇట్లు మనస్సు నిర్మలమగుటకు సంపూర్ణవిరక్తియు, ఏకాగ్రతదృష్టియు, కరుణయు, శాంతియు, భక్తియును తప్పక యుండియే తీరవలయు నను తత్వమును ప్రతివారును జ్ఞప్తిలో నుంచవలయును.

మరియును, మననేత్రములచేత ఏయే వస్తువులను జూచుచున్నామో, మనస్సుచేత ఏయే వస్తువులను తెలియుచున్నామో, ఏయే వస్తువులను తాకుచున్నామో, అవి అన్నియును ఏయొక్క బ్రహ్మముచేత ప్రకాశించుచున్నవో ఆ బ్రహ్మభావన సమాహితచిత్తము జేయుట ప్రత్యాహార మనబడును.

ఈ ప్రకారము మరణాంతరము వరకు చేయుచు శుభాశుభ కర్మము లన్నియు ఈశ్వరార్పణముగా జేయుటయే యథార్థమైన కర్మయోగముయొక్క చరమగతియగును. నిత్యనైమిత్తికాది కర్మానుష్ఠానములు, కామ్యకర్మములైనను, ఫలముకోరక దైవారాధన జేయుటవలన ప్రత్యాహార మనబడును. ఈలాగున అభ్యాసనిష్ఠ సలుపు

వారియొక్క సమస్తపాపములు నశించుటయేగాక భవరోగ మగు అజ్ఞానముకూడ నశించును.

శ్లో॥ గచ్ఛ నిష్ఠస్పృహకాలం వాయుస్వీకరణం పరం
సర్వకాల ప్రయోగేన సహస్రాయుర్భవే న్నరః ॥

(13) తా॥ నడుచుచున్నను, కూర్చున్నను, నిలుచున్నను భోజన శయ్యానమయములందుగాని, పగలుకాని, రాత్రికాని, సర్వకాల సర్వావస్థల యందును 9.వ. శ్లోకమునందు చెప్పినప్రకారము నియమముతో వాయు ధారణచేయు మానవుడు వియొక్క దుఃఖావస్థలను పొందనివాడై మహానందముతో వేయినంతవత్సరములు ఆయుర్దాయము గలవాడగును. కావున ఇట్లు వాయుధారణ చేయుటకు బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాస రహస్యమును తెలిసి కొనుము.

✓ —: బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాస రహస్యము :—

ఓంకారప్రణావమును ధ్యానించుచు నామరూపక్రియా శూన్య శబ్దరహితుడైన పరబ్రహ్మము నే నను ధృఢభావము గల వాడై సదాకాలము స్వస్వరూపమునందు దృష్టి నిలిపి దానినే భావించుచుండుటవలన సకలసంకల్పములు నశించి (స్వామ భూతి) అనగా బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సిద్ధించును. ఎట్లనగా,

రెండుకట్టలను యెడతెగక ఒకటితో నొకటి రాచుటవలన ఆ కట్టలయందుండి అగ్ని ఉత్పత్తి యగుచు ఆ కట్టలను దహించి రూపనామములు లేక నాశనముజేసి వాటితోకూడ అగ్ని నశించి పోవునట్లు శుద్ధమనస్సు క్రింద కట్టెగాను, ప్రణావమంత్రము మీది కట్టెగాను భావించి, నిరంతరధ్యాన మనెడి మథ

నంబు జేయుటవలన జ్ఞానాగ్ని ఉత్పత్తియగుచు అశుద్ధమన స్సును ప్రణవమును రెంటిని దహించి వాటితోగూడ జ్ఞానాగ్నియు ఉపశాంతి నొందును.

అట్లు ఉపశాంతి పొందుటవలన స్వానుభూతి యనెడు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సిద్ధించును. అనగా ఇంద్రియములచేత తెలియరానిది రూపనామకీయలు లేనిది అజ్ఞానరహిత మైనది అట్టి పరబ్రహ్మమే (అహంశబ్దము) అనగా అత్మస్వరూపముగా నున్నది. కాన ఆ పరబ్రహ్మమే అత్మస్వరూప మనియు, ఆ అత్మయే పరబ్రహ్మ మనియు తెలిసికొన్నవాడు, సత్యముగా బ్రహ్మస్వరూపి అగుచు జననమరణదుఃఖములు లేనివా డగు చున్నాడు.

శ్లో॥ ఖ మధ్యేకురు చాత్మాన మాత్మమధ్యే చ ఖం కురు ।

ఆత్మానం ఖం మయం కృత్వా న కించి దపి చింతయేత్

(14) తా॥ చిదాకాశమధ్యమునందు జీవాత్మను, అత్మమధ్యమునందు చిత్తాకాశమును చేర్చవలయును. అనగా జీవబ్రహ్మలకు భిన్నములు లేవని దృఢభావనతో నుండుట. మరియు, జీవాత్మను చిత్తాకాశమయముగా జేసి ఇతరవిషయములను బొత్తిగా మరచిపోవలయును. కావున, చిత్తాకాశము యొక్క సంగతిని వివరముగా జెప్పచున్నాను వినుము.

—: చి దా క్ష ము :—

చిదాకాశ మనియు, చిత్తాకాశ మనియు, భూతాకాశ మనియు, మూడువిధములు. చిత్తాకాశము భూతాకాశము ఈ రెంటిని ఏది యొరుగుచున్నదో, ఆ తెలివియే జ్ఞానాకాశ మనియు, అత్మ

యనియు, బృహ్మ మనియు చెప్పబడును. కావున అట్టి శుద్ధతెలివిని తెలిసికొనియుండవలయును. ఈ చిత్తము ఒక నిమిషము లోపల ఒకచోటినుండి మరియొకచోటికి వ్యాపించుచుండును. అట్లు ఒకచోటినుండి మరియొకచోటికి చిత్తము వ్యాపించుచుండగా ఏ జ్ఞానము మధ్యస్థముగా నుండునో ఆ జ్ఞానమే చిదాకాశము అని చెప్పబడును. మరియును, మనోవృత్తులయొక్క సంకల్పవికల్పములు అయోదయములకు మధ్య సాక్షిగా నుండు జ్ఞానమే చిదాకాశము. ఆ చిదాకాశమే నే నని భావించి తద్రూపముగా నుండుము.

అట్లు చిదాకాశమునందు సకలసంకల్పములు నశించి తన్మయంబుగా నుండుదువేని సర్వాధిష్ఠానమై పరమ శాంతముగా నుండు పరబ్రహ్మస్వరూపుడవు కాగలవు. దృశ్యము అన్నియు ఆసత్యమని తెలియుటయే విచారజ్ఞానము. చిద్రూపమగు వస్తువు బ్రహ్మ మనియు, జ్ఞేయ మనియు చెప్పబడును. అట్టి చిద్వస్తువు తానని సదా తన్మయంబుగా నుండుట కైవల్యము. కావున, యీ మనస్సు ఒక విషయమునుండి మరియొక విషయమునకు పోవు నప్పుడు ఆ మధ్యన నుండు చిత్తచలనము లేనిస్థితియే చిదాకాశ మనియు, నిర్వికల్పసమాధి యనియు, స్వస్వరూపస్థితి యనియు చెప్పబడును. కావున తద్రూపముగా నుండుము.

శ్లో॥ స్థిరబుద్ధి రసమూఢో బ్రహ్మవి ద్బ్రహ్మణీ స్థితః
 బహిర్వ్యోమస్థితం నిత్యం నాసాగే చ వ్యవస్థితమ్
 నిష్కళం తద్విజ్ఞానీయా చ్ఛాస్థోయత్ర లయం గతః॥

(15) తా॥ అర్జునా ! నిశ్చలమైన బుద్ధిగలవాడును, అజ్ఞానరహితుడును, బ్రహ్మజ్ఞానము గలవాడును, ఎల్లప్పుడు బ్రహ్మమునందే మనస్సు గలవాడై, ప్రాణాయామాభ్యాసపరుడై నాసాగ్రమునం దున్నదియును, బాహ్యకాశమం దున్నదియును, కళారహితమును ఇంద్రియనంబంధశూన్యమైనదియును అయిన పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనవలయును. బ్రహ్మనిష్ఠుడు శృంగాటమునందు మనస్సు నిలిపి ధ్యానించ వలయును. కావున, ధ్యానము చేయు విధ మెట్లనగా,

— ధ్యాన యోగము —

ధారణయందు సిద్ధి గలిగినవారికే యీ ధ్యానయోగము హృదయమునందు స్థిరపడును. ఎట్లనగా మొదట సగుణధ్యానమును, తర్వాత నిర్గుణధ్యానమును అభ్యసించవలెయునని తెలియుచున్నది. మొదట సగుణధ్యానమందు మనస్సు స్థిరత లేనిచో నిర్గుణధ్యానమందు మనస్సు స్థిరపడుట కష్టమని తలంచియే మహాత్ములు చెప్పియున్నారు. బాల్యావస్థయందుండువానికి ఒక మహాత్ముని పటమును చూపించిన ఆ బాల్యావస్థలో బొమ్మయొక్క అందము, వర్ణము రూపము మొదలైనవి జూచి ఆనందించుచు నిశ్చేష్టితుడై యుండును.

అతడే పెద్దవాడైనతరువాత ఆ మహాత్ముని పటముయొక్క అందముజూచి ఆనందించుచు అప్పుడప్పుడు ఆ పటమునందుండు మహాత్ముని మహిమను అతీతవైరాగ్యమును గ్రహించి జ్ఞానాదికారుణ్యాదులయందు మనస్సును

ప్రవేశింపజేసి, ధన్యత్వము నొందుటకు విచారించును. అలాగుననే సాకారరూపమునందు మనస్సు తృప్తిపొందక నిరాకార మగు దివ్యగుణములలో మనస్సు లయించును కదా ?

అదే ప్రకారము సగుణధ్యాన సౌందర్య అలంకారములకు బాల్యప్రాయముగల మానవులమనస్సు ఆనందించునుగాని, నిర్గుణస్వరూపమగు సర్వేశ్వర అంతఃశక్తిలో మనస్సు రంజింపజాలదు. పరమేశ్వరుని తత్వమునందు మనస్సు పోకుండిన ఆనందము పొందజాలరు. ఎట్లనగా,

రోగమువచ్చిన బాలుడు చేదైన మందు తినజాలడని మిత్రులలోగాని, మంచిపండ్లలోగాని, బెల్లములోగాని దాచిపెట్టి ఇచ్చినచో ఆ బాలుడు అత్యంతసంతోషముతో తినుచున్నాడుగదా ! అందువలన వ్యాధి ఎట్లు కుదురునో, ఆ ప్రకారముగానే మహాత్ములు విగ్రహారాధన యని విగ్రహములద్వారా చైతన్యమగు సర్వేశ్వరుని అర్చన ధ్యానాదులచే క్రమక్రమముగా నిరాకార బ్రహ్మమునందు మనస్సు లయ మగునని సాకారరూపములగు విగ్రహారాధనలను ఏర్పఱచి “ఈ జనులు ఏవిధముచేతనైనను పరబ్రహ్మ తత్వవిషయమందు ప్రవర్తించవలయు” నను తలంపుతో ఇట్టి ఆరాధనలు ఏర్పరచిరి. కాని, అజ్ఞానముతోకాని, మూఢబుద్ధితోకాని మహాత్ములు ఏర్పఱచిరని తెలియుట మన అజ్ఞానమే కారణము. ఉపనిషత్తులలోను,

యోగశాస్త్రములలోను, నిర్గుణబ్రహ్మోపాసనమే శ్రేష్ఠమని స్పష్టముగా తెలియుచున్నది.

ముందు జెప్పినప్రకారము ప్రాణాయామముచే వికసితమై ప్రకాశించుచున్న హృదయకమలమధ్యమే పరమేశ్వరమందిరముగా భావించి అష్టగుణములతోను, ప్రకాశమగు జ్ఞాననాశముతోను ప్రణవధ్యానముచే ప్రబోధితమై సర్వత్ర వ్యాపించి ప్రకాశించుచు జ్ఞానాగ్నితోగూడి తేజోమయమై యుండు ఆత్మస్వరూపుడే హృదయకమలమందు నివసించుచున్నాడని భావించి ధ్యానించవలయును. ధ్యానకాలములో తన శరీరమంతయును అట్టితేజస్సుతో ప్రకాశించుచు గొప్పదీపమువలె మూలాధారాది చక్రములు ఒక్కొక్క ఆధారముతోగూడ ఆత్మను యీశ్వరమయముగా ధ్యానించవలయును తర్వాత,

రెండునేత్రముల మధ్యమున విద్యుల్లేఖసమానముగా ప్రకాశమైనదియును, సూక్ష్మమై వడ్లుముక్కుసమానమైనదియును, ప్రశ్విలించుచున్నది అగు యీశ్వరస్వరూపమును ధ్యానించవచ్చును. అట్టి అగ్నిజ్వాల శిఖయందు పరమకారుణ్యమూర్తియైన పరమాత్ముడగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించుటయే ధ్యాన మనబడును. మఱియును బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులనుగూడ పరబ్రహ్మస్వరూపమని ఆ పరబ్రహ్మమే ఆత్మస్వరూపమని భావించి, ఎవరు ధ్యానించుచున్నారో అట్టివారి పాపము లన్నియు నశిం

చును. అట్టి ఆత్మను సంధానధ్యానము జేయువాడు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మస్వరూపు డగును. క్రమముగా, వేదవేదాంత రహస్యమగు జ్ఞానము సిద్ధించును. అట్టి జ్ఞానముచేత అజ్ఞానముయొక్క విషయవాసనలు నశించగా అట్టిజ్ఞానమే వానికి ముక్తి గలుగజేయును. ఇట్లు ఎవరు ధ్యానించు చున్నారో వారికి ఈశ్వరకృపచేతనే జ్ఞానము సిద్ధించును. సంశయము లేక నమ్ముము.

శ్లో॥ పుటద్వయ వినిర్ముక్తో । వాయుర్యత్ర విలీయతే
తత్రసంస్థం మనఃకృత్వా । ధ్యాయేత్పార్థ ! త మీశ్వరమ్॥

(16) తా॥ హే పార్థా ! నాసారంధ్రములనుండి బయలువెడలిన వాయువు ఎచ్చట లీనమగుచున్నదో అచ్చట మనస్సు నిలిపి ఆత్మన్వరూపు డగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించవలయును. అట్లు సర్వసంకల్పములు నశించి కేవలము జ్ఞానమాత్రముగా బ్రహ్మన్వరూపముగానే యుండుటకు బృహ్మ జ్ఞానులు నదా జ్ఞానప్రాణాయామమునే అభ్యాసము జేయుదురు. కావున జ్ఞాన ప్రాణాయామమును నాచరించువిధమును విశదముగా జెప్పచున్నాను. ఆదేవిధముగా నీవును శ్రద్ధ గలవాడవై అట్టి జ్ఞానప్రాణాయామమునే అభ్యసించుము.

:— జ్ఞాన ప్రాణాయామము :—

ఎట్లనగా, నానావిధనామరూపములు గల అభరణములన్నియును బంగారమునకంటే వేరుగా లేనట్లు దేహేంద్రియాది ప్రాణ మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాది ప్రపంచము సర్వమున్ను బ్రహ్మమునకంటే వేరుగా లేనందున సర్వమును చిన్నాత్రర్కాప

మగు బ్రహ్మముగా తెలిసి ఆ బ్రహ్మము తానుగా భావించి తదాకారముగా నుండినయెడల పాణావాయువు అంతఃకరణము దానికి సంబంధములగు సకలవృత్తులు తమకు తామే ఆత్మ స్వరూపుడగు తనయందు లయించిపోవును. అట్లు సకలవృత్తులున్న తనయందు లయించుటే జ్ఞానప్రాణాయామ మనబడును. ఇందుకు నిదర్శనము యీ అధ్యాయము 37 శ్లోకమునందు చిత్రపటమును గమనించుడు.

రేచకమనగా :- రూపనామక్రియలన్నియు ఆ సత్యము లనియు, మాయాకార్యము లనియు తెలిసి అవి తాను గానని వాటియందలి భ్రాంతిని విడిచిపెట్టుట.

పూరకమనగా:- ఆత్మస్వరూపుడగు తాను నామరూప క్రియలులేని శుద్ధమైనవృత్తించి ఇతా నేనని భావించుట.

కుంభకమనగా:- అట్లున్న స్వరూపుడగు తానున్న, బ్రహ్మమున్న, ధ్యానమున్న విడిచిపెట్టి సకలసంకల్పములను నశింపజేసి కేవలప్రజ్ఞామాత్రముగా బ్రహ్మస్వరూపముగానే నుండుట.

బ్రహ్మజ్ఞానులు, ఇట్టి రేచకపూరక కుంభకములతో గూడిన జ్ఞానప్రాణాయామమునే సదా అభ్యాస పూర్వకముగా ధ్యానము జేయుదురు. కాని అజ్ఞానుల రీతిగా ముక్కుపట్టుకొని పీడించుట పాణావాయువును బంధించుట, అనెడి కర్మయోగమును ప్రాణాయామమును జేయజాలరు. మరియును,

ప్రత్యాహారమనగా:- నిత్యా నిత్యములగు చేతనా చేతనములు సర్వమున్ను సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మముగా భావించుట.

- (2) ధారణయనగా:- మనస్సు దేనిదేనియందు వ్యాపించునో, ఆ వస్తువు లన్నిటిని బ్రహ్మముగా భావించి ఆ బ్రహ్మము నందే మనస్సును నిల్పుట.
- (3) ఆత్మధ్యానమనగా:- దేహేంద్రియములు, ప్రాణములు మనస్సు సకల దృశ్యములు నేనుగాను, “యీ దృశ్యము లన్నిటిని యెరుగుచుండెడి దృగ్భూషమగు ఆ త్మ యే బ్రహ్మము; ఆ బ్రహ్మమే నే నని దృఢముగ సదా ధ్యానిం” చుటే, ఆత్మధ్యానము.
- (4) సమాధి యనగా:- ఆత్మస్వరూపుడగు నేను, బ్రహ్మము అనెడి ధ్యానమున్నకూడ మరచి తాను వృత్తిసూక్ష్ముడై సదా కేవల నిర్గుణ నిర్వికారచిన్నాత్మముగా నుండుటే సహజ మైన నిర్వాణసమాధి నే అచ్చట ఉన్నట్లు తెలిసికొని సదా అభ్యాసము చేయువా యును. అట్లుగా యనబడును. అతడే బ్రహ్మైక్యమున నెడి విదేహ కైవల్యము క్రిని పొందునుగాని, తక్కినవారు ఎంత కష్టపడినను అట్టి పదవిని పొందజాలరు.

శ్లో॥ నిర్మలం తం విజానీయాత్ । షడూర్మిరహితం శివం
శివగుప్త తనూపేత । మానందం పరమవ్యయం ॥

(17) కా॥ అర్జునా ! “నిర్మలం” అనగా పంచమలములు లేనివాడును ఆకలిదప్పలు లేనివాడును, షడూర్ములు లేనివాడును, మంగళకరుడును, శుభకరమైన దేహము కలవాడును, అనందరూపుడును, సర్వోత్తముడును, నాశములేనివాడును అయిన పరమేశ్వరుని నిశ్చల మనస్సుగలవాడై ఇది వరకు చెప్పినప్రకారము నియమముతో ధ్యానించవలయును. పంచమలము లనగా,

: - పంచమలములు :-

(1) అణవమలము, (2) కార్మిక మలము, (3) మాయక మలము, (4) మాయెయ మలము, (5) తిరోధాన మలములు.

(1) అణవమల మనగా:- బ్రహ్మజ్ఞానము పలుమారు పుట్టుచుండగా దానిని మరగుపరచునది.

(2) కార్మిక మల మనగా :- వేదాంత విషయములను పెద్దలు బోధించుచుండగా దానిని నిశ్చలబుద్ధితో వినక పరామరికగా యుండుట.

(3) మాయకమల మనగా :- ఒకప్పుడైనను పరమాత్మ ధ్యానము జేయుటకు బుద్ధి పుట్టుకుండుట.

(4) మాయెయమల మనగా:- సచ్చిదానందపరబ్రహ్మము నందు అసత్యబుద్ధిని పుట్టించి ఇతరదేవతలను ఆ దేవతామంత్రములను, మంత్రార్థములను సత్యము లని నమ్ముట, బోధించుట.

(5) తిరోధానమల మనగా:- సదా పాపకర్మములయందే ఇచ్చగలిగి పాపకార్యములే జేయుచుండుట. ఈ పంచమలములు లేనివారికి తప్పక బ్రహ్మజ్ఞానము గలుగును.

: - షడూర్ములు :-

ఆకలి, దాహము ప్రాణావాయువుయొక్క వికారములు, శోకము, మోహము మనస్సుయొక్క వికారములు, చావుపుట్టుకలు యీ సమస్తము యీష్టాలదేహముయొక్క వికారములు. ఈ ఆరున్న షడూర్ములు. యివి తానైన అత్మకు లేవనియు,

తాను పరబ్రహ్మమగు ఆత్మస్వరూపుడ ననియు, తెలిసి దృఢ బుద్ధితో ఈ దేహేంద్రియాది సకలప్రపంచము మాయాభ్రాంతి వలన గలిగిన దనియు ఇవన్నియు అసత్యము లనియు తెలిసి వానియందు అభిమానము వదిలిపెట్టి వీటివలన సాక్షిభూతుడ ననియు తన కీ జీవత్వము కల్పితం బగుటవలన మిథ్యయనియు జీవసాక్షిగా నుండు పరబ్రహ్మమే ఆత్మస్వరూపు డగుటవలన ఆ పరమాత్మయే తానని జ్ఞానముగలవాడవై ఆత్మధ్యానము జేయుము.

శ్లో॥ స్వయ ముచ్చలితే దేహే । దేహీ త్యక్త్వాసమాధి
నిశ్చలం తం విజానీయా । తస్మాద్ర రహితమ్ శివమ్॥

(18) తా॥ అనేకజన్మములచే వచ్చుచున్న ప్యారబ్ధకర్మమువలన వచ్చుచుండిన ఈ దేహము సుఖదుఃఖములు అనుభవించుచుండినను మనస్సుచలించక యా వికారములు పొందక ధైర్యముతో ధ్యానయోగము చేత తెలియదగిన సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మస్వరూపమే యని ఆ నిశ్చయాత్మ స్వరూపమును దెలియుటయే సమాధి లక్షణము.

అట్టి విషయవాసనలను విడిచిపెట్టినను ప్యారబ్ధకర్మములు తొలగుటకు మార్గము నెతుకవలయును. అట్టి మార్గము నెఱుంగుటకు పరబ్రహ్మ స్వరూపమగు ఆత్మ సంధానము తప్ప వేరుమార్గము లేదు. కావున నిష్కామ భావన గలవాడై సమస్తకర్మములను ఆత్మస్వరూపుడైన పరమాత్మ కర్పించి దృఢనిశ్చయముతో ఆత్మధ్యానము చేయుటవలన క్రమక్రమముగా ఆగామి సంచితప్రారబ్ధ కర్మములు నశించును. అట్టి కర్మములు చెప్పుచున్నాను వినుము.

ఆగామిసంచిత ప్రారబ్ధ కర్మములు

(1) సంచితకర్మ మనగా:- అనాదిగా వచ్చుచున్న ఈ జీవుడు పుణ్యపాపకర్మములను జేయుచుండును. అట్లు ఒకనాడు

జేసిన పుణ్యపాపకర్మములే అనేకజన్మములకు కారణమై యుండును. ఇట్లు బ్రతికియుండునంతవరకు చేయు పాపపుణ్యములన్నియు పోగు అగును. ఇదియే సంచితకర్మము.

(2) ప్రారబ్ధకర్మ మనగా:- చచ్చుటకు పుట్టుటకు అసంచితములొ కొంత భాగించుకొని అట్లు భాగించుకొనిన కర్మముచేత శరీర మెత్తినతర్వాత కొన్నికర్మములు జేసి అందువలన గలిగిన సుఖదుఃఖముల ననుభవించుట ప్రారబ్ధకర్మ మనబడును.

(3) అగామికర్మ మనగా :- ప్రారబ్ధమువలన గలిగినట్టి సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచు అట్టికాలమున మరల చేయునట్టి కర్మములకే అగామికర్మము అనిపేరు. ఇట్లు అనాదికాల సంచిత కర్మపరిపాకమువలననే జాతి, నీతి, ఆయువు, భోగములు మొదలగునవి సమస్తము యేర్పడుచున్నవి. ఎట్లనగా,

-:కర్మపరిపాకమే జన్మకారణము:-

పుణ్యపాప మిశ్రమకర్మములే సూక్ష్మబీజములై యున్నవి. ఆ సూక్ష్మబీజములైన పూర్వజన్మకర్మములు కూడ నిదేవిధముగ యీ జన్మమున గాని, వచ్చేజన్మమున గాని, కర్మములకు సంస్కారబీజము లగుచున్నవి. ఈ సంస్కారము కొన్ని తీవ్రమైనకర్మములుగ ముండును. కొన్ని సమయములందు యీ జన్మముననే ఫలించుచున్నవి. అనగా అతిఘోరమైన దుర్మార్గపు కర్మములు గాని, మంచి సన్మార్గపు కర్మములుగాని, యీ జన్మముననే

పొందుచున్నాము. ఎవరు మంచినస్థారమువలన అద్భుతమైన ఆత్మశక్తి బడయగలరో వారు చావకయే యీ జన్మముననే తమశరీరములను దేవతాశరీరములుగా మార్పుకొందురని మహానుభావులు, యోగులు, చెప్పుచున్నారు. ఇంకను అనేక మహాత్ములు యోగపురుషులు శాస్త్రగ్రంథములయందుకూడ పేర్కొనియున్నారు.

మరియును, మనము (విద్యుచ్ఛక్తిని) అనగా ఎలక్ట్రిక్ కరంటును, భూమియందు ఏభాగమున కైనను, ఎచ్చటకైనను, పంపగలుగుచున్నాము. కాని దానిని పంపుటకు తీగెలు ముఖ్యముగా కావలెను కదా? ప్రకృతియో తన శక్తిని ఏ సహాయములేకయే, అధికముగ అనేకస్థలములకు తనయిచ్చప్రకారము పంపుటకు శక్తిగలిగి యున్నది. ఆ ప్రకారమే మనముగూడ ఎందుకు చేయగూడదు? ఎట్లనగా ఆ ప్రకారమే మనమనస్సు అను విద్యుచ్ఛక్తిని మనము పంపుటకు శక్తులమై యున్నాము. మనమనస్సు అనునది విద్యుచ్ఛక్తిపోలే యున్నది. మనశరీరమునందు పారు నాశద్రవమునందు కొంచమో అధికమో యీ విద్యుచ్ఛక్తి ననుసరించి నడచుచుండునని ఎల్లరికి తెలిసిన విషయమే. ఇట్లుండగా,

మనమనస్సు అను విద్యుచ్ఛక్తిని శరీరమునందుండు నరముల సహాయము లేకయే కావలిన స్థలములకెందుకు పంపగూడదు? కనుకనే, యోగి యగువాడు యీ

కార్యము సత్యము స్థిరము అని తెలిసి ముఖ్యముగా ఆచరింపవలసిన విషయమని దృఢముజేసికొని ఆ కార్యము ఆచరించినప్పుడు మనము యీ ప్రపంచ మంతటను యీ విద్యుచ్ఛక్తిని పంపగలుగుచున్నామని చెప్పుచున్నాను. ఇట్టి శక్తి గలవా రెవరైనను సరియే యీ ప్రపంచమున ఏభాగమందైనను ఏస్థలముననైనను, ఇట్టి కార్యము చేయుటకు శక్తిగలిగి యున్నారు. ఎట్లనగా,

ఇప్పు డొకడు తన ఇంద్రియసహాయముచే పనులు చేయుచున్నప్పుడు వానియందుండు ఆత్మసహాయమువలననే జరుపుచున్నాడనియు, సజీవుడనియు, ఆత్మసహాయము లేనిచో అప్పు డతడు నిర్జీవుడని చెప్పుచున్నాము కదా ? ఏ కార్యము లైనను ఆత్మసహాయములేనిది ఎంత మాత్రము కాజాలదు. పూర్వజన్మకర్మములవలననే ప్రపంచమునందుగల దేహము లన్నియు ఉత్పత్తి అయినవి. ఈ దేహములయందు గలుగు భేదములు ఆయాకర్మలకు తగినట్లు ఏర్పడినవి. ఈ శరీరమును పెంచిన దెవరు ? ఆహారము భుజించున దెవరు ? భుజించిన ఆహారమును నెత్తురుగా మార్చువా రెవరు ? వాస్తవముగ నీవే. అనగా నీలో యుండె ఆత్మయే. ఇట్లు నెత్తురుగా మార్చబడిన పదార్థమును శుభ్రపరచి శరీరమునందలి సమస్తనాడులకు పంపువా రెవరు ? అదియును నీవే కనుక,

మనమే మనశరీరముల కధిపతులము. ఈ శరీరములయందు మనమే నివసించియున్నాము. కాని శుష్కించిన శరీరములను మరల శక్తివంతముగ జేయుజానమును, మరచియున్నాము. నేడు మనస్థితి కడుహీనముగా నున్నది. యోవన లేకయే మన మన్నికార్యములు జేయుచున్నాము. ఈ శరీరమునందలి సూక్ష్మములగు యణువులను మరల సరియగుత్రోవలో, నుంచు పెట్టో యనిమనఃస్వభావమును మరచియున్నాము. నేడు మనము స్వాభావికముగా చేయు కార్యములన్నిటిని శాస్త్రములయందు చెప్పినప్రకారము శుభకార్యములే చేయుచుండవలయును. ఈ శరీరములు మనవి. వీనికి మన మధిపతులము. వీనిని క్రమమైన త్రోవకు తేవలయును. ఇట్లు మంచికార్యము లెప్పుడు చేసెదమో, ఎప్పుడు మన ఇచ్ఛాప్రకారము మనశరీరములను కుదురవరచెదమో అప్పుడు వ్యాధులుగాని జననమరణములుగాని కలుగనేరవు.

మరియును పూర్వజన్మకర్మములు అను సూక్ష్మ బీజములు పెంపొంది కార్యము లగుచున్నవి. ఇవి కనబడక ఇంద్రియములందు దాగియుండుట వలన రానురాను కార్యము లగును. ముందు కర్మములు క్షీణించి క్షీణించి అతి సూక్ష్మము లగును. ఇకమీదట వచ్చేకార్యములకు కారణ మగును. ఎట్లనగా ఒకవృక్షము ఒకబీజమునకు కారణమైయుండ నీవిత్తనమే వేరొక వృక్షమునకు కారణ

మగుచున్నది. అట్లనే నేడు మన మనుభవించు కర్మము లంతయు పూర్వసంస్కారఫలిత మగుచుండగా మరల చేయుకర్మములు వచ్చే జన్మమునకు సంస్కారము లగు చున్నవి. ఈ విధముగ మనజీవితములు గడుచుచుండును. కావున, కారణ మెంతకాల ముండునో, అంతకాలము అన్నివిధములగు జీవులరూపమున కార్యములు వెలువడు చుండును. అనాదికాల సంచితకర్మ పరిపాకము యీ విధ ముగా తెలియజేయుచున్నది. కనుక,

వారివారి పూర్వజన్మ కర్మములనుబట్టి యొకడు దేవతగను, ఒకడు మానవుడుగను, ఇంకొకడు పశువుగను, మరియొకడు దయ్యముగను ఇట్లు అనేకవిధములుగ జన్మించుచుండురు. ఈ జీవితములో కర్మఫలము లనేకములుగ నుండును. ఎట్లనగా, ఒకడు నూరు వత్సరములు ఒకడు డెబ్బది వత్సరములు ఒకడు ఏబదివత్సరములు మరి యొకడు ఇరువది వత్సరములు ఒకడు పదివత్సరములు ఒకడు రెండువత్సరములు జీవించును. వీనికి జీవితమనగా నేమో తెలియదు. ఇట్టి తారతమ్యము లన్నియును వారి వారి కర్మముల ననుసరించి వచ్చుచుండును.

మరియును నొకడు సౌఖ్యముగ నుండవలయునని కోరుచుండును కాని వాసికర్మము దరిద్రదశకు తెచ్చి వేయును. ఒకడు దరిద్రదశయందుండి సౌఖ్య మెట్టిదో

ఎరుగడు. ఒక్కొక్కరిని నట్టడవియందు కట్టివై చినను సౌఖ్యములు వారిని వెదుకుకొనుచు వారిదగ్గరకు వచ్చి చేరుచుండును. ఒక్కొక్కరి జీవిత మంతయును కష్టములతో నిండియుండును. అట్టివా డెచ్చటికి పోయినను కష్టములు వాని వెన్నంటియుండును. వీరిద్దరికి భేదమెట్లు గలిగెను ? అది వారివారి పూర్వకర్మఫలము. సన్కార్గ మెప్పటికిని సౌఖ్యమునిచ్చును. దుర్మార్గ మెప్పటికిని దుఃఖములు గలుగజేయు చుండునని శాస్త్రములు చాటుచున్నవి. కావున పుణ్యకర్మమే శ్రేష్ఠము.

శ్లో॥ ప్రభాశూన్యం మనశూన్యం బుద్ధిశూన్యం నిరామయం
సర్వశూన్యం నిరాభాసం సమాధిస్థస్యలక్షణమ్

త్రిశూన్యం యోవిజానీ యాత్సద్యోముచ్యేతబంధనాత్॥

(19) తా॥ అర్జునా! కనబడుచున్న దేహాది పృపంచమునకు హితమైన మనస్సు లేదనియును ఘటపటాది నిశ్చయాత్మకమగు బుద్ధి లేదనియును; నిర్మలమును, నిరామయమును, తనకు వ్యతిరిక్తమైన పృపంచమంతయు మిథ్య యనియు, ఆనందకరమైన బ్రహ్మ మేది కలదో అట్టి పరబ్రహ్మ తా నొక్కడే అయి యుండుటవలన భ్రమలుగాని సంకల్ప వికల్పములుగాని శూన్యమై నిర్వికల్పంబున యుండు స్థితియే సమాధి యనబడును. మరియును,

దృష్ట, దర్శనము, దృశ్యము, యీ మూటిని విడిచిపెట్టి వీటికి విలక్షణముగా, సాక్షిగా, స్వయంప్రకాశముగా, బ్రహ్మస్వరూపుడుగా యుండుటయే సమాధి యనబడును. జీవన్ముక్తుడు దేహాభిమానము వదులుటకు మార్గము, స్వరూపానుభవము ముఖ్యముగా కావలయును. కావున చెప్పచున్నామనిము.

—: స్వ రూ పా ను భ వ బో ధ :—

సముద్రమునందు మునిగియున్న కుండకు దానిలోపలను, వెలుపలను, జలము పరిపూర్ణముగా వ్యాపించియుండునట్లు నీకు లోపలను వెలుపలను నీదేహముమీదను కిందను నీకు ఇరు పక్కలయందును నీకు అష్టదిక్కులయందును ఇక్కడను అక్కడను ఎక్కడను సర్వత్ర పరబ్రహ్మమగు “అత్మ” పరిపూర్ణముగా వ్యాపించియున్నది. ఇది వినా రెండవవస్తువు ఏదియునులేదు. అట్టి సర్వపరిపూర్ణపరబ్రహ్మమగు అత్మయే నీవగుచున్నావు. అది తెలిసి సదా తన్మయుండుగా నుండుము.

మరియును, రూపశూన్యమగు బయలునం దుంచబడిన కుండయందు, లోపలను వెలుపలను ఏమియును లేని శూన్యముగా నుండునట్లు నీకు లోపల నుండు అంతరవృత్తులు అనగా, సంకల్పవికల్పములు, కామము యత్నించు, నీయందలి బాహ్య వృత్తులు, అనగా జ్ఞానేంద్రియ చేయక మువ్యాపారములున్ను, శూన్యముగా జేసి తన్మయంబుగా నుండుము.

గ్రాహ్యము గ్రహింపబడిన వస్తువు, గ్రాహకము అనగా గ్రహించువస్తువు నీవు గావు. నీకు ఏ సంబంధమునులేదు. కాన యీ రెంటిని, నీ వనెడి తలంపునుకూడ విడిచిపెట్టుము. సకల తలంపులు విడిచిపెట్టి శేషించిన వస్తువగు కేవల చైతన్యరూపమగు అత్మయే నే నని తెలియుము.

మరియును “దృష్ట” అనగా, జీవుడున్నా ‘దర్శనము’ అనగా జీవసంబంధమగు అంతఃకరణమున్ను, “దృశ్యము”

అనగా, దేహేంద్రియాది పృపంచమున్ను, నీవు గావు. కావున యీ మూటిని విడిచిపెట్టి వీటికి విలక్షణసాక్షిగాను, స్వయం పృకాశముగాను, అధిష్ఠానముగా నుండు పరబ్రహ్మమే “ఆత్మ.” ఆత్మయే నేనని భావించుచు సకలసంకల్పములున్ను నశింప జేసి, యెరుకమరుపులు లేక కేవల నిర్వికల్ప పృజ్ఞామాతృముగా నుండు స్థితియే, జాగ్రదావస్థ నిద్రావస్థలను మీరినట్టిది విదియో ఆదియే ఆత్మాను భవస్థితి యనియు, స్వానుభవస్థితి యనియు బ్రహ్మసాక్షాత్కారస్థితి యనియు చెప్పబడును. ఇట్లు స్వానుభవస్థితి తెలిసి సదా తన్మయంబుగా నుండుము. ఇదియే పరమతత్వరహస్యము.

శ్లో॥ అమాత్రం శబ్దరహితం స్వరవ్యంజన వర్జితం

బిందునాదకళాతీతం య సం వేద స వేదవితే॥ ౨౦

(20) తా॥ అక్షునా కనబడుచున్న ములు లేనిదియును, శబ్దముల కతీత మైనదియును, అక్షర స్పృశ్యకములైన పెదవులు లేనిదియును, నాదబిందుకళల కతీత మైనదియును, అయిన బ్రహ్మము నెవ్వడు తెలిసి కొనుచున్నాడో, అతడు వేదసారము నెరిగినవా డనబడుచున్నాడు.

మరియును, మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములకు ఉత్పత్తిస్థానమైన అహంకారమునకు బీజభూతమైన మూలపృకృతి యనెడు పరాశక్తిబిందు వనియు, ఆ పరాశక్తి బిందువును ఛేదించుకొని పుట్టిన నాల్గవిధములైన చాక్కుల ధ్వనియొక్క సమూహమే నాదమనియు ననబడును. క్షేత్రజ్ఞ చైతన్య జీవు లన్ని యెరు నామధేయముల సముదాయమే కళ యనబడును. వీటికన్నిటికిని అతీతమైన బ్రహ్మమును దెలిసినవాడు సర్వవేదాంతతత్వజ్ఞు డనబడును. పైచెప్పిన అహంకారమే సర్వశక్తిస్వరూపమై యున్నది. కావున వివరముగా చెప్ప చున్నాను వినుము.

:- అహంకారము, లేక సర్వశక్తి :-

అహంకార మనగా నేమి ? శక్తియే అహంకారము. వాసన కాదు, చేష్టకాదు. నీ కొక కోరిక యుండిన నీ అహంకారము యొక్క శక్తిలో నీకు సందేహము గలిగినదని తెలియుము. పరమాత్ముకు సంకల్పములేదు. కాని అతనిసంకల్పము ప్రకారము అన్నియు నడచును. నీశక్తిని నీవు నమ్మినప్పుడు నీవొక కార్యమును చేయుదువు. మనకు శక్తిచాలడనుకొనువారు ఒకఫలి సిద్ధికై కృషిచేసి శ్రమపడుదురు. దేశకాల నిమిత్తములో అది ఫలించును. మనము తలచిన క్షణములోనే మనకోరిక ప్రకారము ఫలము కోరుట అజ్ఞానము. ప్రతికార్యముయొక్క ఫలితములు దేశకాలనిమిత్తములు, కల్పారంభసమయముననే నీ చేతను ఈశ్వరునిచేతను, నిర్ణయింపబడినవి. నీవు చేసుకొనిన నిర్ణయమును నీవే మాచ్చుకొనుటకు యత్నించుట అజ్ఞానము. కావున దేశకాలనిమిత్తములను లెక్క చేయక నీకోరికలను, వాటిఫలితములను, నీ అత్మస్వరూపమును, అనంతజ్ఞానమును, అనంత శక్తిని, అనంతరూపు డగు భగవంతునికే విడిచిపెట్టుము. మరియును,

జీవుడు, ప్రత్యేకాత్మ, అతడు, పరమాత్మ. అను భేద మించుకయు లేదు. “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు అహంకార మనగా, సమత్వము. వాసనాచేష్టలు లేనిది అనగా, జ్ఞానముతో గూడినది. అట్టిజ్ఞానము నీకు లేనిచో వాసనాచేష్టలు నీన్ను బంధించును. శక్తి నీలో పరిపూర్ణమై యున్నది. అ శక్తియే నీన్ను నడిపించుచున్నది. నీవు సరియగు దృష్టిని పొంది అమెకు సహాయ మొనర్చుము.

మరియును, నీవే భోక్తృ. భర్తృ. సృష్టించువాడ వగుట చేత నీవే సాక్షివి. శక్తి తనపనిని సరిగా నడిపించుచున్నదని పరిశీలింపుము. భోక్తృవగుటచేత ఫలితము ననుభవింపుము. భర్తృవగుటచేత అధారమును (విశ్వమును.) ఆమె నిలుపుటలో సహాయ మొనర్చుము. తామసగుణముచేత ఉదాసీనము చేయకుము. రాజసగుణముచేత ద్వేషముచే ఆమెనుధ్వంసము చేయకుము. అహంకారము నీవు చేయుకార్యములకు భంగముకలిగించుచున్నదని ఎన్నడును తలపకుము. నీవే జ్ఞాతృ. నీకు గోచరించు సమస్తజ్ఞానమును గ్రహింపుము. ఈవ్యకారము నీ జీవితకాలము పీఠికార్యములైన సాధనములతో ప్రవర్తింపుము. ఆ శక్తి మాతయే మిగిలిన దంతయు జేయును. తొందరపడకము. మంచికాలము నీకు ముందు గలదు. కాని, తామసగుణముతో జేరి కాలము దుర్బడతలచే వృధా చేయకుము.

శక్తినిగూర్చి నీ కింతవరకు చెప్పినది ఎందుకనగా, శక్తియే యోగమునకు మూలాధారము. శిరస్సుయొక్క అగ్రభాగమందున్న సహస్రారకమలమందు శక్తియున్నది. అచ్చటనుండియే అన్నిపనులు చేయుచుండును. ఆ కమలమునందు శక్తికి క్రింద మేధస్సు యున్నది. ఆ మేధస్సుకు పైభాగమున ఉత్తమమైన బుద్ధియున్నది. దానికింద మేధస్సుకు మధ్యభాగము నాకృమింది అల్పబుద్ధి యున్నది. ఆ మేధస్సునకు అడుగున మనస్సుతో గలిసి నరమున్నది. దీనిని మనము విజ్ఞాననాళ మని చెప్పవచ్చును. జ్ఞానము, బుద్ధి, విజ్ఞానము యీ మూడున్ను మేధస్సుయొక్క భాగములు. ఈ భాగము లన్నియును సూక్ష్మ

శరీరములో యున్నవి. స్థూలశరీరభాగములతో సంబంధించి యున్నవి.

ఇంకను గుండెకాయకు పైభాగమున వస్తువులను తెలిసి కొను బదు ఇంద్రియములతో గూడిన మనస్సుకలదు. దాని యడుగున చిత్త మున్నది. దానిక్రింద సూక్ష్మప్రాణములు కలవు. ఇవి అన్నియు సూక్ష్మదేహములోనే అణిగి యున్నవి. కాని, పై చెప్పబడిన స్థలములలో స్థూలదేహముమునకు ఆ తు క బ డి యున్నవి. స్థూలదేహములోగూడ రెండుభాగము లున్నవి. అవి స్థూలప్రాణము, అన్నమయము, లేక భౌతికశరీర మని చెప్పబడును.

ఈ శరీరమునకు సర్వాధికారి నీశ్వరునిశక్తి యై యున్నది. ఇది ఒక యంత్రముగా నున్నది. ఎట్లనగా ఈ శక్తియే అన్ని పనులు చేయును. బుద్ధిచే జ్ఞానమును మనస్సుచే ప్రపంచవస్తు రూపదర్శనమును, చిత్తముచే ఊహవేశములను ప్రాణముచే భోగమును (సుఖములను) పొందును. ఈ శక్తి ప్రతికరణము యొక్క ఆదాయము ననుసరించి శార్యము జేసినచో పరిపూర్ణత గలుగును. కాని అక్రమమునకు భంగమునకు రెండుకారణము లున్నవి. కరణములో నొకదాని కొకటి పారబడుట ప్రాణము కావున తదితరవిషయములలో కలియకుండగ శక్తిని గమనించ వలసియున్నది. అట్లు గమనించక తామసములలో బడి యుండుటవలన మానవుడు నీచు డగుచున్నాడు. అనగా ప్రాణమునకు దాసు డగుచున్నాడు. అట్లే బుద్ధిచేత చేయవలయునని ఆలోచనలు, చిత్తమునకు స్థానమైన ఊహవేశములు గలుగును. అప్పుడు సంకరము సంభవించును.

ఎట్లనగా ప్రేమ చిత్తమునకు సంబంధముగా నున్నది. ఆ ప్రేమ బుద్ధితో గలిసిన మానవుడు తనప్రేమపాత్రుడైన మిత్రుని చూచి పొరపాటుబడి తనకర్తవ్యమును మరచి మూర్ఖుడగును. అందువలన అతడు కోపము, రాగము, ద్వేషము మొదలగువానికి దాసు డగును. ఇదేవిధముగా ఒకవస్తువును విమర్శన చేయవలసినచో మనస్సులో ఆలోచన చేయవలయును. బుద్ధికడ్డుపడిన నా మానవుడు చూచున దెవరు ? చూచితినిని చెప్పుట వేరగును. అట్లే. బుద్ధిచే ఆలోచనచేసి చూడవలయును. మనస్సు అవేశస్థానమగు చిత్తము యీ రెండును సర్వాధికారియగు జ్ఞానమునకు స్థానమైన ఆహంకారముతో జోక్యము కలుగజేసికొని నట్టిన జ్ఞానమునకు బదులు అజ్ఞానము వృద్ధి యగును. కావున,

ఒకపని చేయు యంత్రమును, మరియొక పనికి సమకట్టినతో ధర్మసంకరము సిద్ధించును. ఇట్లే సామాన్యమానవకోటిలో యీ ధర్మసంకరము నిత్యము గలుగుచునే యున్నది. ఇవి దుష్టకార్యములయొక్క ఫలితము. కాన ముఖ్యకర్తవ్యము జ్ఞానము, శరీరమునకు అధిష్ఠానదేవతయగు పరమేశ్వర మంత్రీస్వరూపుడగు ఆహంకారము లేక శక్తి ఇట్లు తామసముతో పడియుండుట చేత తక్కినసమస్త ఇంద్రియములు ధర్మకార్యములను విడిచి తమఇచ్చానుసారముగా కార్యములు చేయుచుండును. అప్పుడు జీవుడు నీచుడై ఒకరికి సేవకుడై దాస్యత్వము చేయువాడై అధికారహీను డగును. దీనికి అజ్ఞానమే కారణము.

ఇట్లు తెలియుటయే యథార్థమైన జ్ఞానము. దీనిని ఉపయోగించుమార్గము చెప్పుచున్నాను. ఎట్లనగా అది అభ్యాసము

వలన తెలియవలయునేకాని ఎంత వినినను, ఎంత చదివినను, ఎంత బోధించినను తెలియుట కసాధ్యము. దైర్యము గలవాడు తన అహంకారశక్తితో గూడిన శరీరయంత్రమును వశముజేసికొనగలడు. కాని అట్లు చేయుటకు మొదలు ఆతడు యంత్రమును యంత్రశక్తిలోని సమస్తవివిధభాగములను అహంకారశక్తియొక్క ముఠమును అనగా అసలు తన ఆత్మస్వరూపమును యీశ్వరునిముందు తెలిసికొనవలయును.

—: ప్రకృతిని జయించుట :—

అహంకార మను ఈశ్వరశక్తి మంచిననులు చేయుటకు ప్రయత్నించినను ప్రకృతి అడ్డము వచ్చును. కావున మొదట ప్రకృతిని జయించువరకు మంచికర్మములు నేయుటకు ప్రారంభించరాదు. మొదట అహంకారశక్తిని సిద్ధింపజేసికొని ముఖ్యాధారమైన శరీరయంత్రమును శుద్ధిజేసికొని తదనంతరము కర్మాచరణకు ప్రయత్నించవలయును. ఇట్లు కర్మాచరణకు ప్రయత్నించినప్పుడు తప్పక ప్రకృతి అడ్డము వచ్చును.

ఎందుకనగా, ప్రపంచమునందు మానవుని సహజమైన లక్షణములతో పరిపూర్ణత జెందలేరు. ప్రకృతియొక్క గుణము తామసముతో గూడినది. అధర్మవనులనే చేయించు స్వభావముగలది. కావున ప్రయత్నముతో

ధర్మకార్యములు చేయుటకు యత్నించినను విఘ్నములు గలిగించుచుండును. ఇది సమస్తమానవులకు సహజమై యున్నది. కావున ఈ ప్రకృతిని జయించుటను సులభోపాయము యోగసాధనమే. అదియే మిక్కిలి శ్రేష్ఠము. అట్లు యోగసాధనము జేయనివారు ^{సుఖమును} పొందజాలరు. ఎల్లప్పుడును దుఃఖములతో ^{పెనుగులాడుచుం} దురు. కావున సద్గురుమూర్తిమూలముగా ఈ యోగము నభ్యసించు మార్గము బాగుగా తెలిసికొని అభ్యసించినచో అహంకారశక్తిని సులభముగా వశముజేసుకొని పరిపూర్ణమైన నిత్యసుఖమును పొందవచ్చును. ఈ అహంకారశక్తియే మనలో నుండు దుష్కణములను సమస్తమును సమూలములముగ నశింపజేయును.

—: గ్రంథకర్త అభిప్రాయము :—

మరియును, “నేను మానవుడను; అజ్ఞానము గలవాడను; పరిపూర్ణత జెందుటకు శక్తిలేనివాడను; నిస్సహాయుడను; ఇట్టి నన్ను అనుగ్రహించిన కరుణామూర్తి సర్వశక్తిస్వరూపుడు నైన సద్గురుమూర్తివలన జన్మాంతరములనుండి వచ్చుచున్న కర్మబీజములను ఈ యోగాగ్నివలన నశింపజేసితిని. నేను నిశ్చయబుద్ధిజ్ఞానమును పొందితిని. నేనే సర్వశక్తిగలవాడను. పరిపూర్ణుడను. పరబ్రహ్మమునకున్ను, నాకున్ను భేదమించుకయు లేదు. సమస్తము

నేనై యున్నాను” అను దృఢవిశ్వాసమును పొందవలయును. ఇట్లు కర్మాచరణచేయ శక్తియే అహంకారము. ఆ శక్తియే లోకమాత. అమేయే పరబ్రహ్మస్వరూపము.

ఇట్లు దృఢవిశ్వాసము గలవాడై శరీర మను యంత్రమును పరిశుద్ధతచేసి తన వశమునందుంచుకొనవలయును. ఒక్కొక్క-ఇందిరియ విషయమును మళ్ళించుట అసగ మనస్సును విషయములందు ప్రవేశింపనియ్యకుండగా, బుద్ధిచిత్తములను ధర్మకార్యములందు నియమించుట. ఇట్లుజేసిన పూర్వజన్మకర్మములు తప్పక నశించును. ఎప్పుడు పూర్వసంస్కారములు నశించుచున్నవో అప్పుడు ఆధారశుద్ధి యగును. అప్పుడే అహంకారశుద్ధి యగును. అప్పుడు సీవు పురుషోత్తముడవు. అప్పుడు సహస్రారకమలమందున్న అహంకారశక్తియే సమస్త ధర్మములు నడుపుచున్నదని నీకు తెలియును.

శ్లో॥ ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే జ్ఞేయే చహృదిసంస్థితే

లబ్ధికాంతి వదే జీవే నయోగోన్మై వ ధారణా ౨౧

(21) తా॥ అర్హునా! శ్రీ నర్గురుమూర్తివలన ఉపదేశింపబడిన జ్ఞానము వలన జ్ఞేయస్వరూపమైన పరబ్రహ్మమును పొందినవాడు అనగా సర్వవేదాంతసారమగు పరబ్రహ్మస్వరూపమును తనహృదయకమలమునందు దేహాపాధిగల జీవుడు ప్రత్యక్షముగా ప్రకాశించుచుండు బ్రహ్మమే “ఆత్మ.” ఆత్మస్వరూపుడే బ్రహ్మమని అనందిచుచున్న మహానుభావుని

యీ యోగమువలన పృథ్వీజనము లేదు. ఇట్లు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందినమహానుభావుడే జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును. ఇంకను జీవన్ముక్తుని లక్షణములు వినుము.

— : జీవన్ముక్తుని లక్షణములు : —

అధ్యాత్మోపనిషత్తు :- బ్రహ్మమునందు లీనమైన యోగి నిర్వికారుడుగాను, నిష్క్రియుడుగాను ఉండును. బ్రహ్మమే ఆత్మయనియు ఆత్మయే బ్రహ్మమనియు తత్వవిచారణచే తెలిసి సమరస ఐక్యభావమును పొంది సకల సంకల్పములను నశింపజేసి సకలమును మరచి తాను తానై, కేవల సాక్షిమాత్రమై యుండు వృత్తియే పృజ్ఞ యనఁడును. ఇట్ల పృజ్ఞగలవాడే జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడియున్నది. యీ విషయము యీ ఆధ్యాయము. 10 శ్లో॥ నందు కూడ జెప్పబడియున్నది.

మరియును, సాధువులు తన్నుభూషించినను దూషించినను, కోపతాపములు లేనివాడై సర్వత్రా సమభావన గలవాడై “మనస్సే నానావిధకార్యములు చేయుచున్నది. సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నది ఈ మనస్సువల్లనే బంధములు గలుగుచున్నవి, గాని నేను ఏకార్యమును జేయుటలేదు. నేను ఏదియును అనుభవించుట లేదు. కేవల సాక్షిమాత్రుడను. అకర్తను. అభోక్తను.” అను నిశ్చయజ్ఞానము గలవాడు దేవామృతమును పానముజేసినవాడై ఆకలిదప్పలు మొదలగు వివికారములు లేనివాడై, ఎల్లప్పుడును సంతోషము గలవాడై పూర్వకర్మానుసారముగా ఏది ప్రాప్తించునో దానితోడ తృప్తిపొందుచు సదా బ్రహ్మైక్యానుసంధానము జేయుచుందురు. అట్టివారే జీవన్ముక్తు లని తెలియుము.

శ్లో॥ యో వేదాదా స్వరః ప్రోక్తో, వేదాంతే చ ప్రవృత్తాక్షర
తస్య బ్రహ్మకీరీతస్య యః పరస్య మహేశ్వరః యా

(22) కా॥ నాలుగు వేదములయందును, సకల వేదాంతశాస్త్రములయందును, ఏ ప్రణవస్వరూపంబు కొండాడబడుచున్నదో అట్టి ప్రణవస్వరూపమైన శుద్ధ పరబ్రహ్మయందు తీగమై యుండు పరశక్త్యవ్యవస్థల యొక్క సమస్త తత్వము బాగుగా తెలిసి, వాటియందు ఏ సంబంధము లేనివాడై అతీతుడై సాక్షిమాత్రుడుగా నుండువాడే మహాత్ముడు. అట్టి మహాత్ముడే మహేశ్వరు డనియు, అత్యుజ్జాని యనియు చెప్పబడును.

—: ప్రణవస్వరూప నిర్ణయము .—

ఋగ్యజుస్సామాది వేదములన్ను, సకలఉపనిషత్తులున్ను ఏ పరబ్రహ్మను శ్రేష్ఠ మని కొండాడుచున్నవో, సకలమైన తపస్సులున్ను ఏ పరబ్రహ్మను గురించి చెప్పబడియున్నవో, ఏ పరబ్రహ్మపదమును కోరి గురుకులవాసము చేయుచున్నారో అట్టి పరబ్రహ్మమే ఓంకారస్వరూప మనియు, ప్రణవస్వరూప మనియు, చెప్పబడును. కావున అట్టి ప్రణవస్వరూపమును విశదముగా చెప్పచున్నామ వినుము.

(ఓంకారం యోనజానాతి) ధ్యానబిందూపనిషత్తునందు చెప్పబడిన శృతిప్రకారము ఎనిమిది అంగములు, నాలుగుపాదములు, మూడుస్థానములు, ఐదుదేవతలున్ను గూడినదే ఓంకారమనబడును. ఈశ్వరతత్వమందు మాయాప్రతిబింబము మహాకారణ మనబడును. ఈశ్వరునియొక్క స్థూల, సూక్ష్మ కారణములనెడు శరీరములు మూడున్ను మాయాప్రతిబింబ మగు మహా

యీ యేశరీరమున్ను గూడి యీ నాలుగు శరీరములున్ను ఈశ్వర దీనమతము లైనవి.

మూల జీవతత్వమందు అంతఃకరణ ప్రతిబింబము మహాకారణ ర మనబడును. ఈ జీవుని స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ శరీరములు మూడున్ను అంతఃకరణ ప్రతిబింబమగు మహాకారణ శరీరమున్ను యీ నాలుగు శరీరములున్ను జీవసంబంధము లైనవి. ఈ జీవేశ్వరులయొక్క శరీరములు మొత్తము ఎనిమిదిన్ను ఎనిమిది అంగము లనబడును.

—: మూడుస్థానముల వివరము :—

- 1 ఆకారము:— శివస్థానము సూర్యుడు నాదము=ఆకారము.
- 2 సకారము:— శక్తిస్థానము చంద్రుడు కళ=ఉకారము
- 3 బిందువు:— శివశక్తి ఐక్యస్థానము అగ్ని బిందువు=మకారము.

నాలుగుపాదముల వివరము.

- (1) 1. భూమధ్యము 2 కంఠము 3 హృదయము 4 నాభి
- (2) 1. జాగ్రత 2 స్వప్నము 3 సుషిప్తి 4 తుర్యము.
- (3) 1. అవిద్యాపాదము. 2 సువిద్యాపాదము. 3 ఆనంద పాదము. 4 తురీయపాదము.

ఐదుదేవతల వివరము.

1. బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివులు = యీ ఐదున్ను పంచభూతముల అధిదైవతములు
2. వృధి - అప్స - తేజస్సు - వాయువు - ఆకాశము = యీ ఐదున్ను పంచభూతములు.

3. న - మ - శి - వా - య = యీ అయిదున్ను పంచాక్షరములు.

4. పాణ - ఆపాన - వ్యాన - ఉదాన - సమానములు = యీ ఐదున్ను పంచపాణములు.

యీ పై చెప్పబడిన వన్నియు గూడి ఓంకార మని చెప్పబడును. ఇవన్నియును యీ దేహమునందే యున్నవి. కావున, యీదేహమే ఓంకార మని చెప్పబడును. ఇట్టి ఓంకారస్వరూప మగు స్థూలమునకు ఆతీతముగా పరమై యుండువాడు పరబ్రహ్మ స్వరూపు డనియు, మహాత్ము డనియు చెప్పబడును.

మరియును, బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందుటకు ఏ సాధనములు అవశ్యములో తెలిసికొనుము. బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందిన వారికి ఏయొక్కసాధనములతోను పనిలేదు. ఎట్లనగా,

శ్లో॥ నావార్ధీతు భవేత్తావత్ యావత్పారం న గచ్ఛతి

ఉత్తిరే చ సరిత్పారే నౌకయా కిం ప్రయోజనమ్॥ ౨౩

(23) తా॥ నది యావలిగట్టుకు చేరునంతవరకు ఓడ చక్కగా నుండవలయు నని అపేక్షించుచుండవలెను. నదీప్రవాహము దాటినపిమ్మట ఓడతో ప్రయోజనము లేనట్లు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందువరకు అనగా, అపరోక్షజ్ఞానము పొందిన వానికి శాస్త్రములతోగాని, సాధనములతోగాని ప్రయోజనము లేదు. ఎట్లనగా,

సర్వ సంకల్పకూన్యమే బ్రహ్మసాక్షాత్కారము : -

ఇ సమస్తసంకల్పములు నశింపకున్న అత్యుజ్జానము గలుగ జాలదు. విషయానక్తిని పొందిన మనస్సు, భార్యాబిడ్డలు, ధనము

మొదలగు విషయభోగములనే కోరుచుండును. కాని, కొంచెము సేపైనను పరబ్రహ్మధ్యానమందు నిలుకడ నొందజాలదు. కావున అది అశుద్ధమైనది. అయితే, విషయవైరాగ్యము గలిగియున్న మనస్సు శుద్ధమైనది. అది పరబ్రహ్మధ్యానమువలన అత్మసాక్షాత్కారము పొందును.

అశుద్ధమనస్సుగలవాడు వేదాంతశాస్త్రములయందు చెప్పబడిన ప్రకారము అత్మానాత్మవివేకము గలవాడై నద్గురువు నాశ్రయించి, వారి అనుగ్రహమును పొంది సాధనానుష్ఠానములచేత బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందవలయును. కావున బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాసరహస్యమును చెప్పుచున్నాను వినుము. ఈ అధ్యాయము శ్రీశ్లోకమునందు జెప్పబడిన ప్రకారము,

—: బ్రహ్మనిష్ఠాభ్యాస రహస్యము :—

శ్రీ సద్గురుమూలముగా ఉపదేశింపబడిన మంత్రమును “ఓమ్” అను వ్యంజనముతో అనుసంధానముజేసి ధ్యానించుచు నామరూపక్రియాకూన్యశబ్దరహిత మగు పరబ్రహ్మము నే నని నదా స్వస్వరూపమునందు దృష్టి నిలిపి దానినే భావించుచుండ వలయును. అట్లు భావించుటవలన సకలసంకల్పరహిత మగు “స్వానుభూత్” అనగా బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సిద్ధించును. ఎట్లనగా,

రెండు కట్టెలను ఎడతెగక ఒకదానితో నొకటి రాదుటవలన ఆ కట్టెలయందుండి అగ్ని ఉత్పత్తియగుచు ఆ కట్టెలను దహించి రూపనామములులేక నశింపజేసి వాటితోకూడ అగ్నియు న్నశించి

పావునట్లు శుద్ధమనస్సును క్రిందకట్టెగాను, పృణవమంత్రమును మీది కట్టెగాను భావించి నిరంతరధ్యాన మనెడి మథనంబు జేయుటవలన జ్ఞానాగ్ని ఉత్పత్తి యగుచు ఆ శుద్ధమనస్సును పృణవమును రెంటినికూడ దహించి నాశనముజేసి వాటితోగూడ జ్ఞానాగ్నియు, ఉపశాంతిని పొందును.

అట్లు ఉపశాంతిని పొందుటవలన స్వానుభూతి యనెడి బ్రహ్మసాక్షాత్కారము సిద్ధింపును. ఆ పరబ్రహ్మము నాదబిందు కళలు లేనిది. ఇంద్రియములచే తెలియరానిది. రూపనామ క్రియలులేనిది. అజ్ఞానరహితమైనది. అట్టి పరబ్రహ్మమే “అహం శబ్దము.” అనగా అత్యుత్పరూపముగా నున్నది. కాన, ఆ పర బ్రహ్మమే అత్యయనియు, అత్యయే బ్రహ్మమనియు, తెలిసికొని సదా అత్మానుసంధానము జేయువాడు సత్యముగా బ్రహ్మ స్వరూపియే అగుచున్నాడు. అట్టివాడు జనన మరణము లను దుఃఖములు లేనివా డగుచున్నాడు. అట్టి మహనీయునకు శాస్త్ర ములుగాని, అభ్యాసములుగాని ప్రయోజనము లేదని భావము.

శ్లో॥ గ్రింథమభ్యస్య మేధావీ జ్ఞానవిజ్ఞానతత్పరః

పలాలమివ ధన్యార్థీ త్యజేద్గ్రింథమశేషతః ॥ ౨౪

(24) తా॥ బుద్ధిమంతు డగువాడు వేదాంతశాస్త్రముల నభ్యసించి అత్మానాత్మ వివేకము కలవాడై నద్గురువానుగ్రహమువలన అత్యధ్యానమును గ్రహించి అత్యజ్ఞానమును బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందినవాడై ధన్యనం గ్రహకుడు ధన్యమునుపొంది గడ్డిపాచలను వదలినట్లుగా నకలవేదాంతాది శాస్త్రంబులను వదలవలయును.

శ్లో॥ ఉల్కాహస్తో యథా కశ్చి, ధృవ్యమాలోక్యతాంత్య
జేత్ । జ్ఞానేన జ్ఞేయమాలోక్య పశ్చాద్జ్ఞానం పరిత్యజేత్॥

(25) తా॥ పురుషుడు చీకటిగదియందున్న వస్తువులలో తనకు కావలసిన ముఖ్యమైన వస్తువులను దీపప్రకాశముచే గైకొనిన విధవ ఆ దీపప్రకాశము నెట్లు మఱగుపఱచునో, అట్లే శాస్త్రాభ్యాసముచేతను శ్రీ నదురువానుగ్రహము వలనను జ్ఞానమును పొందినవాడై జ్ఞేయస్వరూపంబగు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందినవిమృట సాధనములగు శాస్త్రములచే గాని వృత్తిజ్ఞానముచేగాని ప్రయోజనములేదని విడిచిపెట్టి సదాకాలము ఆత్మానుసంధాన పరుడై యుండవలయునని భావము.

శ్లో॥ అమృతేన తు తృప్తస్య పయసా కిం ప్రయోజనమ్
ఏవం తత్పరమం జ్ఞాత్వా వేదైర్నాస్తి ప్రయోజనమ్॥

(26) తా॥ అమృతపానముజేసి తృప్తి జెందినవాడు ఉదకపానము జేయుట కెట్లు ఆనక్షిజెందడో, అలాగుననే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందిన యోగికి శాస్త్రములుగాని, కర్మములుగాని, విధినిక్షేపములుగాని ప్రయోజనము నకు రాకుండును. ఎట్లనగా,

-: ఆత్మజ్ఞానికి శాస్త్రములతో పనిలేదు. :-

ముముక్షువులు ముఖ్యముగా రెండువిద్యలును తెలిసికొనవలయును. అవి ఏవనగా ఒకటి బ్రహ్మవిద్య రెండవది పరబ్రహ్మవిద్య. ఇందు మొదటివిద్య సద్గురువుచే బోధింపబడిన ప్రణామము లేక హంసమంత్రము. ఇది శబ్దబ్రహ్మవిద్య యనబడును. రెండవవిద్యయగు పరబ్రహ్మవిద్య శ్రీ సద్గురుమూర్తిచే ఉపదేశింపబడి, ఆ మంత్రమును తీవ్రశుద్ధితో అభ్యాసానుష్ఠాన

ములవలన సాధించుచు, దానిని ఆతికృమించి "స్వానుభూతి" అనగా ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందినవాడు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందినవాడగుచున్నాడు.

ఎట్లనగా పంటకాపు తాను కొనిన పంటకుప్పను, సురిమి తూర్పెత్తి పాల్లు పాట్టు చెత్త మొదలైన వాటిని తోసివేసి ధాన్యమును మాత్రము తీసుకొనిపోయి చేర్చి పెట్టుకొని భుజించి ఆనందించినట్లు బుద్ధిమంతుడగు ముముక్షువు సద్గురువు నాశ్రయించి వారిపద్ధతి వెదాంతవిషయములను విచారణమూలముగా తెలిసికొని (అనగా బ్రహ్మతత్వమెరింగి) ఆత్మానుసంధానపరుడై బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందినవానికి దేహసంబంధములైన బాతి, నీతి, వర్ణాశ్రమ ఛర్మములున్ను, వేదశాస్త్రపురాణములున్ను ప్రయోజనమునకురావు. కేవలము సదా ఆత్మానుసంధానపరుడై ఉండునని భావము.

శ్లో॥ జ్ఞానామృతేన తృప్తస్య కృతకృత్యస్య యోగినః

నైవాస్తి కించిత్కర్తవ్య మస్మిచేన్న స తత్త్వవిత్ ॥27

(27) తా॥ అర్జునా! జ్ఞానామృతమును పానముజేసి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును జెంది ధన్యుడైన యోగికి జేయదగిన కార్య మేదియును లేదు. ఒకవేళ లోకశేషమునకై ఏదైన కార్యము జేసినను అట్టివాడు తత్త్వచేత్ర యనుటకు పీలులేదు. వేదశాస్త్రపఠనములచే బ్రహ్మచేత్ర కాజాలడు. వేదాంతార్థగోచరంబైన బ్రహ్మనుభవము గలవాడే విద్వాంసు డనియు, జ్ఞాని యనియు, చెప్పబడును. ఎట్లనగా,

—: ఆత్మజ్ఞానియే విద్వాంసుడు :—

లోకమునందు సముద్రమురీతిగా అనేకశాస్త్రములు ఆపారముగ నున్నవి. లోకమునందుగల ఒక్కొక్క మానవుడున్ను

వేయి సంవత్సరములు జీవించియుండి శాస్త్రము జదువుచుండి నను అప్పటికిన్ని శాస్త్రములు పూర్తి కాజాలవు. కావున శాస్త్ర వాసనను విడిచిపెట్టి మనజీవితకాలము తామరాకునందలి జల బిందువువలె స్వల్పకాల మని యెంచి మనస్సు చంచల మైన దని తెలిసి అధ్యాత్మ విచారణ చేయుచు సదా ఆత్మానుసంధానము జేయువాడే విద్వాంసు డనబడునుగాని అమరకాండత్రయంబులు, పంచమహాకావ్యములు, వ్యాకరణశాస్త్రము ఛందస్సు, జ్యోతిష్యము, వైద్యశాస్త్రములు మొదలగు శాస్త్రములు చదివిన వాడు విద్వాంసుడు కాజాలడు; పండితుడు కాజాలడు. ఆత్మజ్ఞానియే విద్వాంసు డనబడును. కాన ఆత్మజ్ఞాని లక్షణములు చెప్పుచున్నాను వినుము.

—: ఆత్మజ్ఞాని లక్షణములు :—

ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొంది నిత్యానందము ననుభవించు యోగి అనిత్యములైన సంసారబంధము లగు వ్యాపారములను ప్రశాంతినిత్యమును చేయుటయందు విరక్తిగలవాడును, మనస్సు నందు నముద్రతరంగములవలె బయలుదేరుచున్న మనస్సంకల్పములు లేనివాడై ఆత్మానుభవమునందే రమించువాడును, తాను ఏ కోరికలు లేనివాడై దైవాధీనముగా తనకు లభించిన భోగముల ననుభవించువాడును, పౌరబ్రహ్మనుసారముగా సంభవించిన దుఃఖముల ననుభవించుచు సుఖంబుల కాశింపక సదా సమభావన గలిగి సదా ఆత్మానుసంధానపరుడును “వీడు శత్రువు, వీడు మిత్రుడు, వీడు బంధువు” అను భేదభావన లేనివాడును, సకలజనులను తన ఆత్మస్వరూపములుగా భావించువాడును

యీ జగత్తునందుగల సకల చరాచరములయందును అంతర బాహ్యములయందును క్రిందను మీదను నలుదిక్కులయందును సమస్తమును పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయే పరిపూర్ణముగా వ్యాపించియున్నది. గాని, ఆత్మమయము కాని జగత్తు కొంచమైనను లేదని సర్వజగత్తును బ్రహ్మమయముగా జూచువాడును, ఆత్మజ్ఞానియని చెప్పబడును. జనన మరణములందుగాని, సంతోష కార్యములయందుగాని ఎవనిమనస్సు చలించక, పూర్ణచంద్రబింబమువలె నిర్మలముగా ప్రకాశించుచుండునో, అతడే ఆత్మజ్ఞానియనియు, శాంతుడనియు, పండితు డనియు చెప్పబడును. ఇట్టి మహనీయుడే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందిన మహనుభావుడని తెలియ వలయును.

శ్లో॥ తై లధారామివాచ్ఛిన్నం దీర్ఘఘంటానిన్దవత్

అవాచ్యం ప్రణవస్యార్థం య స్తం వేద స వేదవిత్॥

(శ్లో) తా॥ అవిచ్ఛిన్నమైన అనగా ఎడతెగని తైలధారవలె దీర్ఘమైన ఘంటానాదమురీతిగా, నదా ప్రణవముయొక్క (అగ్రమను) అనగా తెంపు లేనివియును, వేదవాక్కులచేత చెప్పనలవికానిదియును, ప్రణవమునందలి నాల్గవభాగమగు అర్థమాత్రయే అనగా, సూక్ష్మనాదమే స్వరూపముగా గల ప్రత్యగాత్మ యనియు, పరబ్రహ్మ మనియు తెలిసి ఎవడు ఆప్టిప్రత్యగాత్మ స్వరూప మగు పరబ్రహ్మము నేనని దృఢభావనగలవాడై నదా ఆత్మాను నంధానము జేయుచున్నాడో అతడు సర్వము తెలిసిన వేదవేత్తయగు చున్నాడు. కావున ఓమకార రహస్యమును విశదముగా చెప్పచున్నాను వినుము.



ః ఓంకార రిహస్యార్థము :—

(ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ) అనగా ఓంకారమే
వికాక్షరమనియు, ప్రణవమనియు, పరబ్రహ్మమనియు,
వెన్నబడిను. మరియును అకార, ఉకార, మకార, అర్థ

మాత్ర, ఈనాల్గునుకూడియే ఓంకార ప్రణవమగుచున్నది. ఎట్లనగా,

(1) అకారమున కర్థము = జాగ్రీదావస్థ, వ్యష్టి స్థూలశరీరము, స్థూలశరీరాభిమానియగు విష్ణుడు; మరియు, సమష్టిస్థూల శరీరము, సమష్టిస్థూల శరీరాభిమానియగు విరాట్ ఇవన్నియును గూడి అకార మగుచున్నది.

(2) ఉకారమున కర్థము = స్వప్నావస్థ, వ్యష్టిసూక్ష్మ శరీరము, సూక్ష్మశరీరాభిమానియగు తైజసుడు. మరియు, సమష్టిసూక్ష్మశరీరము, సమష్టిసూక్ష్మ శరీరాభిమానియగు, హిరణ్యగర్భుడు ఇవి అన్నియుగూడి ఉకారమనబడును.

(3) మకారమున కర్థము = సుషుప్తి, లేక నిద్రావస్థ, వ్యష్టికారణ శరీరము, కారణశరీరాభిమానియగు ప్రాణాది. మరియు, సమష్టికారణ శరీరము, సమష్టి కారణ శరీరాభిమానియగు అవ్యాకృతుడు. ఇవన్నియుచేరి మకార మనబడును.

(4) అర్థమాత్ర కర్థము = తుర్యావస్థ, వ్యష్టి దేహాత్రయ సాక్షిగానుండు ప్రత్యగాత్మయు మరియు, సమష్టి దేహాత్రయ సాక్షిగానుండు పరమాత్మయు, ఇవి అన్నియుచేరి అర్థమాత్ర యనబడును.

ఇంకను, ఓంకారమునందలి అకార, ఉకార, మకారములు మూడున్ను ఋగ్యజుస్సామములనెగి మూడు

వేదములనియు, స్వర్గమర్త్య పాతాళము లనెడి మూడులోకము లనియు, మూడుస్వర్గములనియు, తెలియవలెను. ఎట్లనగా,

- (1) అకారము = రాజసగుణము, ఎరుపువర్ణము, బ్రహ్మ
- (2) ఉకారము = సాత్వికగుణము, తెల్లనివర్ణము, విష్ణువు
- (3) మకారము = తామసగుణము, నల్లనివర్ణము రుద్రుడనియు చెప్పబడును. మరియును, చిత్రపటమును జూడుడు.

ఈ చరాచరజగత్తు సర్వమున్ను ఓంకార ప్రణవము నుండి పుట్టెను. కాని, యీ జగత్తు సర్వమున్ను ఓంకార పరబ్రహ్మస్వరూపముగానే యున్నదని భావించుచు, అట్టి ఓంకారమును ధ్యానించు వారికి, దానియందలి (హ్రస్వము) సకల పాపములను నాశము జేయును. (దీర్ఘము) సకలైశ్వర్యములిచ్చి శాశ్వతసుఖము నిచ్చును. (అర్ధమాత్ర) జనన మరణరహితమగు మోక్షమునిచ్చును. మహాసీయాలారా : ఏది తన్ను ధ్యానించువారిని, పరమాత్మయందు జేర్చునో, అదియే ఓంకారప్రణవ మనబడును. కావున,

—: గృంథకర్త అభిప్రాయము :—

ముముక్షువులగు బ్రహ్మనిష్ఠులారా : ఓంకారమే ధనుస్సుగాను, జీవుడు లేక మనస్సే బాణముగాను, లక్ష్మ్యమే

పరబ్రహ్మముగాను చెప్పబడును. కాన క్రిందజెప్పిన ప్రకారము అభ్యసించినచో, తప్పక పరబ్రహ్మనుభవము పొందవచ్చును. ఎట్లనగా,

వేటగాడు ఒక పక్షిని, లక్ష్యమును గురిపెట్టిజూచి బాణమును విడిచినయెడల, ఆ బాణముగురితప్పక ఆ లక్ష్యమును పక్షియందే జేరి, ఆలక్ష్యములో అంటుకొని యుండునట్లు, బ్రహ్మజ్ఞాని యగువాడు ఓంకార మనెడి ధనుస్సునందు జీవుడు లేక మనస్సనెడు బాణమును సంధించి (లయపరచి) పరబ్రహ్మ మనెడి లక్ష్యమును అంతరదృష్టియనెడి గురిపెట్టి ద్యానమనెడి దెబ్బ ప్రయోగించినయెడల, యీ మనస్సనెడు బాణము, లక్ష్యమనెడు పరబ్రహ్మమునుజేరి దానియందు లయించి తద్రూపమగును. ఇట్లు సద్గురు మూలముగా తెలిసికొని బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందిన యోగి నాల్గు వేదములయందు గల సారమును గ్రహించిన బ్రాహ్మణు డనబడును. ఇతడే జ్ఞాని. ఇతడే వేదసారమెరింగిన పండితు డనబడును. కాని,

వేద వేదాంగములను, సాంగోపాంగముగా పఠించి సమస్తజనుల మనస్సును రంజింప జేయునట్లు, వాక్తోరణితో, పటపటమని ఉపన్యసించుటవలన, పండితులు గాజాలరు. అట్టి వేషభాషణలకు మోసపోకుడని ముముక్షువులగు బ్రహ్మనిష్ఠులకు జాగ్రత నిచ్చుచున్నాను.

శ్లో॥ ఆత్మాన మరణం కృత్వా ప్రణవం వోత్త రారణం
ధ్యాన నిర్మథనాభ్యాసా దైవం పశ్యేన్నిగూఢవృత్

(29) తా॥ అర్జునా ! తత్త్వజ్ఞానముగల అభ్యాసి, జీవుని క్రింద యరణిగాను, పరబ్రహ్మమును ఓంకారమును, పై భాగమందున్న యరణిగాను భావించి నిర్మల ధ్యానముచే విడువని ప్రయత్నముతో, అభ్యాసము చేయుచు రాగారాగా సూక్ష్మమైన నాదబ్రహ్మమును అత్మ స్వరూపమును దర్శించ వచ్చును. ఎట్లనగా, పెరుగును కవ్వముచే ముడించుటవలన వెన్న ఎట్లు ఉత్పత్తియగునో, అలాగుననే హృదయమునందు ప్రణవమును కవ్వమును నిలిపి ఉచ్చాన్న నచ్చాన్నము లనెడి తాళునుగట్టి, రేచక పూరకమును నిర్మల ధ్యానముచేత ముడించుటవలన 23 స్లోకమున చెప్పిన ప్రకారము

రెండు కట్టెలను ఎడతెగక నొకటితో నొకటి రాచుటవలన ఆ కట్టెల యందుడి అగ్ని ఉత్పత్తియగుచు, ఆ కట్టెలను రూపనామములు లేక దహించి నాశనముజేసి వాటితోకూడ అగ్నియుకూడ నశించి పోవునట్లు అభ్యాసి యగువాడు పై చెప్పిన రీతిగా ధ్యానించినచో, జ్ఞానాగ్ని ఉత్పత్తియగుచు, జీవుని చుట్టుకొని యుండబడిన మలిన వాసనలను నాశనముజేసి, వాటితోకూడ జ్ఞానాగ్ని ఉపశాంతి బొందును. అట్లు ఉపశాంతి బొందుటవలన స్వానుభూతియగు అత్మ సాక్షాత్కారము సిద్ధించును.

శ్లో॥ విధూమాగ్ని ప్రభం దేవం పశ్యేదత్యంత నిర్మలం
తాదృశం పరమం రూపం స్మరేత్పార్థ హ్యానన్యధీః॥

(30) తా॥ పొగలేని యగ్నిజ్వాలల వలె, ప్రకాశించుచున్నదియును, స్వచ్ఛమై, నిర్మలమై, స్వయంప్రకాశస్వరూపమై పరబ్రహ్మస్వరూపము గల అత్మస్వరూపమును దర్శించుటకు ఏ యితర చింతలులేక, నిర్మల ధ్యానముచే అత్మసాక్షాత్కారమును పొందవచ్చును.

అట్లు ఆత్మసాక్షాత్కారము సిద్ధింప జేసికొనుటకు, స్వరూప ఆరూప మనోనాశము గలుగజేయును. కావున యీ రెండు విధములగు మనో నాశములు గలుగుటకు, మార్గము చెప్పచున్నాను వినుము.

—: స్వరూప మనోనాశము :—

స్వరూపమనోనాశన మనగా = పాగరబ్బము నశించువరకు, జీవన్ముక్తియొక్క సూక్ష్మశరీరములు నశింపవు. కావున అప్పట్లో ఆతనియొక్క మనస్సు కర్తృత్వబోక్తృత్వములు కాని రాజన తామస గుణములవలన గలుగు కామక్రోధములుగాని, శరీరాభి మానముగాని, ఉండనేరవు. అట్లు శరీరాభిమానమున్ను, రాజన తామస గుణములకు సంబంధించిన కామాదివృత్తులును, మన స్సున్ను లేకపోవుటవలన స్వరూపమనోనాశనమని చెప్పబడును. అట్టివారు శాంతశమదమాదులను గుణములతో గూడియుందురు.

—: అరూప మనోనాశము :—

విదేహముక్తియందు, పాగరబ్బమున్ను, దానితోడ స్థూల సూక్ష్మకారణ శరీరములనెడి దేహత్రయములున్ను నశించును. కావున, అప్పట్లో, మనస్సు రూపములేక నశించును. ఎట్లనగా, కర్పూరదీపము కర్పూరమున్నంత వరకు వెలిగి అది నశించిన తోడనే, మహితేజోరూపము బొందునట్లు ఆ మనస్సు పర బ్రహ్మమునందు లయించి బ్రహ్మరూప మగును. అట్లు విదేహ ముక్తియందు కర్పూరదీపము రీతిగా మనస్సు రూపములేక బొత్తిగా పరబ్రహ్మమునందు లయించి బ్రహ్మస్వరూపమగుటయే, అరూపమనోనాశన మనబడును.

శ్లో॥ దూరస్థోఽపి న దూరస్థః పిండస్థః పిండవర్జితః
విమలస్సర్వదా దేహీ సర్వవ్యాపి సీరంజనః॥ ౩౧

(31) తా॥ జీవుడు త్రిగుణాత్మక సంబంధములైన, అహంకార మమకారములకు లోబడినవాడై కేవల ఆజ్ఞానముతో కూడియుండుటవలన, ఆ పరబ్రహ్మమే, అత్మస్వరూపుడై దేహధారిగ నున్నాడని తెలియక, ఎచ్చటనో దూరముగ నుండునటుల తెలియుచున్నాడు. వాస్తవముగ అత్మ దేహధారిగ నుండినట్లు కనబడినను దేహధారి కానేరడు. ఎట్లనగా,

స్వప్నమునందు స్థూలదేహము లేదనుట అందరికిని తెలిసిన విషయమేకదా? అట్లుగటచేత “అత్మ” స్థూల దేహము కలవాడు కాదు. అని స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. స్వప్నముతో, అత్మ మాత్రమున్నాడు. కాని, స్థూలదేహము లేమకదా? స్థూలదేహము లేని కాలమున నున్న యాత్మను, స్థూల దేహము కలవాడని ఎట్లు చెప్పవచ్చును? కావున నాత్మకు స్థూల దేహము లేదని స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. అత్మ నిర్మలుడు. స్వయం ప్రకాశస్వరూపుడు. అంతటను పరిపూర్ణముగా వ్యాపించినవాడు. కావున, వాస్తవముగ కర్తృత్వ భోక్తృత్వములు వివియున్ను లేవని తెలియవలయును.

శ్లో॥ కాయస్థోఽపి న భుంజానః కాయస్థోఽపి న బధ్యతే॥ ౩౨

శ్లో॥ కాయస్థోఽపి న లిప్తస్సౌ త్తాయస్థోఽపి న బధ్యతే॥ ౩౩

(32-33) తా॥ జీవుడు ముఖదుఃఖములకు కారణముగనుండు స్థూల శరీరము నందుండినను, వాస్తవముగ షడ్భావ వికారములు లేవని తెలియవలయును. షడ్భావవికారము లనగా, అస్తే, జాయతే, వర్ధతే, పరిణమతే, అపక్తియతే, వినశ్యతే అనగా, పిండరూపముగా నుండుట, పుట్టుట, పెరుగుట, మారుట, కీణించుట, చిక్కుట, నశించుట అనునట్టి వికారములు వివియు లేవని తెలియవలయును. అయితే, జీవాత్మ, పరమాత్మ అను వ్యవహార

ములు ఎట్లు గలిగెను ? ఈ వ్యవహారము వలన కొందరు జీవాత్మ పరమాత్మ లిరువురకు భేద మున్నట్లు తెలియుచున్నారు. ఇతరులకు చెప్పచున్నారు. కాని, జీవేశ్వరులకు పరస్పర భేద మెంతమాత్రమును లేదు.

—: జీవేశ్వరులు భిన్నులు కానేరరు :—

ఎట్లనగా, రాజ్యపరిపాలనజేయు చక్రవర్తియును, తనకు పరిచర్యలు జేయు సేవకుడును, ఇరువురు కూడ మనుష్యులే. అయినను, చక్రవర్తి సేవకునికంటె నధికుడైనట్లు జీవేశ్వరులిరువురును బ్రహ్మమాత్రులే అయినను శుద్ధసత్వోపాధి గలవాడగుటవలన ఈశ్వరుడు జీవునికంటె భిన్నుడగుచున్నాడు. సేవకుడు మనుష్యుడయినను, తనకు పరిచర్యలు చేయుటవలన చక్రవర్తికంటె, భిన్నుడగుచున్నాడు. అట్లే, జీవుడు మలిన సత్వోపాధి గలవాడగుటవలన ఈశ్వరుని కంటె భిన్నుడగుచున్నాడు. అయినను, మనుష్యత్వమును బట్టి చూచిన, సేవక చక్రవర్తి లిరువురు ఎట్లు వికస్వరూపులే యగుదురో, అట్లే, బ్రహ్మత్వమును బట్టి చూచిన, జీవేశ్వరులు కూడ వికస్వరూపులే యగుదురు. ఇట్లు జీవేశ్వరుల తత్వమును బాగుగా విచారించి సాధించిన సర్వానుభవ సిద్ధంబగు నీ సంసార మెట్లువచ్చెను? ఇది జీవునకా, లేక ఈశ్వరునకా? అనునట్టి విషయము బోధమగును.

శ్లో॥ తిలమధ్యే యథాత్మైలం క్షీరమధ్యే యథా ఘృతమ్
పుష్పమధ్యే యథా గంధః ఫలమధ్యే యథా రసః
కాష్ఠాగ్నివ త్రప్తకాశేత ఆకాశే వాయువచ్చరేత్॥ ౩౪

(34) తా॥ నువ్వులయందు నూనె యుండినట్లును, పాలయందు నెయ్యి వుండినట్లును, పుష్పమునందు గంధముండినట్లును, ఫలమునందు రసము ఉండినట్లును, కట్టెయందు అగ్ని యుండినట్లును, అకసమునందు వాయు వుండినట్లును పరమాత్మకూడ పంచకోశములు గలదేహములయందు అత్మస్వరూపుడై యుండినను, అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ విజ్ఞానమయ, ఆనందమయములకు సంబంధించి కప్పబడి యుండినను యీ కోశములకు పరమాత్మ విలక్షణుడై, స్వయంప్రకాశమువలె యుండునని తెలియుము.

—: ఆత్మకు స్వయంప్రకాశ లక్షణము :—

ఎట్లనగా తేజోవంతములైన సూర్య, చంద్ర, అగ్ని, నక్షత్రాదులు, స్వయంప్రకాశ పరబ్రహ్మమగు ఆత్మసత్రామాత్రము చేతనే ప్రకాశించుచున్నవి. కాని అవి ఆత్మను ప్రకాశింపజేయజాలవు. అగ్నివలన కట్టెలు ఆయగ్నిరూపముజెంది ఇతర పదార్థములను కాల్చినట్లు, ఆత్మ సత్రామాత్రముచేతనే సూర్యచంద్రాదులున్ను తేజోవంతములై యితరపదార్థములను ప్రకాశింపజేయుచున్నవి. కాని ఆత్మను ప్రకాశింపజేయు వస్తువు వీదియున్న లేదు. “ఆత్మ” తనకు తానే సహజముగా జ్ఞానప్రకాశముగా నున్నది.

మరియును, సూర్య చంద్రాదుల తేజస్సున్ను, దీపప్రకాశమున్ను లేనట్టి చీకటియందు, నీకు నీదేహమున్నదనియు, యీ ప్రకాశించు మున్నదనియు, తెలియదు. ఇతర పదార్థములు సర్వమున్ను, విజ్యోతి ప్రకాశమువలన నీవు ఎరుగుచున్నావో అదియే, స్వయం జ్యోతియనియు, ఆత్మయనియు చెప్పబడును. ఈశ్వరీ రంబున ఆత్మలేని యెడల సూర్యచంద్రులు ప్రకాశించు

చున్నను, నీవు నీదేహమునుగాని, పృథ్వీచమును గాని యెరుగజాలవు. సూర్యచంద్రాదు లున్నవనియు ఎరుగజాలవు. నీ దేహమునందు ఆత్మనివసించుట వల్లనే సర్వము ఎరుగుచున్నావు. కావున అట్టి ఆత్మయొక్క పృథ్వీకమువల్లనే సూర్యచంద్రాదు లున్ను, పృథ్వీచము సర్వమున్ను కనబడుచుండును. లేకున్న కనబడవు. కాన ఆత్మ స్వయంజ్యోతి యనియు, స్వపృథ్వీక మనియు చెప్పబడును.

శ్లో॥ తథా సర్వగతో దేహీ దేహమధ్యే వ్యవస్థితః
మనస్తో దేహీనాం దేవో మనోమధ్యే వ్యవస్థితః ॥

(35) తా॥ నకల వస్తువులయందును, దేవ మనుష్యతిర్యగాది దేహ ములయందును, ఆత్మ సర్వవ్యాపియై యున్నాడని తెలియకయు, జీవుల అంతఃకరణముల యందుండు ఈశ్వరుడు ఏకరూపియై, సాక్షిమాత్రుడై యున్నాడని తెలియకయు, మూఢులు అజ్ఞానముకలవారు ఆత్మను భిన్న భిన్నముగా అనేక రూపములు కలవానిగ తెలియుచున్నారు. కాని, జ్ఞాను ల్లు తెలియజాలరు.

—: భ్రాంతి జ్ఞానము :—

ఈ విధముగా పరబ్రహ్మ మేకరూపమై యున్నను జూచు వారికి భ్రాంతివలన బహువిధములుగా నున్నట్లు తెలియు చున్నది. వస్తువునకు మాత్రము భేదమెప్పుడును లేదు. ఒక విధ ముగానున్న వస్తువు అజ్ఞాన దోషమువలన మరియొకవిధముగా తెలియుట అనుభవ విరుద్ధముకాదు. అనుభవజ్ఞానము గలవారు నీవిషయమును బాగుగా నెరుగుదురు. త్రాటినిజూచి సర్పమని భ్రాంతి జెందినవానికి భీతియు, వణకును గలుగును. ఇట్లు భయహేతువగు గజ్ఞా, సర్పభ్రాంతి, దీప సహాయముచే, త్రాడే

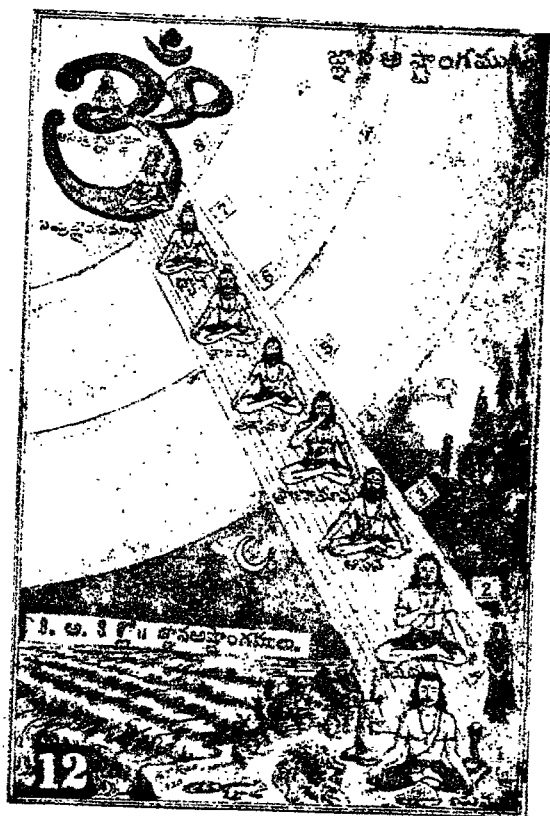
కాని, పాముకాదు అని నిర్ణయించుకొనిన విధప జ్ఞాంతినశించు నట్లు అత్మానాత్మవిచారణము కలవారు స్వర్గము ఏకాత్మ స్వరూపముగానే యున్నది. అత్మయే పరబ్రహ్మము. అపరబ్రహ్మమగు అత్మకంటెను ఇతరములైన సమస్తమును అనాత్మ యనియు, అట్టి అనాత్మయగు వస్తువులన్నియు పరబ్రహ్మమగు అత్మయందే ఉత్పత్తియగుచు అత్మయందే విహరించుచు మరల అత్మయందే లయించుచుండును. కాన పరబ్రహ్మమగు అత్మ నాశనములేనిదై సత్యమైనదై అంతటను ప్రకాశించుచున్నాడనియు తెలియుము.

శ్లో॥ మనస్తం మనమధ్యస్తం మధ్యస్తం మనవర్జితమ్
మనసా మనఆలోక్య స్వయం సిద్ధ్యంతి యోగినః ॥

(36) తా॥ మనో స్వరూపముగలదియును, మనస్సుకు సాక్షిస్వరూప మైనదియును, నర్వసాక్షిరూప మైనదియును, అయిన అత్మస్వరూపమును, యోగులు అష్టాంగ యోగములచే - అనగా, యమ, నియమ, అనన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధారణ, ధ్యాన సమాధులచే క్రమక్రమముగా అభ్యసించి సంకల్ప వికల్పము లేమియు లేని పరిశుద్ధ మనస్సువలన, స్వానుభవ నిధి నొందెదరు. మరియును,

శ్లో॥ ఆకాశం మానసం కృత్వా మనఃకృత్వా నిరాస్పదం
నిశ్చలత్వం విజానీయా స్సమాధిస్థస్య లక్షణమ్ ॥ ౩౭

(37) తా॥ ఆకాశమువలె నిర్మలముగాను, సంకల్ప వికల్పము లేని యీ మనస్సును యితర విషయములయందు పోనీయక అభ్యాసము చేయు వాడు పరిశుద్ధాంతఃకరణ గలవాడై, రాగద్వేషములయందు చలనము లేని వాడై, భయరహితుడై అత్మయందే మనస్సుంచి ధ్యాన సమాధియందున్న వాడు, పరబ్రహ్మస్వరూపమగు అత్మను దర్శించుచున్నాడు. కావున, సమాధి లక్షణములను చెప్పచున్నాను 12 వ. నెంబరు చిత్రపటమును జూడుడు.



—: జ్ఞాన అష్టాంగములు :—

జీవాత్మను పరమాత్మయందు వికాసము సంధానము
యుటయే జ్ఞాన యోగమనియును, అష్టాంగసాధనమనియు

చెప్పబడును. కావున వివరముగా తెలియ చేయుచున్నాను వినుము. జ్ఞానఅష్టాంగము లనగా:— యమ, నియమ, ఆసన, పాశ్చాత్యాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, ధారణ, సమాధి లనెడి ఎనిమిది అంగములు గలవు.

1. యమ అనగా :— సకల యుద్రియములను దానిదాని ఇష్టప్రకారము విడిచిపెట్టక జాగ్రత్తగా మళ్ళించుట.
2. నియమ అనగా :— సదా బ్రహ్మమునందు ప్రియముగా నుండుట.
3. ఆసన యనగా :— సకల వస్తువులయందును కోరికలు (ఆశ) లేక యుండుట.
4. పాశ్చాత్యాయామ మనగా :— జగత్తు సర్వము స్వప్నము వంటిదనియు, మిథ్యయనియును దృఢముగా యుండుట.
5. ప్రత్యాహార మనగా :— చిత్తమును, (మనస్సును) ఔహ్యేంద్రియ వ్యాపారములయందు పోనివ్వక సదా అంతర్ముఖముగ తిరిప్పుట.
6. ధారణ యనగా :— చిత్తమును (మనస్సును) చలింప నీయక సకలప్రపంచములు లేక నిశ్చలముగా నిలుపుట.
7. ధ్యాన మనగా :— సత్య జ్ఞానానందమై సర్వ సాక్షిగా నుండు బ్రహ్మమే నేను. నేనే ఆ పరబ్రహ్మము అనెడి సోహృదావమే, ధ్యాన మనబడును.
8. సమాధియనగా:— ధ్యానమున్ను, సకలతలంపుబున్ను, సకలదృశ్యముబున్ను మరచి తాను తానై కేవల సాక్షి

మాత్మగ, ఏనంకల్పములులేక బ్రహ్మమునందు మనస్సును బయవఱచి బ్రహ్మకారముగా నుండుటయే సమాధి యనబడును.

ఇట్లు యోగమును అభ్యసించెడువాడు పై చెప్పబడిన ఎనిమిది మేట్లును కర్మమక్రిమముగా నెక్కుచు కడపటిమేట్టును సమాధియందు జేరినప్పుడు ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందుటకు అర్హుడగుచున్నాడు. ఇందుకు నిదర్శనము 12 నెం, చిత్రపటమును జూడుడు.

శ్లో॥ యోగామృత రసం పీత్వా వాయుభక్ష స్పదా సుఖీ

యమ మభ్యస్యతే నిత్యం సమాధి మమృతాశనమ్॥

(38) తా॥ అంతవరకు చెప్పబడిన అష్టాంగ యోగసాధనాభ్యాసము చేయువాడు పరిసృద్ధాంతకరణ గలవాడై, రాగద్వేషములు నశించినవాడై, భయ శౌకాదులు లేనివాడై, ప్రియత్న పూర్వకముగా విందువును, అనగా, శుక్లమును రక్షించుకొనవలయును. అట్లు విందు సంరక్షణ జేసికొనిన యోగి కాలమృత్యువును జయించుచున్నాడు.

దేహ మందంతకాలము ప్రాణవాయు వున్నదే, అంతకాలమువరకు జీవనము కలదని చెప్పబడును. జీవనమనగా, శరీరము ప్రాణము సంయోగమని అర్థము. ప్రాణము శరీరమునుండి బేరగుటయే మరణమని చెప్పబడును. కావున, వాయువు చలించిన చిత్తము (మనస్సు) చలించును. వాయువు చలంపకుండిన చిత్తము చలంపకుండును. వాయువు చిత్తము చలంప కుండినయెడల, యోగి శాశ్వతమైన ఈశ్వరస్థితిని పొందుచున్నాడు. ఏ ప్రకారము నిప్పు కట్టెలను, దీపము నూనెను, వత్తిని విడుచుటలేదే ఆ ప్రకారము సోమకఘలముచే నిండిన దేహమును. (జీవుడు) విడుచుటలేదు.

అనగా, మరణము లేదని భావము. అమర వార్షణి (అమృతమును) పానము చేసినయొగి మిగుల దృఢమైన శరీరము కలవాడై, సర్వకాలముల యందు సుఖము అనగా, నిత్యసుఖ మనుభవించునట్టి ఆత్మ సాక్షాత్కార మనుభవించు చుండును.

ప్రతిదినమును అమరవారుణి అను, చంద్రామృతమును పానము చేయు యొగియొక్క వంశము ధన్యత్వ మొందును. అజ్ఞాని, (యొగి) ఎచ్చట నివసించుచున్నాడో ఆ దేశము శుభ్యక్షేత్ర మగుచున్నది. కావున, అమరవారుణియొక్క మహిమను వినుము.

—: అమరవారుణి మహిమ :—

నాలుకను మీదికి (అంగిలియందు) ప్రవేశింపజేయుట వలన గలగు అగ్ని (ఉష్ణము) చేతగలగునట్టి భూమధ్య స్థానము ఎడమప్రక్క నుండు చంద్రునివద్దనుండి స్రవించు నట్టి రసమేదియో, అదియే అమరవారుణి, లేక చంద్రామృతము యని చెప్పబడును. ఇట్టి ఉత్కృష్టమైన చంద్రామృతము, తేనె నెయ్యి అనువానితో తుల్యమైన రసమును పానముజేసిన యొగి అమరత్వమును (చావులేనివాడగు చున్నాడు) పొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వ శూన్య మధశూన్యం మధ్య శూన్యం యదాత్మనః
సర్వశూన్యం తదాత్మేతి సమాధి స్థస్య లక్షణమ్॥ ౩౯

(39) తా॥ నిర్వికల్ప సమాధియందున్నవాడు తనకంటే వ్యతిరీక్త మైనది ఏదియును లేదని తలచి అనగా, అంతరమునందును, బాహ్యమందును, పీదను, క్రిందను, మధ్యను, చుట్టుప్రక్కలను శూన్యంబై దేశకాల వస్తు పరిచ్ఛేద శూన్యంబై సర్వమును పరబ్రహ్మ స్వరూపంబైన యేయాత్మ వెలయుచున్నదే, ఆ యాత్మయే నేనని భావించుచున్న యొగి పుణ్య పాప మూలచేత విధువబడు చున్నాడు. మరియును,

—: బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము :—

దేహమేనేను అనెడు అజ్ఞానమున్ను, నాకన్ను, నాముక్కు, నా దేహము అనెడి అభిమానమున్ను బ్రహ్మజ్ఞాని ముఖ్యముగా విడిచి పెట్టవలయును. దూషణ భూషణ తిరస్కారములు, కుల గోత్రములు, జాతినితులు, సుఖదుఃఖములు, కఠిరమునకే గాని అత్మస్వరూపుడగు నాకు ఎంతమాత్రమును లేవు. కావున నేను దేహముకాదు, స్త్రీని కాదు, పురుషుడను కాదు, దేహమునకే కన్ను ముక్కు చెవులు మొదలగు అవయవములు కలవు గాని, అత్మ స్వరూపుడనగు నాకు లేవు. నేను అవయవములు లేనివాడను, ఏ వికారములు లేని నిరాకారుడను. యీ దేహమును, మనస్సును, బుద్ధిని, దాని వృత్తులను, జీవుని, విజ్ఞానము ఎరుగుచున్నదో అదే సర్వసాక్షి యనియు, అత్మయనియు, బ్రహ్మమనియు, శుద్ధ చైతన్యమనియు, అచలమనియు చెప్పబడును. జ్ఞానస్వరూపుడనగు అత్మయే నేననుచు తన్మయముగా నుండుటే నిర్వికల్పసమాధి. ఇట్లు ధ్యానించుయోగి పుణ్యపాపములచేత విడువబడినవాడై బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందుచున్నాడు.

అర్జున ఉవాచ

శ్లో॥ అదృశ్యే భావనా నాస్తి దృశ్యమే తద్విదనశ్యతి

అవర్ణ మస్వరం బ్రహ్మ కథం ధ్యాయంతి యోగినః॥

శ్లో॥ శూన్య భావిత భావాత్మా పుణ్యపాపైః ప్రముచ్యతే॥౪౧

(40) తా॥ యదుకుల తిలకా! ఓ కృష్ణా! కనబడని వస్తువునందు ఘన గలుగజాలదు. కాని, కనుబడుచున్న యీ పగవంచమంతయు

స్వప్నములో గన్న పదార్థమువలె నశించుచున్నది. అయితే బ్రహ్మము బుద్ధింద్రియాదులకు అగోచరమైనది. వర్షరూప రహితమైనది. జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు లేనిది. శబ్ద స్పర్శరూపాదులకు అగోచరమైన బ్రహ్మమును యోగు లెట్లు భ్యాసము చేయుదురు?

అర్జునా! మనస్సు గలిగిన ప్రపంచము గలుగును. అదిలేకున్న ప్రపంచమే లేదు. సరసారము లేదు. కావున, ఆత్మకును, ప్రపంచమునకును సంబంధము లేదనియు వాస్తవముగ నీ ప్రపంచము కూడ బ్రహ్మము నందే కల్పించబడినదియు, భేదదృష్టి లేనివాడై ప్రపంచమంతయు గాన వచ్చినను బ్రహ్మముకంటే భిన్నముగా జూడవలయును. ఇట్లు యథార్థ దృష్టి గలుగవలయును. బ్రహ్మమునకంటే భిన్నమగు భ్రాంతిని వదలవలయును. ఎట్లనగా,

—: యథార్థదృష్టి :—

కనబడు ప్రపంచమంతయును, పరబ్రహ్మమునకంటే భిన్నమను భ్రాంతినివదలి “సర్వమును బ్రహ్మమే” అని గ్రహించవలయును. ఇట్లు గ్రహించుటయే యథార్థదృష్టి. ప్రపంచము నందుగల సమస్తపదార్థముల యందంతటను నిష్కదృష్టి గలిగెనేని, అట్టిపురుషునికి సర్వము నానందముగా దోచును. వాస్తవ స్థితితో నామరూపములు వేరువేరుగా కలవని చెప్పుటయే కాని, కుమ్మరవాడు వేరువేరుగా అనేక నామరూపములతో తయారు చేసిన భాండము లన్నియును వానికి కారణమగు మట్టికంటే వేరు కానట్లు, యీ ప్రపంచ మంతటికిని స్వకారణమగు బ్రహ్మమునకంటే వేరు కానేరదుకదా? “సర్వము బ్రహ్మమే” యని తెలిసికొనిన వానికి భేదభ్రాంతి నశించును. మరియు,

“బ్రహ్మము సచ్చిదానంద స్వరూపుడు. దుఃఖాత్మక ఘగు నీ ప్రపంచ మనిత్యమైనది” అను బుద్ధి తొలగును. ప్రపంచ

చము దుఃఖరూప మైనదని కూడ తలచడు. ప్రతి వస్తువును బ్రహ్మస్వరూపముగా భ్రావించు చున్నచానికి, దుఃఖములు గలిగి నప్పుడు కూడ అనందముగానే యుండును. ఈ పదార్థము దుఃఖ కరము, ఈ పదార్థము సుఖము నొనంగునది. అను భేద భ్రాంతి గలుగదు. ఇట్టి యథార్థ జ్ఞానముచే, మాయాతీతమగు పరబ్రహ్మమును అత్మస్వరూపముగ నెరిగి, అత్మధ్యానము చేయువాడు ఆ పరబ్రహ్మైక్యమును పొంది నిత్యము క్తు డగుచున్నాడు. మరియును,

శ్లోనగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వ పూర్ణమధః పూర్ణం సుధ్య పూర్ణం యథాత్మకమ్
సర్వపూర్ణం తదాత్మేతి సమాధి స్తస్య లక్షణమ్॥ ౪౨

(42) తా॥ అష్టనా! ఊర్ధ్వాభోలోకంబుల యందంతటను దేశకాల వస్తు పరిచ్ఛేదములై పూర్ణ శబ్దంబుచేత, అపిత్రియుకై నజ్జయు, సర్వమయు కై నట్టియు సర్వమును అఖండానంద పరిపూర్ణ స్వరూపంజైన వస్తువు తానని ఎవ్వడు ధ్యానించుచున్నాడో, అట్టివాడు నిర్వికల్ప సమాధి స్థితు డనియు, సర్వస్వరూపస్థితి జెందిన వాడనియు చెప్పుదును. కావున స్వస్వరూప స్థితియొక్క రహస్యము చెప్పుచున్నాను వినుము.

—: స్వస్వరూపస్థితి రహస్యము :—

మనస్సు ఒక సంకల్పమునుండి మరియొక సంకల్ప మునుగూర్చి పోవుచుండునప్పుడు నకుమ ఏజ్ఞానము (ఏతేలివి) పృకాశించుచున్నదో, ఆ జ్ఞానమే రూపనామక్రియలు లేని పర బ్రహ్మము. ఆ పరబ్రహ్మమే నీయొక్క నిజస్వరూపమని తెలిసి “దేహేంద్రియాహంకారములు నేనుకాదు. యీ జగత్తు మిథ్యా స్వరూప మైనదనియు, దేహేంద్రియాది జగత్తునకు సాక్షిగానుండు

వస్తువే అత్మ యనియు, బ్రహ్మమనియు, అట్టి సాక్షిస్వరూపమగు అత్మ సమస్తమునకు ఆధారమైనది కాని, అట్టి అత్మకు ఆధారమేదీయును లేదు. అత్మ నిరాధారమైనది. అట్టి అత్మయే నేనని తెలిసి పృథ్వి నిశ్చయముతో సదా ధ్యానించుచు, చూచువాడు చూపు చూపుకు కనబడిన దృశ్య ప్రపంచము యీ మూడున్ను త్రిపుటి యనబడును. అట్టి త్రిపుటి మధ్యంబున సాక్షిగా పోతెలివి వెలుగుచున్నచో ఆ తెలివియే అత్మ యనియు, పరబ్రహ్మమనియు, ఆ పరబ్రహ్మమను అత్మయే తానని తెలిసి సదా తన్మయముగా నుండుటే నిర్వికల్ప సమాధియనియు, స్వస్వరూపస్థితియని చెప్పబడును.

అట్లన ఉవాచ.

శ్లో॥ సౌలంబ స్యావ్య నిత్యత్వం నిరాలంబ న్యక్షాన్యతా
ఉభయోరపి దోషత్వా త్కృతం ధ్యాయంతి యోగినః

(43) ఆ॥ శ్రీకృష్ణ ! సగుణస్వరూపముతో కూడిన ధ్యానయోగమునకు అనిత్యత్వము గలుగుచున్నది. నిగుణస్వరూపమైన ధ్యానయోగమునకు, శూన్యత్వముగలుగుచున్నది. కావున యీ సగుణ, నిగుణధ్యానయోగముల వలన పృథ్వియోజ మేమియులేవని తెలియుచున్నది. కాన యోగి శ్వరు లేట్లు ధ్యానము చేయుచున్నారు.

—; ని గు ణ ధ్యా న ము :—

అర్జునా ! నిగుణస్వరూపమైన పరబ్రహ్మధ్యానము చేయుపుడుముడు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును ఏ కారణమున నిశ్చల చిత్తముతో మహావాక్యమునందు గల రహస్యార్థమును

శ్రవణము చేయుచు, శ్రవణమువలన బుద్ధిని నావరించుకొని యున్న ఆజ్ఞానము స్ఫూర్తిదయము కాగానే అంధకారము నశించునట్లు, ఆజ్ఞానము నశించిపోవును. ఆజ్ఞానము నశించిన తోడనే, యీదేహ మనిత్యమనియు, ఇంద్రియములు దుఃఖకరములనియు, తాను నిత్యమనియు, ఆనందమనియు, అఖండ పరిపూర్ణ హనియు, దేహమునకు ప్రాణాధారమనియు, తాను తుర్యమునకు ఆధారమనియు, ఆజ్ఞానము కేవలము శూన్యమనియు నిరంతరము మననము చేయుటవలన మనస్సు స్థిరమైన తోడనే చవిటి నేలయందు విత్తనముల లాగున సందేహములు తలయెత్తక నశించి పోవును. అట్లు నశించినవెంటనే భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలములయందు ఎప్పుడును, దానధర్మములు, బంధమోక్షములు, సుఖదుఃఖములు జరామరణములు మొదలగు నవి యేవియు లేవనియు, తనకు ఏ వికారములు లేవని సిద్ధాంతాకరణ గలవాడై, పరబ్రహ్మము తానేమని ధ్యానయోగమునందు అత్మసాక్షాత్కారమే బ్రహ్మనందమని అనందించుచుండును.

శ్రీ భగవాన్ ఉవాచ

శ్లో॥ హృదయం నిర్మలం కృత్వా చిత్తం శూన్య మనామయం
అహ మేకస్సర్వ మితి నై తత్ప్ర శ్యేత్పరం సుఖీ॥ ౪౪

(44) తా॥ అర్జునా ! ఇంతవరకు చెప్పిన పరకారము అష్టాంగయోగ సాధనాభ్యాసముచే, శుద్ధాంతాకరణ గలవాడై, మనస్సును ఇతర విషయములపై పోనీయక, నిస్సంకల్పుడై సద్గురు వాసుగృహమువలన లభించిన జ్ఞానముచే, యీ కనబడుచున్న దృశ్య పృపంచమంతయును అనిత్య

మైనది; యీ దేహమునకును, తనకున్న వివిధమైన సంబంధము లేదని ఆతనికి స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. అట్టి శ్రీర్యోత్కృష్టంబగు జ్ఞాన మాత్రమే స్వరూపముగా నగు బ్రహ్మముతో నైక్యము గలుగును. అప్పుడు దేహమే ఆత్మ యను భ్రాంతిని వదలి “నేనెప్పటికిని బ్రహ్మముగా యున్నాను” అను జ్ఞానమును బొందిన మహాత్ముడు బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందినవా డగుచున్నాడు. అట్టివాడే జీవన్ముక్తు డనబడును.

అర్జున ఉవాచ.

శ్లో॥ అక్షరాణి సమాత్మాణి సర్వే బిందుసమాశ్రితాః

బిందుర్నాదే నభిద్యతే బిందుస్సనాదః కే న భిద్యతే॥

(45) తా॥ శ్రీ కృష్ణా ! యీ అధ్యాయము 28 శ్లోకమునందు చెప్పబడిన ప్రకారము అర్థామాత్ర స్వరూపమైయుండు ప్రపంచము ఓంకార శబ్దముచే ఉత్పత్తి అయినది. అట్టి శబ్దము వర్ణములతో కూడియున్నది. ప్రణవము బిందుస్వరూపముగ నున్నది. బిందువు నాదస్వరూపముగ నున్నది. నాదము కళా స్వస్వరూపముగా నున్నది. ఇవన్నియును బ్రహ్మము నందు లయించి యుండుటవలన, నాదబిందు కళాతీతమైన బ్రహ్మమును ధ్యానింప వలయునని ఉపదేశించితివి. కాని దానిని మరల విశదముగా తెలియ జెప్పమని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ అనాహతస్య శబ్దస్య తస్య నాదస్య యోధ్వనిః

ధ్వనిరంతర్గతం జ్యోతి జ్యోతిః రంతర్గతం మనః

తన్మనో విలయంయాతి తద్విష్ణోః పరమంపదమ్॥ ౪౬

(46) తా॥ భూమి ఒక్కటేయైనను దేశ భేదములవలన బహు వచనములుగా చెప్పబడుచున్నది. అలాగుననే, కుండలియొక్క మేలుకొలుపు

తేనియెడల యోగధ్యానములు వ్యర్థమగుచున్నవి. కావున, ఆకుండలి మేలు కొలుపుకు యోగములకు ఆధారము గనున్నది. నిద్ర చేయుచున్నట్టి కుండలి శక్తి గురువానుగ్రహమువలన ఎప్పుడు మేలుకొనుచున్నదో, అప్పుడు (షట్పాకములను) బ్రహ్మగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, రుద్రగంధి అను మూడు గ్రంథులను భేదము పొందుచున్నది.

—: నాదానుసంధాన పరిభావము :—

ఎట్లనగా భూమధ్యయందలి అజ్ఞానచక్రము చిత్రవర్ణము గల తిళికోణమునందు విద్యత్కాంతివలె ప్రణవస్వరూపమైన “ అంతరాత్మ ” దీపమువంటి జ్యోతి స్వరూపముగా నున్నది. దానికి నాల్గుదిక్కులయందును, అంతరిక్షమునందును విస్ఫులింగ బింబములచే ఆవరించియున్నది. జ్వలించుచున్న దీపము తనయొక్క తేజస్సువలన మూలాధారము మొదలు బ్రహ్మరంధ్రము (సహస్రారమువరకు) ప్రకాశించునట్టి జ్యోతియై యున్నది. దానిమీద సూక్ష్మస్వరూపమైన మనస్సున్నది. దాని మీద చంద్రమండలమునందు “ హంస ” యనెడి పరాశక్తి యున్నది. దీనికి మీద కారణ అవాంతర శరీరమును సహస్రదళకమలము. (షట్పాకములు) స్థానములు, స్వరూపములు మొదలైనవి యున్నవి.

కావున నాదానుసంధానము శాంభవిముద్రచే మనస్సు యొక్క నకల వృత్తులు నిరోధించుటకు కారణమైన రాజయోగము గలపురుషుడు ఎల్లప్పుడు నాదానుసంధానము చేయుట వలన పాపసంఘము లన్నియు సశించుచున్నవి. మనస్సును, ప్రాణమును, రెండును అంతరాత్మయగు జ్యోతి స్వరూపము

నందు లయమగుచున్నవి. అనగా నిర్గుణ చైతన్యమునందు లయ మొందుచున్నవి. ఆ స్థానమే విష్ణువుయొక్క పరమపద మన బడును.

శ్లో॥ ఓంకారధ్వని నాదేన వాయుసంహరణాత్మకం

నిరాలంబం సముద్ధిశ్య యత్రినాదో లయంగతః॥ ౪౭

(47) తా॥ ఇంతవరకు 16, క్లృకమునందు చెప్పిన ప్రకారము రేచక పూరక కుంభములనెడి జ్ఞాన ప్రాణాయామమును సదా అభ్యాస పూర్వకముగా ధ్యానించుచు దేహేంద్రియ ప్రాణ మనోబుద్ధి చిత్తా అహంకారాది ప్రపంచము నర్వమున్ను ఓంకార స్వరూపుడైన బ్రహ్మమునకంటే వేరు కాదని తెలిసి ఆ బ్రహ్మము తానుగా భావించి తదాకారముగ నుండినయెడల ప్రాణావాయువు అంతఃకరణము దానికి సంబంధించిన సకల వృత్తులు తమకు తామే ఆత్మస్వరూపుడగు తనయందు లయించి పోవునో, ఆ స్థానమే విష్ణుపదమనియు, అదే పరమపదమనియు, అదే పరబ్రహ్మ స్థానమనియు చెప్పబడును.

అర్జున ఉవాచ.

శ్లో॥ భిన్నే పంచాత్మకే దేహే గతే పంచసు పంచధా

ప్రాణైర్విముక్తే దేహేతు ధర్మాధర్మౌక్యగచ్ఛతః॥ ౪౮

(48) తా॥ శ్రీ కృష్ణా ! పంచభూతములకు సంబంధమైన యీ సూల శరీరమునందు జీవుడు నివసించి యుండినప్పుడు దేహేంద్రియ మనోబుద్ధి ప్రాణములతో సంబంధించి చేసిన పుణ్యపాపకర్మములు యీ స్థూల శరీరము నశించినప్పుడు పంచభూతములు అయిదు విధములుగా భిన్నము లయినప్పుడు ఆ జీవుడు జేసిన పాపపుణ్యములు ఎమగు చున్నవి ?

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ ధర్మాధర్మౌ మనశ్చైవ పంచభూతాని యాని చ

ఇంద్రియాణి చ పంచైవ యాశ్చాన్యః పంచదేవతా॥

శ్లో॥ జీవేన సహగచ్ఛంతి యావత్తత్త్వం న విందతి
మనసా సర్వకాతా వన్నిత్యమే వాభిమానతః ॥ ౫౦

(49-50) తా॥ అర్జునా! ఈ జీవుడు ఆత్మ సాక్షాత్కారము జెందు వరకును పుణ్యపాపములు దేహేంద్రియ మనోబుద్ధి ప్రాణేంద్రియ అహంకార మమకారములు విషయాభిమానము గలవాడై, స్థూల శరీరము ననుసరించియే యుండును. కాని, చేయబడు నమస్త కర్మములును దేహేంద్రియాదులచే చేయబడునుకాని ఆత్మచే చేయబడునవికావు. ఎట్లనగా,

—: ఆత్మ ఏ కర్తృత్వము లేనివాడు :—

చేయబడు కార్యములన్నియు దేహేంద్రియాదులచే చేయబడును కాని ఆత్మచే చేయబడునవికావు. ఆత్మ ఏ కర్తృత్వము లేనివాడు. నిర్వికారుడు, చూపు, స్పర్శము, వినుట, రుచియెరుగుట, ఆఘ్రాణించుట మొదలగు కార్యములు నాయా ఇంద్రియాదుల వలన చేయబడును కాని ఆత్మ చేయువాడు కాదు. సంకల్పించుట, నిశ్చయించుట మొదలగు కార్యములు సంతఃకరణ లాచరించును. నడుచుట, పరుగెత్తుట, మొదలగు వానిని ప్రాణము లాచరించుచుండును. ఇట్లే సర్వకార్యములు నాయా ఇంద్రియాదులు ఆచరించునుకాని ఆత్మ యాచరింపడు. ఆత్మ ప్రకాశము సర్వయింద్రియముల యందును వ్యాపించియుండుట వలన సర్వ కార్యములు నడచుచుండుట యధార్థమే కాని, ఆత్మ ఏక కర్తృత్వమును లేనివాడు. సూర్యప్రకాశము సర్వజనుల నేత్రములయందు వ్యాపించి వానికి సంపూర్ణ వికాసము గలిగించినను అవి జేయు కార్యములకు కర్త కానేరడుకదా? అలాగుననే ఆత్మ ఇంద్రియాదులయందు వ్యాపించి ఆయా ఇంద్రియాదులు

అయా కార్యములు చేయుటకు శక్తిని గలుగజేయును కాని, స్వయముగా ఏ కార్యమును జేయువాడు కాడు. ఈ ఆత్మ యొక్క రహస్యము తెలియక అజ్ఞానులు' నేనే కర్తను అని అభిమానించు చున్నారు.

ఈ విధముగా, తనకంటే (ఆత్మకంటే) అన్యముగానుండు దేహేంద్రియాదులవలన చేయబడు కార్యములను తామే జేసితిమని తెలియుచున్నారు. ఇట్లు తలించుచు తమ కేమియు సంబంధము లేని సంసారమును మీద నైచుకొని వృథాగా దుఃఖించుచున్నారు. ఆత్మ సన్నిధానమువలన సర్వేంద్రియములచే కార్యము చేయించుటయే కాని, ఆత్మ ఏ కార్యము చేయుట లేదని తెలియక భ్రాంతి నొందుచు దుఃఖముల ననుభవించుచున్నారు.

అర్జున ఉవాచ

శ్లో॥ స్థావరం జంగమంచైవ యత్కించి తస్మాద్రాచరం

జీవా జీవేన సిద్ధ్యంతి స జీవః కేన సిద్ధ్యతి ॥ ౫౧

(51) తా॥ శ్రీకృష్ణ! స్థావర జంగమాత్మకమగు యీ ప్రపంచము నందు సకల జీవులు దేహభిమానముగలవారై జీవించుచున్నారు. కాని అట్టి జీవులు ఎట్లు ముక్తి నొందగలరు? స్థూలశరీరము లెట్లు నశించును?

శ్రీ భగవాన్ ఉవాచ

శ్లో॥ ముఖనాసికయోర్మధ్యే ప్రాణస్సంచరతే సదా

అకాశః పిబతి ప్రాణం సజీవః కేన జీవతి॥ ౫౨

(52) తా॥ అర్జున! దేహమధ్యంబున షడాధారములందు పైకి కిందకి ఎక్కుచు ధిగుచు ప్రతిదినమున్ను 21600 సార్లు ప్రాణవాయువు

నానికా ద్వారములగుండు పింగళయనెడి చంద్రునాడినుండి ఇద యనెడి సూర్యునాడి మార్గముగా క్షారిమారి తిరుగుచుండును. కావున యీ జీవుడు తద్వారా హంసమంత్ర కీలకంబగు (సాహం) అనెడి పదమును తనకు తానే జపించుచుండును. యీ రహస్యము తెలిసి బ్రహ్మసాక్షాత్కార మెప్పుడు పొందునో, అనగా ఆత్మసాక్షాత్కార మెప్పుడు పొందునో అప్పుడు ఆకాశము శబ్దమెట్లు గ్రహించునో అట్లు జీవుని ప్యారబ్ధము నశించినంతనే దేహత్రయము నశించి జీవభ్రాంతి కూడ నశించును. (ఆనగా శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములు లేని నామరూపకీయా శూన్యమైన సర్వోత్కృష్టమైన పరబ్రహ్మము నందు కలిసి ఐక్యమై పోవును.) ఇదియే జీవబ్రహ్మైక్యమని తెలియుము. అప్పుడు యీ దేహము నమస్త పాపపుణ్యములు తానుగా నశించుచున్నవి.

అర్జున ఉవాచ.

శ్లో॥ బ్రహ్మాండవ్యాపితం వ్యోమవ్యోమ్నా చావేష్టితం
జగత్

అంతర్బహిశ్చ తద్వ్యోమకథం దేవో నిరంజనః॥ ౫౩

(53) తా॥ శ్రీకృష్ణ! ఆకాశము న మస్త బ్రహ్మాండాకారముగా నున్నది. అట్టి యాకాశమే నర్వ జగత్తంతయును, లోపలను, వెలుపలను వ్యాపించి నిండియున్నది కదా? నమస్త బ్రహ్మాండస్వరూపముగా నుండు యీ పరబ్రహ్మకు నిరంజనత్వ మెట్లు గలిగెను? అనగా స్వయంప్రకాశ స్వరూపుడైన బ్రహ్మ నిరంజనుడని ఎట్లు చెప్పవచ్చును?

శీభగ వాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ ఆకాశో హ్యవకాశశ్చ ఆకాశవ్యాపితం చ యత్

ఆకాశచ్చ గుణశ్చబ్దో నిశ్చబ్దో బ్రహ్మాఉచ్యతే ॥ ౫౪

(54) తా॥ విదాకాశమనియు, చిత్రాకాశమనియు, భూతాకాశ మనియు మూడు విధములు. ఆకాశము తన్మాత్ర భూతమైన శబ్దముచేత వ్యాపించి

యుండును. కాబట్టి చిత్రాకాశము, భూతాకాశము ఈ రెంటిని విడిచిపెట్టి యీ రెంటిని యేది యెరుగుచున్నదో, ఆ తెలివియే జ్ఞానాకాశ మనియు, ఆత్మయనియు, బ్రహ్మమనియు చెప్పబడును. కావున అట్టి సుద్ధతెలివి తెలుసుకొన వలయును. (ఆకాశస్య గుణశబ్దః) అనగా ఆకాశమనకు గుణము శబ్దము. కావున మిథ్యా భూతాకాశము సర్వము మిథ్యయే యగును. బ్రహ్మము, నిశ్శబ్దము, నిష్ప్రపంచము, సత్యము, అక్షరము. అట్టి అక్షర పరబ్రహ్మకు అసత్య ప్రపంచముతో సంబంధములేదు. కావున, ఆ పరబ్రహ్మమునకు నిరంజనత్వము చెప్పబడినది. ఈ సంగతి యీ అధ్యాయము 14. శ్లోకమునందు మొట్టమొదటనే చెప్పబడెను. మరియును,

—: సమస్తమును ఆత్మకంటే భిన్నములు :—

ప్రపంచమునందు గల సమస్తమును యీ దేహేంద్రియాదులును, ఆత్మకంటే భిన్నములు. జడములు, అజ్ఞానము వలన ఆత్మయందే కల్పింపబడినవి. (అనగా అజ్ఞానమువలన ఆత్మ స్వరూపమును ఎరుగలేక ఆత్మను, దేహేంద్రిరూపముగా భావించుచున్నాడు.) భ్రాంతిస్వరూపమైన యీ ప్రపంచము జ్ఞానముకంటే భిన్నమగు రూపమని ఇదివరకే చెప్పియున్నాను. మరియును, దేహేంద్రియాదులే సర్వ కర్మములకు కర్తలుగా నుండినచో, నీ దేహములకును, ఆత్మకును భేదము కలదని ఎట్లు చెప్పవచ్చును. వాస్తవముగా ఇవన్నియును మిథ్యలేకదా? కావున ఎట్లు జూచినను భేదదృష్టి భ్రాంతిజ్ఞానము కలవారికి “ఆత్మ” కర్తయని తలచుటకు వీలులేదు. ఈ కారణమువలన మానవులు దేహేంద్రియ కర్తృత్వములు నాత్మయందారోపించి పుణ్య పాపములవలన గలిగిన సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నారు.

ఈ కారణమువలన మనస్సు గలిగిన ప్రపంచము గలుగును. మనస్సే 'క్షేకున్న ప్రపంచము లేదు. కావున యీ రహస్యము తెలిసినవారికి ఆత్మకును, ప్రపంచమునకు సంబంధము లేదనియు, సర్వము బ్రహ్మమే యీ ప్రపంచము (బ్రహ్మాండమంతయును) బ్రహ్మమునందే కల్పింపబడినదని నెరింగినవారికి ఎప్పుటికిని దుఃఖమే లేదు.

అర్జున ఉవాచ.

శ్లో॥ దంతోష్ఠతాయజిహ్వనా మాస్పదం యత్ర దృశ్యతే
అక్షరత్వం కుత స్తేషాం క్షరత్వం వర్తతే నదా॥ ౫౫

(౫౫) తా॥ శ్రీకృష్ణా! లోకప్రసిద్ధమైన వస్త్రాత్మకాక్షరములు (పిబిది రెండక్షరములు) దంతములు, ఓష్ఠములు, పవనములు, జిహ్వ లిటి అధారము వలన తెలియబడుచున్నవి. అట్టి వర్ణములకు నాశరాహిత్య మెట్లు గలుగుచున్నది? అనగా ఎట్లు నశింపకుండును?

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ అహోష మవ్యంజన మక్షరం చావ్య
తార్క్యతోష్ఠ మశాసికం చ
అరెఫజాతం పరమూష్మ వర్జితం
తదక్షరం న క్షరతే కథం చిత్ ॥ ౫౬

(56) తా॥ అహోష! మోషించుగట్టి వర్ణములు కానిది కకారాది వర్ణములకు సంబంధము కానిది, అకారాది షోడశస్వరములు కానివి, దంతములు, ఓష్ఠములు, పెనవులు మొదలగువాటికి సంబంధము కానిది, యీ వర్ణములలో నుత్పత్తియైనదియును శబ్ద సహాయము కానిదియును జగత్ప్రసిద్ధము

లైన పద్మలక్షణములు లేనిదియును అయిన అక్షర మేది కలదో అదియే ఓమ్ అను యక్షర పరబ్రహ్మము. సర్వోత్తమమైనది కావున సశించు నది కాదని తెలియుము.

అర్జున ఉవాచ.

శ్లో॥ జ్ఞాత్వా సర్వగతం బ్రహ్మ సర్వభూతనివాసితం
ఇంద్రియాణాం నిరోధేన కథం సిద్ధ్యంతి యోగినః ॥

(57) తా॥ శ్రీకృష్ణా! యోగులు సర్వభూతములయొక్క హృదయ కమలములందు అత్యున్నతావునై అంతర్యామిగా నివసించు పరబ్రహ్మమును సర్వము వ్యాపించియుండునట్లు తెలిసికొని ఇంద్రియనిగ్రహముచే ఎట్లు ఆత్మానుభవమును బొందగలరు ?

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ ఇంద్రియాణాం నిరోధేన దేహే వశ్యంతి మానవాః
దేహే నష్టే కుతో బుద్ధి ర్బుద్ధినాశే కుతోజ్ఞతా ॥ ౫౮

(58) తా॥ అర్జునా! మానవులు (యోగులు) ఇంద్రియములను తమతమ విషయములందు పోనీయక నిర్మలచిత్తమునకు మళ్ళించి తమతమస్థానములందు నిలుపవలయును. దేహము సశించిన దృఢబుద్ధి గలుగజాలదు. కావున దేహము దృఢముగ నున్నప్పుడే ప్రత్యాహారాభ్యాసము వలన ఇంద్రియములు స్వాధీన మగును. అందువలన పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారానుభవము గలుగును. కావున ప్రత్యాహారాభ్యాసక్రమమును చెప్పచున్నాను వినుము. (12 వ. శ్లో॥ కనపరచిన చిత్తపటము జూడు శ్లో॥)

—: ప్రత్యాహారాభ్యాసము:—

ఇంద్రియములను తమ తమ విషయములందు పోనీయక నిర్మలచిత్తమునకు మరల్చి తమతమ స్థానములందు నిలు

పుటయే పృత్యాహార మనబడును. చిత్తమువలన అనేకావస్థలు అనేక ఇంద్రియస్థులకు చలనము గలుగు చున్నది. ఎట్లనగా నేనొక పుస్తకమును జూచెదను. నాకు కనుపడునట్టి పుస్తకరూపము ఆ పుస్తకమందు లేదు. ఆ రూపము నా మానసమందున్నది. బాహ్యమందున్న ఒకవస్తువు నాయందున్న యీ రూపమును బయటికి రాజెయుచున్నది. దీనియొక్క వాస్తవమయిన రూపము నా చిత్తమందున్నది. ఇంద్రియములు తమతమ కోరికలమూలమున పంపబడు పృతిదానిని గ్రహించి యీ రూపమే తామని భావించుకొనుచున్నవి. చిత్తము యీ రూపముల బొందకుండ నిగ్రహింపబడినయెడల మనస్సు శాంతి నొందును. దీనినే పృత్యాహారాభ్యాస మని చెప్పబడును.

మరియును, ఇట్లు పృత్యాహారాభ్యాసము చేయుటవలన ఇంద్రియములు తమంతట తామే స్వాధీనము లగును. యోగి యగువాడు ఒక వేళ ఇంద్రియములను బాహ్యవస్తురూపము లందు పోనియ్యక మళ్ళించి (జయము గాంచి) చిత్తమునకు వీనిని జేర్చినచో అప్పుడు పూర్ణముగ ఇంద్రియనిగ్రహము గలుగును. అట్లు ఇంద్రియములు తనవశమునం దుండినచో శరీరమునందు ప్రతిసరమును, పృతికండరమును తనయాజ్ఞ యందుండును. ఎట్లనగా స్పర్శల కన్నిటికిని కర్మలుచేయుటకు ఇంద్రియములు ఆధారస్థానములై యున్నవి. ఈ ఇంద్రియములు స్పర్శేంద్రియము లనియు, కర్మేంద్రియము లనియు రెండువిధములుగా నున్నవి. ఇంద్రియనిగ్రహమందు జయము గాంచిన యోగికి స్పర్శలును కర్మములును తన యాజ్ఞయం

దుండును. కావున అతనిశరీర మంతయును తన ఆజ్ఞప్రకారము మెలగుచుండును. ఇట్లు ఇంద్రియనిగ్రహము జేసిన యోగి సర్వాంతర్యామియై ఆత్మస్వరూపుడై సర్వమును వ్యాపించియుండు పరబ్రహ్మస్వరూపమునే దర్శించుచుండును.

శ్లో॥ తావదేవ నిరోధస్యా ద్యావత త్వం న విందతి

విదితే తు పరే తత్త్వే ఏకమే వానువశ్యతి ॥

౫౯

(59) తా॥ ఏ మానవుడు ఎంతవరకు శాస్త్రముల మూలముగను, సద్గురువానుగ్రహమువలనను ఇంద్రియనిగ్రహమును పొందినవాడై అపరోక్షజ్ఞానమును అనగా ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందజాలడు. కావున ఆత్మసాక్షాత్కారానుభవము గలుగుటకు మార్గమును దెలుపుచున్నాను వినుము.

—: ఆత్మసాక్షాత్కారానుభవము :—

వివేకవంతు డగు పురుషుడు శాస్త్రము క్రిచేతను, సద్గురు వానుగ్రహమువలన సిద్ధించిన జ్ఞానముచేతను చక్కగా ఆత్మ విచారణము చేయుటవలన తనకు దృశ్యములగు అహంకారాదులు దేహభిమానమునకు ముఖ్యకారణములైయున్నవి. కావున దేహమునకును, నాకును సంబంధ మించుకయు లేదు అను జ్ఞానమే ఆత్మస్వరూపము కలది. అట్టి స్వరూపమే సమస్తమును అంతర్యామియై వ్యాపించియుండు పరబ్రహ్మము. కావున ఆ పరబ్రహ్మమునకును, ఆత్మస్వరూపుడనైన నాకును భేదము లేదని నిశ్చయము గలవాడై “దేహమే ఆత్మ” అను భాగ్నినిని నదలి (దేహభిమానమును సంపూర్ణముగా వదలి) నే నెన్నటికిం

బ్రహ్మమునే ఆయియున్నాను అను స్వానుభవమును పొందిన వాడై (అనగా ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందినవాడై) నిత్యానందముతో గూడినవాడై యేండును.

మరియును అట్టి యోగి పృథ్వీగత్ఫస్వరూపమును బాగుగా తెలిసికొని పరబ్రహ్మమునకును నాకను భేద మించుకయును లేదని దృఢసిన్ధుముతో యా బ్రహ్మమునే తన ఆత్మస్వరూపముగా భావించి దర్శించుచుండును. అట్టి యోగికి బాహ్యవ్యాపారములు సమస్తమును స్వయముగనే నశించును. ఎప్పుడు బాహ్యపదార్థముల యుండిచ్చు లేకపోవునో, అప్పుడు చీటికి సంబంధించిన విషయ వ్యాపారము లేచ్చుటనుండి వచ్చును? కావున అప్పుడు ఆ యోగి సర్వకాలములయందును ఆత్మాను సంధానపరుడై అనందముతో నిండియున్న చిత్తముతో సంతసించుచుండును. ఇట్టి మహాత్ముడే జీవన్ముక్తుడు అని తెలియుము.

శ్లో॥ నవచ్చిద్రాన్వితా దేహః సర్వవంతి గణికా ఇవ

నైవ బ్రహ్మ నశుద్ధం స్మాత్పుమాన్ బ్రహ్మ న

చింతతి ॥ ౬౦

(60) తా॥ రంధ్రములతో కూడిన భాండమునందు సంపూర్ణజలము క్రమేణ హరించి ఖాలీభాండ మగునట్లు నవరంధ్రములతో గూడిన యా దేహ మను భాండమునందు విషయవాసనలచే నర్చేంద్రియములద్వారా జ్ఞానము నశించినవారికి పరిశుద్ధమైన బ్రహ్మసాక్షాత్కారము గలుగజాలదు. అనగా విషయానక్తమైన చిత్తము కల జీవులు సుఖదుఃఖముల సనుభవించుచు ఆత్మానుభవ మెన్నటికిని పొందజాలరు.

శ్లో॥ అత్యంతమలినో దేహే దేహీ చాత్యంతనిర్మలః

ఉభయోరంతరం జ్ఞాత్వా కస్య శౌచం విధీయతే ॥

—: దుఃఖరూపముతో గూడిన దేహము :—

(61) తా॥ పాంచభౌతిక సంబంధమైన యీ దేహము మాంసము ఎముకలు, క్రొవ్వు, మలమూత్రములు మొదలగు సమస్త కల్మషముల కాధార మైనది. మరియును ప్రకృతిజన్యములైన త్రిగుణములకు సంబంధించిన కామక్రోధాదులు, పంచమలములు, అనేకవిషయవాసనలతో గూడిన దేహము కావున మిగుల మలినమైనది. మరియును యీ దేహము మాయావికారమగు జడ మగుటచేత ఇతరపదార్థములచే ప్రకాశింపజేయబడినది. మరియును మనోవికారముల కాశ్రయ మగుటచేత ని దేహము నుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నది. కావున ఇది ఎల్లప్పుడును దుఃఖరూపముతో గూడినది.

—: నిర్మలు డగు ఆత్మ : —

ఆత్మ యన్ననో నిర్మలుడు; స్వయంప్రకాశస్వరూపుడు; సమస్త బుద్ధింద్రియములను ప్రకాశింపజేసి సమస్తకార్యములు చేయించుచుండు సాక్షిరూపుడు; నిర్వికారుడు. సర్వమునకు సాక్షి యగుటచేత త్రిగుణాతీతుడు; పరమశాంతస్వరూపము గలవాడు; జ్ఞానస్వరూపుడు; ఆనందరూపుడు. కావున ఆత్మానాత్మలకుగల తత్వమును బాగుగా తెలిసికొని దేహభిమానమును వదిలి పరిశుద్ధజ్ఞానముచే సదా ఆత్మానుసంధానముచే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందినవారికి బాహ్యరూపములగు శౌచాదికర్మలు చేసినను, చేయకున్నను నిర్బంధము లేదు. అనగా నిర్మలు డగు ఆత్మకు శౌచాది కర్మలు అనావశ్యకము లని తెలియవలయును.

శ్లో॥ పరా వృక్షేషు సంజాతా పశ్యంతీ భూజలేషు చ
మధ్యమా పశువక్త్రేషు మనుష్యేషు చ వై ఖరీ ॥

(62) తా॥ వృక్షములయందు “చరా” యను వాక్కు పుట్టె నని యును, భూమి జలములయందు “పశ్యంతి” వాక్కు పుట్టె ననియును, పశువులపక్ష్యములయందు “మధ్యమ” యను వాక్కు పుట్టె ననియును, మనుష్యులయందు శబ్దరూపమగు “వైఖరీ” యను వాక్కు పుట్టెననియును యీ శ్లోకమునందు చెప్పబడి యున్నది.

—: ఇందుకు భావము గమనించుడు :—

మూలమాయ (శుద్ధప్రకృతి) శ్రీ భావార్థగీతామృతము 7 వ అధ్యాయమునందు చెప్పబడిన ప్రకారము “మూలమాయ” అనగా “ఓమ్” అను శబ్దబ్రహ్మమునందు ఏది మొట్టమొదట “ఏకోహం” నేను అను సంకల్పము స్ఫురణ గలిగినదో అదియే నాభిస్థానమందు స్ఫురణ గలిగినదే పరావాణి. ఈ పరావాణికి పైన హృదయస్థానమందు “పశ్యంతి” యను వాణి పుట్టినది. ఈ పశ్యంతివాణికి దిగువ అనగా నాభికిని హృదయమునకును మధ్యన పుట్టినవాణి “మధ్యమ” యనబడును.

ఈ మూడువాణులనుండి వైఖరీవాణివలన శబ్దముల యొక్క రహస్యములు ప్రత్యక్షమగుటగా ప్రకటిత మైనవి. మధ్యమవాణి స్వరములయొక్క జన్మస్థానముగా నున్నది. అనగా సమస్తస్వరములు అకారాది శబ్దములు అచ్చట నుండియే బయలుదేరుచున్నవి.

పరబ్రహ్మమునందు మొట్టమొదట పుట్టినసంకల్పమే గణేశ శారదరూపములతో గూడినదై మూలమాయ (శుద్ధ

ప్రకృతి) యని చెప్పబడును. ఈ మూలమాయ వేదములకు సమస్తశబ్దములకు పరాపశ్యతీ, మధ్యమ, వైఖరీ యీ నాలుగువాణులకు ఆధారభూతముగా తల్లిగాయై నున్నది. ఆ మూలరూపిణి యగు శారదాదేవిని నిశ్చలమనస్సుగల వారై ధ్యానించినచో యీ శబ్దముయొక్క రహస్యము తెలియగలదు.

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే అశ్వమేధపర్వణి

శ్రీభగవద్గుత్తరగీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

బ్రహ్మపత్రిపాదకయోగోనామ

ప్రథమోఽధ్యాయః

ఓం తత్సత్



ఓమ్
శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః



భగవదుత్తరగీతమృతము



బ్రహ్మ సందర్శన యోగము
రెండవ అధ్యాయము.

అర్జున ఉవాచ:—

శ్లో॥ ఆరూఢస్య ముముక్షోశ్చ స్వరూపం పరికీర్త్యతే
తత్రారూఢస్య బింద్వైక్యం కథంస్యాదితిపృచ్ఛతి ॥

(1) తా॥ శ్రీకృష్ణా! ఆరూఢు డనియు, మోక్షమునం దిచ్చగలవా డనియు ఇరువురియొక్క లక్షణములు చెప్పితివి. కాని అయిరువురిలో ఆరూఢుడు బ్రహ్మమునం దెట్లు ఐక్యమును పొందుచున్నాడు ?

శ్లో॥ జ్ఞాత్వా సర్వగతం బ్రహ్మ సర్వజ్ఞం పరమేశ్వరమ్
అహంబ్రహ్మేతి నిర్దేష్టుం ప్రమాణం తత్రకింభవేత్ ॥

(2) తా॥ మరియును, శ్రీకృష్ణా! జీవుడు (అత్మ) సర్వజ్ఞు డనియు, పరబ్రహ్మస్వరూపు డనియు, సర్వవ్యాపి యనియు, సాక్షిరూపు డనియు తెలిసికొని నేనే బ్రహ్మాంబుని నిశ్చయము గలుగుటకు అధారమేది ?

శ్రీభగవాన్మహావచనం :-

శ్లో॥ యథాజలం జలేక్షిప్తం క్షీరేక్షీరంఘృతేఘృతం
అవిశేషో భవేత్తద్వజ్జీవాత్మ పరమాత్మనో ॥ ౩

(3) తా॥ అర్థునా ! జలమందు జలమును, పాలునందు పాలును, నేయియందు నేయియును కలిసినట్లేన ఒకేరూపమును పొంది భేద మెట్లు తెలియదో అలాగుననే అవిద్యోపాధియగు విషయానక్తుండగు జీవాత్మకును పరమాత్మకును భేద ముండినట్లు తెలియుచున్నదికాని, జీవేశ్వరులయొక్క తత్వరహస్యము తెలిసికొన్నచో తానే పరమాత్మస్వరూప మని తెలిసికొను చున్నాడు. కావున జీవేశ్వరులయొక్క పరస్పరము ఎంతమాత్రమును భిన్నము కానేరదు. ఎట్లనగా,

-: అవిద్యతో గూడిన జీవుడు పరమాత్మ భిన్నులుకారు :-

వేదములు జీవబ్రహ్మములు ఒక్కటియే యని యథార్థ మైన తత్వమునే తెలియజేయుచున్నవని యెన్నిమారులు బోధించినను మానవులు అట్టి యథార్థమైన తత్వమును తెలిసికొన జాలక ఎప్పుడును ఆ విషయమున సంశయించుచునే యున్నారు అట్టి సంశయమువలననే తనస్వరూపమును (అత్మస్వరూపమును) తెలిసికొనలేక గుడ్డిచారివలె పలుమారు జననమరణ ప్రవాహరూపమైన సంసారసాగరమునందు పడి దుఃఖములు జెందుచున్నారు. దీని కంతయును వారి యజ్ఞానమే మూలకారణము. ఎట్లనగా,

ప్రకృతిజన్యములైన సత్వరజస్తమోగుణముల భేదములచే “పరబ్రహ్మఒక్కడే” శుద్ధసత్వప్రధాన మనియు, మలినశుద్ధ ప్రధాన మనియు రెండువిధములై యుండెను. అయినను, యీ

ద్వీవిధమాయలకును ఆ బ్రహ్మమే ఆశ్రయస్థానముగా నున్నాడు. ఎట్లనగా మేఘజలమ్మనందును ఘటజలమునందును పృతిబింబించిన సూర్యునివలె రెండువిధము లాయెను. శుద్ధసత్త్వమాయ అవరించియున్నవాడు ఈశ్వరుడనియు, మలినసత్త్వమాయ అవరించియున్న (అవిద్యతో కూడినవాడు) జీవుడనియు చెప్పబడును. కాని, యీ జీవేశ్వరులు పరస్పరము ఎంతమాత్రము భిన్నులు కానేరరు.

మొదటిఅధ్యాయము 32. 33. శ్లోకములందు చెప్పినప్రకారము చక్రవర్తి సేవకుడు వీరిరువురు ఎట్లు వికస్వరూపులే యగుదురో అట్లే బ్రహ్మతత్త్వమునుబట్టి చూచిన జీవేశ్వరులుకూడ వికస్వరూపులే యగుదురు. కావున శుద్ధవాసన మలినవాసన లక్షణము లెట్లనగా,

—: శుద్ధవాసనా మలినవాసనా లక్షణములు :—

శుద్ధవాసన యనగా, గురుమూలముగా వేదాంతశ్రవణజేసి మనన నిధిధ్యాసములవలన జ్ఞానమును సంపాదించి తద్వారా, వాసనాత్రయము లనెడి మలినవాసన పునర్జన్మమునకు కారణమైనదని తెలిసి దానిని విడిచిపెట్టి ప్రపంచము సర్వమును పరబ్రహ్మమనియు, అట్టి పరబ్రహ్మ అత్మస్వరూపుడగు తాననియు దృఢముగా భావించి బ్రహ్మస్వరూపముగానే యుండుట శుద్ధవాసనా యనబడును.

మలినవాసన యనగా, తిగుణములతోగూడిన అహంకార మమకారములకు లోబడినవాడై ఇంద్రియవిషయభోగముల నను

భవించుచు స్థూలదేహాభిమానియగు అత్మ స్థూలదేహము నేనని అభిమానించుచు దారాపుత్ర గృహక్షేత్ర ధనధాన్యాది సకల పదార్థములు “నాది నీది” యని అభిమానించుటవలన అజ్ఞా నాంధకారమగు మనస్సుతో గూడుకొనినవా డగుటవలన యీ అత్మయే జీవు డనబడుచున్నాడు. కావున మలినవాసనా యన బడును.

శ్లో॥ జీవే పరేణ తాదాత్మ్యం సర్వగం జ్యోతిరీశ్వరం

ప్రమాణలక్షణం జ్ఞేయం స్వయమేకాగ్రవేదినా ॥ ౪

(4) తా॥ మరియును, నద్గురోపదేశము లేనిచో మనోబృథము గలుగ జాలదు. అట్లులేక స్వతంత్ర బుద్ధికుశలత వలనగాని, శాస్త్రపాండిత్యముచే కాని, మరేవిధముచేతనైననుకాని, అత్మజ్ఞానము గలుగజాలదు. కావున సర్వజ్ఞుడై సర్వజీవదయాపరుడై సకలసంశయములను నివృత్తిజేసినవాడై కీర్తి ఫలాపేక్షలు లేనివాడై తాను సంసారసాగరమును దాటినవాడై ఎల్లప్పు డును అత్మానుసంధానము చేయుచున్నవాడై తన్నాశ్రయించినవారిని తరింపజేయు సామర్థ్యముగల బ్రహ్మనిఘడే నద్గురుమూర్తి. అట్టి నద్గురువును ఆశ్రయించి (తత్త్వమసీత్యాది మహావాక్యముల) తత్త్వరహస్యములు బాగుగా తెలిసికొని తదీగతిగా నాచరించిన అత్మజ్ఞానము అనగా, జీవాత్మపరమాత్మల ఐక్యజ్ఞానము బృథము గలిగి తానే సర్వవ్యాపియై పరంజ్యోతి స్వరూపమైన బ్రహ్మమగుచున్నాడు. కావున, తత్త్వమసీత్యాది మహావాక్యముల కర్థము చెప్పుచున్నాను వినుము.

—: మహావాక్యముల కర్థము :—

ఈ లోకమునందు నివసించు మనుష్యులు మొదలుకొని సకలమైన జంతువులున్న జీవులు అనియే చెప్పబడును. పర బ్రహ్మముయొక్క ప్రతిబింబమగు ఈ జీవుడు అవ్యక్తశక్తి

యనబడు అజ్ఞానముచే కప్పబడియున్నాడు. ఇట్టిజీవుడు బ్రహ్మైక్యమును బోధించునట్టి తత్వమస్యాది మహావాఖ్య విచారణ చేయుటవలన జననమరణములు లేనివాడై పురబ్రహ్మస్థానమును బొందును.

మాయా ప్రతిబింబమగు ఈశ్వరునికి అధిష్ఠానమై సాక్షిగా నుండు చైతన్యమే పరమాత్మ యనబడును. అంతఃకరణ ప్రతిబింబమగు జీవునకు అధిష్ఠానమై సాక్షిగానుండు చైతన్యమే ప్రత్యగాత్మ యనబడును. ఎట్లనగా జలమునందు ప్రతిబింబించిన ఆకాశమున్ను ఘటజలమందు ప్రతిబింబించిన ఆకాశమున్ను కల్పితంబు లగుటవలన వేరువేరని చెప్పబడును. కాని, నీవు జీవుడను భ్రాంతిని విడిచిపెట్టి ప్రత్యగాత్మ స్వరూపుడైన నేనే పరమాత్మయని సమరసైక్య భావమును పొందుము.

మరియును “తత్ త్వం అసి” అను మూడుపదములు కలవు. తత్ = అనగా, బ్రహ్మము; త్వం = నీవు, అసి = అయితివి అనగా, జీవుడే బ్రహ్మమని భావము. అసి పదమునకు ఆకూటస్థబ్రహ్మల ఐక్యమని అర్థము. కావున, కూటస్థబ్రహ్మలకు భేదములేదు అని స్పష్టముగ అర్థమేర్పడుచున్నది. యీ ఐక్యము స్వభావసిద్ధ మైనదియే కాని, కొంతకాలము భిన్నభిన్నముగా నుండినపిదప గలిగినదికాదు. ఘటముచే నావరింపబడిన యాకాశము మహాకాశముకంటే ఎప్పటికిని వేరుకానట్లు యీ కూటస్థుడును పరబ్రహ్మమునకంటే ఎన్నడును వేరుకాదు. ఎప్పటికి బ్రహ్మముతో విభాగముకలవాడై యుండలేదు. యీ విషయము శుశ్రుతులు పలుమారు చాటుచున్నవి.

శ్లో॥ తత్సత్త్వం - సతత్త్వా - తత్త్వమసి అనగా, ఆత్మ స్వరూపుడవగు నీవే బ్రహ్మము ఆ బ్రహ్మమే ఆత్మస్వరూపుడవగు నీవు. ఇది సత్యవస్తు. చాందోగ్యోపనిషత్తునందు చెప్పబడినది.

శ్లో॥ తత్త్వమసి - త్వగతదసి - త్వంబ్రహ్మాస్మి - అహం బ్రహ్మాస్మి తనుసంధానం కుర్యాత్॥ తా॥ ఆత్మస్వరూపుడవగు నీవే బ్రహ్మము. అపరబ్రహ్మమే నీవు. కావున సకల తలంపులు మాని ఆత్మస్వరూపుడనగు నేనే బ్రహ్మమని సదా ఆత్మానుసంధానము జేయుము. ఇట్లు పైంగుళ్ళోపనిషత్తునందు చెప్పబడినది.

శ్లో॥ యవివం - వేదాహం - బ్రహ్మాస్మితి - స - ఇదం - నర్వం - భవతి॥ తా॥ ఎవడు ఆత్మస్వరూపుడనగు నేనే బ్రహ్మమని తెలిసికొనుచున్నాడో, వాడు పరబ్రహ్మస్వరూపుడగుచున్నాడు. ఇట్లు బృహదారణ్యోపనిషత్తునందు చెప్పబడినది. “అయమాత్మాబ్రహ్మ” అనగా, యీ శరీరమున అంతఃకరణ సాక్షిగానుండు ఆత్మయే బ్రహ్మము. జీవాత్మ పరమాత్మ ఇద్దరున్ను ఏకపరబ్రహ్మస్వరూపమే అని ఎవరు నిశ్చయభావముతో ఆత్మానుసంధానము చేయుచున్నారో, వారే జీవన్ముక్తులని చెప్పబడుదురు.

అర్జున ఉవాచ :-

శ్లో॥ జ్ఞానేనైవ భవేదేయం విదిత్వా తత్తజ్జేన తు

జ్ఞానమాత్రేణ ముగ్యేత కిం పునర్యోగధారణాత్ ॥ ౫

(5) తా. శ్రీకృష్ణ ! జ్ఞానముచేతనే తెలిసికొనదగిన జ్ఞేయ వస్తువును (పరబ్రహ్మమును) తెలిసికొన్నవాడు మరల యోగధారణ మొదలగు అభ్యాసములు వృథాగా ఎందుకు చేయవలయును ?

అర్జునా ! శ్రీభావార్థ గీతామృతము 7. అధ్యాయము 2. శ్లోకము నందు చెప్పిన పృథ్వీకారము ఏదీ తెలిసికొన్న పిద హేక్షమును పొందుదుడో, అట్టి స్వానుభవముతో గూడిన విజ్ఞాన మెవరికి గలుగుచున్నదో, అట్టి పరోక్ష జ్ఞానము గలిగినవాడు నా నిజస్వరూపమును సంపూర్ణముగా తెలిసికొని సంశయరహితు డగుచున్నాడు. కావున, అట్టివానికి మరల తెలిసికొనదగిన యంశము మరొకటి లోకమునందుండనెరదు. కాన, అపరోక్షజ్ఞానము గలుగు సంతపరకు అంతఃకరణ వృత్తిశూన్యమగుటకు యోగధారణాభ్యాసములు తప్పక చేయవలయును. అట్లు అపరోక్షజ్ఞానానుభవము అనగా, ఆత్మ సాక్షాత్కారము పొందినవానికి కర్మానుష్ఠానములతో పృథ్విజనముండదని తెలియుము.

శ్లో॥ జ్ఞానేన దీపితే దేహేబుద్ధిః బ్రహ్మసమన్వితా

బ్రహ్మజ్ఞానాగ్ని నావిద్యాన్నిర్ధ హేత్కర్మబంధనమ్॥

(6) తా॥ అర్జునా ! భావార్థ గీతామృతము 3. వ. అధ్యాయము 3 శ్లోకమునందు చెప్పిన పృథ్వీకారము అష్టాంగ యోగసాధనముచేత నిశ్చయాయత్మక బుద్ధిగలవాడై ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించుకొన్న యోగియొక్క దేహము బ్రహ్మజ్ఞానముచే ప్రకాశించుచుండును. మరియును, సంకల్పవికల్పములు సమస్త కర్మములు జ్ఞానాగ్నిచేత దహింపబడుచున్నవి.

ఎట్లనగా, బాగుగా మండుచున్న అగ్ని హోతుడు పచ్చికట్టెలనుగాని ఎండినకట్టెలనుగాని, ఎట్లు భస్మముచేయుచున్నాడో, అలాగుననే జ్ఞానాగ్ని యోగియొక్క పౌరబ్ధకర్మములు తప్ప అగామినంచితకర్మములను సమస్త మును భస్మముగా జేయును. ఏ కర్మములను చేయుచున్నను నిష్కామముతో జేయుచు నదా అత్మానుసంధానము చేయుయోగి కొంతకాలమునకు అఖండజ్ఞానమును స్వయముగానే పొందుచున్నాడు తద్వారా పౌరబ్ధకర్మములు నశించి అనగా కర్మబంధము లేనివాడగుచున్నాడు.

శ్లో॥ తతః పవిత్రం పరమేశ్వరాఖ్యమ్
మద్వైతరూపం విమలాంబరాభం
యథోద్ధృత్యో మనుష్యవిష్టం
తథాత్మరూపో నిరుపాధిసంస్థః ॥ ౭

(7) శా॥ అట్టి అఖండజ్ఞానమును పొందినయొగి అనేక నదీప్రవాహములు తమతమ నామరూపములతో ప్రవహించుచుండినను మహానముద్రమునందు కలిసి తమతమ రూపనామక్రియలు వివియు లేనివై, ఎట్లు ఐక్యములు పొందుచున్నవో, ఆలాగుననే సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదశూన్యమైనదియును, నిర్మలమైన యాకాశమువంటి శాంతిగలదియును అద్వైతరూపమును ఉపాధిరహితమైనదియును అయిన అఖండ సచ్చిదానందపరబ్రహ్మ స్వరూపమగు ఆత్మస్వరూపమును బొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ ఆకాశవత్సౌక్ష్మ్య శరీరతాత్మా
నదృశ్యతే వాయు వదంతరాత్మా
సబాహ్య మభ్యంతర నిర్మలాత్మా
జ్ఞానోల్కయా పశ్యతి చాంతరాత్మా ॥ ౮

(8) శా॥ అర్జునా! ఆత్మ ఆకాశమువలె అతిసూక్ష్మమైనది; నిర్మలమైనది. శాంతమై నిర్వికారమై స్వయంప్రకాశమై నిర్వికల్పమై అవినాశమై సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మస్వరూపుడు చక్షురాదీ ఇంద్రియంబులకు గోచరము కానివాడు కావున ఎవరు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును మనస్సును బాహ్యవిషయములనుండి అంతర్ముఖముగా దిగిపై తాను దేహేంద్రియములకును, మనోబుద్ధులకును ప్రకృతికి విలక్షణుడై సదా ఆత్మానునంధానము జేయుచున్నాడో, అట్టివాడు స్వస్వరూపానుభవమును పొందుచున్నాడు.

మరియును, ఏ పురుషుడు దృశ్యపదార్థము లన్నిటిని ప్రత్యగాత్మ్యయందు లయింపజేసి ఆప్రత్యగాత్మ్య పరమాత్మయందు లీనముగావించి

అనగా, దృశ్యపదార్థములు కూటస్థునికంటే వేరుకావనియు, ఆ కూటస్థుడు జ్ఞానస్వరూపుడు అగుచేతలన పరబ్రహ్మమునకంటే వేరుకాడనియు నిశ్చయించి తాను “అహంబ్రహ్మస్మి” యను దృఢనిశ్చయముతో నిర్వికల్ప సమాధిని జెందియుండునో అట్టివాడే జీవన్ముక్తు డనబడును. కావున నిర్వికల్ప సమాధిస్థితిని చెప్పుచున్నాను వినుము.

—: నిర్వికల్ప సమాధిస్థితి .—

ఈ దృశ్య ప్రపంచమంతయును నాత్మకాదు. అనగా, నేను కాదు. దీనికి అత్మసాక్షియైయున్నాడు అని ఏ జ్ఞానముతో తెలిసికొనుచున్నాడో, ఆ జ్ఞానమే అత్మస్వరూపము. అత్మకును, పరబ్రహ్మమునకు భేద మించుకయులేదు. కావున నేనే బ్రహ్మము అని నిశ్చయించుకొనుము. విదప ఆత్మవేరు ఈ ప్రపంచము వేరు దీనికి అత్మ సాక్షి ప్రపంచము సాక్షి అను భేదాభిప్రాయమును కూడవదలి యీ ప్రపంచము బ్రహ్మమునకంటే భిన్నము కాదు. బ్రహ్మము సర్వవ్యాపి సర్వమయుడు అను దృఢభావన గలవాడై సర్వమయుడై నిశ్చలుడై సదా ఆత్మానుసంధానము జేయుటే నిర్వికల్పసమాధి యనబడును.

శ్లో॥ యత్రయత్ర మృతోజ్ఞానీ ఏకదా నేకమృత్యునా,

యథాసర్వగతం వ్యోమ తత్రితత్ర లయంగతః ॥

(9) తా॥ అవిచ్ఛిన్నమైన యాకాశము, ఘటమతంబులయందు భిన్నభిన్నముగా తోచినను, ఘటమతంబులకు నాశము సంభవించినప్పుడు వానియందుండు ఆకాశము మహాకాశముతో గలియునట్లు ఆత్మసాక్షాత్కారము పొందినట్టి బ్రహ్మజ్ఞాని ఎచ్చటనైనను ఏవిధముచేతనైనను అకాలమృత్యువుచేత

నైనను నర్పవ్యాప్తాది దుష్టజంతువుల చేతనైనను, దుర్జనుల చేతనైనను గంగాతీరమునందుగాని మాలపల్లెయందుగాని మృతుండైనను అప్పడేముక్తుడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా,

-: బ్రహ్మజ్ఞాని ఎచ్చట శరీరము విడిచినను
నిర్బంధము లేదు :-

అజ్ఞాన నివర్తియే శరీరవిడుదల యనబడును. అట్టిస్థితి ఎప్పుడుగలుగునో, అదియే సమాధిస్థితి. అయితే మోక్షమనగా నేది? అనగా, హృదయములోగల అవిద్యయను మాయాముడి ఎప్పుడు వీడునో, అప్పడే ముక్తుడగును. అట్టిస్థితి ఎప్పుడు గలుగునో అప్పుడు కాలముగాని, సమయముగాని, స్థలముగాని చూడవని లేదు. ఎట్లనగా ఒకచెట్టునుండి రాలినఆకులు ఎచ్చటపడిన నేమి? దానివలన చెట్టుకు ఏయొక్క హానియు లేదుగదా? అలాగుననే, బ్రహ్మజ్ఞానియొక్క దేహముమొదటనే జ్ఞానాగ్నిచేత కాలబడియున్నది. కావున అట్టిదేహ మెచ్చటపడిపోయినను బ్రహ్మజ్ఞానికి ఏలాటి నిర్బంధమునులేదు. మరియును,

పాలతోగలిసి పాలున్ను, నూనెలోగలిసిన నూనెయున్నూ, నీటితోగలిసిన ఉప్పున్ను ఏలాగున భేదములేక ఐక్యమునొందునో అలాగుననే ఆత్మయందు లీనమైన యాత్మవేత్తయగు మహాత్ముడు ఆత్మస్వరూపముగానే బ్రహ్మముతో నైక్యమును పొందుచున్నాడు. అనగా, అట్టి పరిపూర్ణమైన బ్రహ్మత్వమును పొందినజ్ఞాని పునర్జన్మములేని శాశ్వత మోక్షపదవి బొందుచున్నాడు. జ్ఞానమను జ్యోతితోకూడ ప్రాణము విడుచుట ఉత్తరాయణమనియు అజ్ఞానముచే స్వరూపజ్ఞానమును మరచినవాడై మాయచే మోహము

గలవాడై ప్రాణమును విడుచుట దక్షిణాయనమనియు తెలియ
వలయును.

శ్లో॥ శరీర వ్యాపకం వ్యోమ భువనాని చతుర్దశ,
నిశ్చలో నిర్మలో దేహి సర్వవ్యాపి నిరంజనః ॥

(10) తా॥ ఆకాశము సకల శరీరములయందును, సకల లోకముల
యందును, సమస్తమును ఎట్లు వ్యాపించియున్నదో, ఆలాగుననే, అఖండ
సచ్చిదానంద స్వరూపుడగు “జీవుడు” అనగా, అత్మస్వరూపుడు, చలనము
లేనివాడు. నిర్మలుడు సమస్తము వ్యాపించి స్వయంప్రకాశుడై యున్నాడు.
కాని అవిద్యతోగూడిన జగత్తున కుపాదానకారణమై అవిద్యయందు ప్రతి
ఫలించినవాడు చిదాభాసజీవుడని చెప్పబడినను అజీవుడు సర్వవ్యాపి
అనియే చెప్పవచ్చును. ఎట్లనగా,

—: జీవుడు సర్వవ్యాపి :—

తనకు పరమానందము స్వస్వరూపమే అయిఉన్నను
దానినివిడిచి అసత్యములగు బాహ్యవిషయములవలన ఆనంద
మును ఎవడు పొందుచున్నాడో, అట్టివాడు చేతబెట్టిన అమృతము
పారవైచి అందలి రసమేమైన కిందకి జారునేమోయను తలం
పుచే మోచేతిని నాక తలచినవానివలె సహాయము లేనివాడగును.
అనగా, పరబ్రహ్మమునకంటే భిన్నములేని స్వస్వరూపుడే పరమా
నందస్వరూపుడై యుండినను అజ్ఞానముతో గూడిన పురుషుడు
దాని నెరుగలేక కేవల విషయభోగములను గోరువానికి బ్రహ్మ
జ్ఞానము బొత్తిగా లేదని దృఢముగా జెప్పవచ్చును. దానికి
విషయసుఖములు కోరుటయే ప్రబలకారణము. అట్లు లేక
ప ర మా నం ద మునుభవించువాడు అల్పవిషయసుఖములను
ఎప్పటికిని కోరజాలడు.

మరియును సర్వమయుడగు “ఆత్మను” విచారదృష్టిచే ప్రత్యక్షముగా జూచుమహాత్మునకు ప్రపంచమంతయు శూన్యముగా తోచును. సర్వకలములయందును ఆ బ్రహ్మమునందే క్రిడించుచుండును. ఇట్లు ఏపురుషుడు చిత్తనిగ్రహముగలిగి భేదములులేక సత్యజ్ఞానానందస్వరూపుడై సర్వవ్యాపకుడైయున్న బ్రహ్మమే నేను అని నిశ్చయించుకొనియున్న మహాత్ముడు వాస్తవముగా యీ బ్రహ్మప్రపంచమంతయును కేవలము మనోమాత్రమనియు దీనికి మనస్సుకంటే నితరమగు ఆధారములేదు. ఇది నీచమైనది. అనిత్యమైనది ఉన్నట్లు కనబడుటమాత్రమే కాని, యిది యథార్థమైనదికాదు. యని నిశ్చలమైనబుద్ధితో విచారించి సర్వమును బ్రహ్మమునకంటే భిన్నము కానేరదు, అని యథార్థము నెరిగి యే పురుషుడు ప్రకాశించునో అట్టిజ్ఞానికి పరబ్రహ్మము ఇచ్చటకలదు, ఇచ్చటలేదు. అను భేదములులేవు. కార్యకారణములు లేవు, భౌగోళిరూపములగు నితర పదార్థములులేవు. సమస్తమును బ్రహ్మస్వరూపమేయని నా బ్రహ్మమునందే లయమునొంది నిశ్చలుడై పరమశాంతుడై ఏ సంకల్పమునులేక నేను సర్వమును వ్యాపించియున్నాను. నేను స్వయంజ్యోతిస్వరూపుడను సర్వసాక్షియని యుండు మహాత్ముడు సర్వము బ్రహ్మముగానే జూచును.

శ్లో॥ ముహూర్తమపియోగచ్ఛేన్నాసాగ్రేమనసాసహ
సర్వం తరతిపాపానం తస్యజన్మ శతార్జితమ్ ॥

(11) తా॥ ఏపురుషుడు నిశ్చలమనస్సు కలవాడై, అనగా, మనస్సును హృదయకమలమునందు నిలిపి, సుమమ్నానాది మార్గమున ప్రాణావాయు

వును నహస్యారమునందు కుంఠించి భూమధ్యమునందు దృష్టినినిలిపి పరబ్రహ్మస్వరూపుడగు శ్శత్యము ప్రతిదినము ఒక ముహూర్తకాలమైనను ధ్యానించినచో అట్టివాడు నచ్చిదానంద పరబ్రహ్మస్వరూపమును పొందుచు న్నాడు. అట్టి యోగియొక్క జన్మాంతరములనుండి వచ్చుచున్న సమస్త కర్మములు నశించుచున్నవని తెలియుము. కావున అట్టి పరమాత్మస్వరూపమును పొందుటకు సాధనమగు పాశాచికకర్మమును చెప్పచున్నాను వినుము.

-: పాణి లయకర్మము :-

యోగముచేత జ్ఞానములభించుచున్నది, కావున యోగమునకంటే శ్రేష్ఠమైనది లేదనియు, యోగమే మోక్షమునొసంగుననియు, యోగి సకలకర్మానుష్ఠానములు చేయువారికంటే శ్రేష్ఠుడనియు శ్రీభావార్థ గీతామృతము 16. అధ్యాయము 1. మొదటి శ్లోకమునందు చెప్పబడియున్నది. కావున ప్రాణము, మనస్సు యీ రెండు లయమొందిన మోక్షము సిద్ధించును. లేనియెడల మోక్షము సిద్ధింపదు. కాన ప్రాణలయము గలిగినయెడల మనస్సు కూడ లయమొందును. అందువలన ప్రాణలయకర్మమును విశదముగా చెప్పచున్నాను.

శ్రేష్ఠమైన స్థానమునందు వసించియుండు సుమమ్నాయనెడి మధ్యనాడిని చక్కగా భేదించుస్థితిని గురుముఖముగా తెలిసికొని ప్రాణావాయువును సుమమ్నానాడి మధ్యయందు పోవు నట్లుజేసి బ్రహ్మరంధ్రమునందు నిరోధింపవలయును. అభ్యాసము చేత ప్రాణముయొక్క చలనము క్షయము గలిగినప్పుడు మనస్సు మిగుల శాంతి నొందుచున్నది. పాణమును, మనస్సును లయమొందినప్పుడు సమస్త భావనా సంకల్పవిషయములు నశించి

పరిశుద్ధాంతఃకరణచేత ఆత్మసాక్షాత్కారము గలుగుచున్నది. అప్పుడు యోగి జీవముతో నుండియే ముక్తు డగుచున్నాడు.

మరియును, ఒక రహస్యము ను చెప్పుచున్నాను వినుము. సూర్యుడును, చంద్రుడును, దివారాత్రుల కాలస్వరూపమైన నడుచుచున్నారు. సరస్వతి యనెడు సుమమ్మా, సూర్యచంద్రులచే నడువబడుచున్న దివారాత్రికాలములను లయింపజేసికొనుచున్నది. ఇది ఆతిరహస్యమైనసంగతి; యోగీశ్వరులకుమాత్రమే తెలియును. రెండున్నరఘడియ సూర్యుడును; రెండున్నరఘడియ చంద్రుడును గమన మగుచున్నది. సూర్యుడు నడచునప్పుడు పగలు అనియు, చంద్రుడు నడుచునప్పుడు రాత్రియనియు చెప్పబడుచున్నది. యోగులకు రాత్రి పగల అయిన లోకీకులకు 12 పండెండు రాత్రిపగలు కాలస్వరూపముగా నడచుచున్నది. అట్టి కాలనిర్ణయమువలన జీవులకు ఆయుఃవ్యమాణ మగుచున్నది.

ఎప్పుడు సుమమ్మా మార్గముచేత వాయువు బ్రహ్మరంధ్రముందు సంచరించుచున్నదో, అప్పుడు దివారాత్రికాలస్వరూపము లేనందున సుమమ్మా కాలమును లయింపజేసికొన్నదని తెలియవలయును. ఎంతవరకు బ్రహ్మరంధ్రమునందు వాయువు సంచరించుచుండునో అంతవరకును యోగులకు అయర్వృద్ధి గలుగుచున్నది. ఇట్లు దీర్ఘకాలము సమాధిని ఆభ్యసించిన యోగి కాలని జయించుచున్నాడు.

ఈ శరీరమునందు డెబ్బదిరెండువేల నాడులున్నప్పటికిని సుమమ్మా యనెడి మధ్యనాడి శాంభవీశక్తి యగుటవలన ధ్యానముచే ఆత్మసాక్షాత్కారము నొసంగునది. కాన సమస్తనాడుల

కంటే మహాశ్రేష్ఠమైనది. దీనికే బ్రహ్మనాడి యనికూడ చెప్పబడును. ఇట్లు అభ్యసించిన వాయువు జఠరాగ్నితో, కుండలీశ క్రిని మేలుకొలిపి ఏ ప్రతాబంధములేక వాయువు సుషుమ్నయందు ప్రవేశించును. ఏ యోగి ప్రాణావాయువును బ్రహ్మనాడియందు లయింపజేయుచున్నాడో, అట్టియోగి మనస్సును పాణమును జయించినవాడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా, మనస్సు, ప్రాణము ఇవి రెండును నొకదానికొకటి సంబంధము యుండుటవలన యీ రెంటియం దొకదానిని కట్టినయెడల రెండును కట్టుబడుచున్నవి.

చిత్తము చలించుటకు కారణము :- వాసన లేక భావనలేక సంస్కారము; ప్రాణావాయువు యీ రెండును ముఖ్యకారణములై యున్నవి. వీనిలో నొక్కటి నశించినయెడల ఆ రెండును నశించును. వాసన నశించినయెడల వాయువు చిత్తము అను రెండును నశించును. చిత్తము నశించినయెడల వాయువును, వాసనయు అను రెండును నశించును. మనస్సును, పాణమును ఆ రెండును లయము కానియెడల ఇంద్రియవర్గములు తమతమ శార్యములలో ప్రవర్తించుచుండును. ఆ రెండును లయ మైనయెడల పురుషుడు తనస్వరూపస్థితిని బొందును. ఇదియే మోక్ష సిద్ధి యనబడును. కావున కారణ గురుమూర్తివలన యీరహస్యమును తెలిసికొని అభ్యాసమువలన సాధింపదగినది. సద్గురువానుగ్రహముచేత నిమిషమాత్రమున మనోలయము చేయవచ్చును. ఇట్లు సాధించిన యోగియొక్క జన్మార్జితకర్మములు సమస్తమును నశింపజేయుచున్నవని తెలియుము.

శ్లో॥ దక్షిణే పింగళానాడీ వహ్నిమండల గోచరాః

దేవయాన మితిజ్ఞేయం పుణ్యకర్మానుసారిణీ ॥ ౧౨

శ్లో॥ ఇడాచ వామనిశ్వాసో సోమమండల గోచరాః ॥

పితృయాన మితిజ్ఞేయం వామమాశ్రిత్య తిష్ఠతి ॥ ౧౩

శ్లో॥ దేహస్య పశ్చిమేభాగే వీణాదండ స్వరూపభృత్

దీర్ఘాస్థిమూర్ధ్ని పర్యంతం బ్రహ్మాదండీతికథ్యతే ॥

(12-14) తా. పింగళనాడి మూలాధారమునుండి వెడలి హృత్కమలముయొక్క ఓణిభాగమున శిరస్సునందుండెడు సహస్రారకమలమును ఆధారము జేసికొని అగ్నిమండలమువరకు వ్యాపించి పుణ్యకర్మములను జేసినవారిని అర్చిరాదిమార్గమున దేవలోకంబును జేర్చును.

ఇడానాడి మూలాధారమునుండి వెడలి హృత్కమలముయొక్క వామభాగమున శిరస్సునందుండెడు సహస్రారకమలమును ఆధారము జేసికొని చంద్రమండలమువరకు వ్యాపించి పితృదేవతలను నారాధించిన వారిని ధూమాదిమార్గమున పితృలోకంబును జేర్చును.

సుషుమ్నానాడి వీపుయొక్క మధ్యయందు వీణాదండమనెడి 32 ఎముకలతోగూడిన బ్రహ్మాదండి యొకటి శిరస్సువరకు నెఱకొనియున్నది అదండి మేరుమధ్యమున శిరస్సుయొక్క నడుమ దూరి భ్రూమధ్యము వరకు నుండు నూళ్ళమైన ద్వార మొకటి యున్నది. అదియే బ్రహ్మనాడి యనియును సుషుమ్నా యనియును చెప్పబడును. సుషుమ్నకు ఆధారశక్తి యైన కుండలికిని, భ్రూమధ్యమునందలి చంద్రునియందుండి సృవించు అమృతమునకును తుర్యావస్థయైన మనోన్మనికిని జడమైన కాయేంద్రియ మనస్సులకును చేతనాశక్తిని గలుగజేసి సమస్తమునకు ఆధారముగ నుండుటవలన యీ సుషుమ్నా నర్వోత్తమమైన చిచ్ఛక్తి స్వరూపముగను ఆత్మస్వరూపముగను నున్నదని అత్మానుభవముగల మహానీయులు కొని యాడుచున్నారు.

శ్లో॥ తస్యాంతే సుషీరం సూక్ష్మం బ్రహ్మనాడితి సూరిభిః

శ్లో॥ ఇడాపింగళ యోర్మధ్యే సుషుమ్నా సూక్ష్మరూపిణీ ॥

సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మిన్ సర్వగం సర్వతోముఖమ్ ॥

(15-16) తా. మొదటి అధ్యాయము 37 శ్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము అష్టాంగయోగములను సాధించినవారై 16 వ శ్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము లేచుకొని పూరకకుంభములద్వారా నదా ఆత్మానుసంధానము చేయు తానులకు సూక్ష్మరూపియగు సుషుమ్నానాడి మూలాధారమునుండి ఇడాపింగళనాడుల మధ్యమున జొచ్చి (అనగా భూమివ్యముననుండు) సూక్ష్మమైన ద్వారమున జొచ్చినదాసార మనెడు బ్రహ్మరంభమునందా సర్వాత్మకమైన సర్వవ్యాపకమైన విశ్వతముఖమైన బ్రహ్మజ్యోతియందు కలియునట్లు జేయును. కావుననే సుషుమ్నానాడి మహాత్స్యమైనదని కొనియాడఁజుచున్నది.

శ్లో॥ తస్యమధ్యగతా స్సూర్యస్సోమాగ్ని పరమేశ్వరాః

భూతాలోకాదిశః శ్చేత్ర స్సముద్రాః పర్వతాశ్చిలాః

శ్లో॥ ద్వీపాశ్చ నిమ్నగావేవాః శాస్త్రవివ్యా కలాక్షరాః ॥

శ్లో॥ స్వరమంత్ర పురాణాని గుణాస్సత్వాదయోపి చ

బీజ జీవాత్మక స్తేషాం శ్చేత్రజ్ఞాః ప్రాణవాయవాః

శ్లో॥ సుషుమ్నాంతర్గతం విశ్వం తస్మిన్ సర్వం ప్రతిష్ఠితం ॥

(17-20) తా. సుషుమ్నానాడి నమస్త్ర పృథువాత్మకస్వరూపమైన న్యాయంజ్యోతిస్వరూపి యగు పరబ్రహ్మమునకు ప్రాసముగ నున్నది. ఈ నాడి నానామూర్తములు గలిగి ఆదేశముఖంబులతో వ్యాపించియున్నది. ఈ నాడియే నమస్త్రమునకు ఆధారభూతముగా నున్నది. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని, త్రిమూర్తులు చరాచరప్రపంచము ప్రపంచమునందుగల నకల

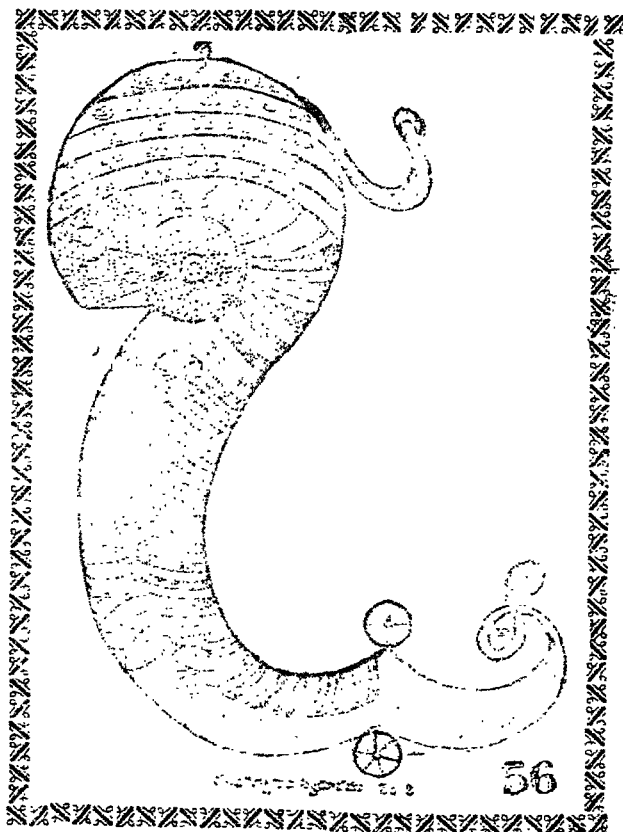
భూతములు పదునాల్గులొకములు ప్రాణాదిపశుపక్షములు కాశ్యాది భృ
క్షేత్రములు అవణాది సప్తసముద్రములు మేర్వాది సర్వతములు, రత్నాది
శిలలు, జంబూది ద్వీపములు, గంగాది నదులు, చేపములు, మిహంస
శాస్త్రములు, చతుష్టది కళలు, బ్రాహ్మణాదిజాతులు, అకారాదిపర్వములు,
ఉదాత్తాదిస్వరములు, గాయత్రి మొదలగు సత్తానంద మహామంత్రములు
అష్టాదశపురాణములు, సత్వాదిగుణములు, మహాదానాది గురువదినాలుగు
తత్త్వములకును, జీవునకు క్షేత్రజ్ఞునకు సంసర్మానులకు నాగాది ఉపవాయు
పులకు మొదలగు సమస్తజగజ్జాలములకును ఆధారమైనది. కుండలినీశక్తికి
అంతర్భూతమైనది కావున సుషుమ్నానాడియందే సమస్తప్రపంచమును
నివసించియుండును.

మరియును ప్రత్యక్షముగ కనబడెడి యీ స్థూలదేహమునందు మూలా
ధారమునుండి సహస్రారమువరకు విజృంభణమువలె బెరిగి వెన్నముక
యుండును కావున వివరించి చెప్పచున్నాను వినుము.

:- సుషుమ్నా నాడిమహాత్మ్యము :-

సుషుమ్నానాడి శరీరముయొక్క వెనుకభాగమున
వీణాదండమువలె శిరస్సుపర్యంతమును వెన్నెముక
యున్నది. దానిని బ్రహ్మాదండి యని కూడ చెప్పుదురు.
మరియును, వెన్నెముక మధ్యవంస గొట్టమువలె సూక్ష్మ
రూపముగా నుండు రంధ్రమునే, బ్రహ్మనాడి, ఇడాపింగళ
నాడుల మధ్యమున నుండి సుషుమ్నా యనుపేరుతో
బ్రహ్మైక్యము గలుగజేయునది. ఈ సుషుమ్నానాడికి
అంతర్గతముగా కుండలినీశక్తి గలదు. నిద్రానము చిత్త
వృత్తును జూడును.

ఈ వీణాదండమునకు వీణకు మెట్లవలెనే యొకటి మీద నొకటిగా ఘుప్పదిమూడు పూసలుండును. అం



సుమమ్మనాది మహాత్మ్యము.

దున మొదటి ఏడుపూసలు మెడపూసలనియు తతిమ్మ ఇరు వదియారు పూసలు వెన్నుపూస అనియు చెప్పబడును.

ఈ పూసల నడుమ నాశముండును. ఇదియే సుషుమ్నా నాశము గుండా అధోముఖముగా మూలాధారమునకు వచ్చి మనస్సును విషయములకు పోవునట్లుజేసి, తాను మరల ఊర్ధ్వముఖముగా వెన్నుపూసలు మెడపూసలు దాటి పెద్దనాశముతో కలియును. ఈ పెద్దనాశమునకే బ్రహ్మ రంధ్రమని పేరు. ఈ సుషుమ్నా సర్పాకారముగ నున్నందున వెన్నుపామనికూడ చెప్పబడును. ఇది కడు కోమల మైనదియు, ఒహు మృదువైనదియు కావున నే అపాయమును గలుగక శిరస్సునందు కపాలకహర మనెడి దట్టమైన యెముకలపెట్టెలో నిమిడ్పబడి యతిజాగ్రతతో కాపాడవలసియున్నది. ఈ సుషుమ్నా యుండెడు స్థానమే బ్రహ్మరంధ్రము ఇదియే ప్రాణాధారము.

మరియును, వెన్నెముకయం దుండెడు ముప్పది మూడుపూసలనే ముప్పదిముగ్గురు దేవతావరులనియును శరీరమునందలి ముప్పదిమూడుకోట్ల రోమములే ముప్పది మూడుకోట్ల దేవత లనియు (దేవతావరులనగా ఇంద్రుడు బ్రహ్మ, అష్టవసువులు, ఏకాదశరుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు మొదలగు ముప్పదిముగ్గురుదేవతావరులని) తెలియవలయును. శరీరమున నూరునాడులు గలవు. అందున నొక్కక్కదానికి నూరుశాఖానాడులు గలవు. మొత్తము డెబ్బదిరెండువేలు సూక్ష్మనాడులు గలవు. అందున ముఖ్య

ములగు నాడులు ప్రదునాల్గు గలవు. వాటిని వివరించి చెప్పుచున్నాను వినుము.*

—: చతుర్దశనాడుల వివరము :—

- 1 అతికోమలమైన సుషుమ్నా ఇడాపింగళనాడులతో మూలాధారమునుండి యూర్ధ్వముఖముగా జోయి కుండలినీశక్తి యను పేరుతో, కపాలకుహరమున ప్రవేశించి యచ్చటనుండి నాలుక కొనకు చేరి సరస్వతి యను పేరిట ప్రసిద్ధిజెంది; మూలాధారమునుండి సహస్రారముజరకు వ్యాపించుచు పశ్చిమాభిముఖమై భూమధ్యమునందు ఇడాపింగళనాడులతో గలిసి యుండు స్థానమే త్రివేణీసంగమ మనయు, త్రి కూటమనియు, అజ్ఞేయశక్ర మనయు చెప్పబడును. సుషుమ్నా తెల్లనిరంగు గలదిగాన, శుక్లనాడి కది పరబ్రహ్మధ్యానమునకు జ్ఞానసాధకముగా యున్నది. కావున బ్రహ్మనాడియని చెప్పబడును. దీనికి దేవత శివుడు.
- 2 సుషుమ్నకు ఎడమవైపుననుండు ఇడానాడి ఎడమనాసికయందు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత విష్ణువు.
- 3 సుషుమ్నకు కుడిప్రక్కన నుండు పింగళనాడి కుడినాసికయందు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత బ్రహ్మ.
- 4 సుషుమ్నకు ముందుగానుండు కుహనాడి గుహ్యమువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత అగ్ని; లేక పృథివి అని చెప్పదురు.

- 5, నుమమ్మకు వెనుకనుండు నది సరస్వతి. అది నాలుకవరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత విరాట్టు.
- 6 ఇడానాడికి ముందుగా నుండు హస్తి (జిహ్వ) ఎడమకాలి పెద్దవేళ్లువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత వరుణుడు.
- 7 ఇడానాడికి వెనుకనుండు గాంధారి ఎడమనేత్రమువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత చంద్రుడు; లేక ఇంద్రుడు.
- 8 పింగళకు ముందుగా నుండు అశ్వని కుడికాలు పెద్దవేళ్లి వరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత సూర్యుడు; లేక బ్రహ్మ యని చెప్పబడును.
- 9 పింగళకు వెనుక నుండునది పూష కుడినేత్రమువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత ఈశ్వరుడు.
- 10 హస్తి (జిహ్వ) కుహు అనెడి రెండునాడుల నడుమను విశ్వో ధర యను నాడి ముఖమువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత అగ్ని.
- 11 అశ్వని కుహు అనెడి రెండునాడుల నడుమను వరుణ యను నాడి కిందమీదుగా శరీరమాద్యంతము వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత వాయువు.
- 12 పూష, సరస్వతి యనెడి రెండునాడులనడుమన అశ్వని యను నాడి కుడిచెవివరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత ప్రజాపతి.
- 13 గాంధారి, సరస్వతి యను రెండునాడుల నడుమను శంఖిని యనునాడి ఎడమచెవివరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత చంద్రుడు.

14 కంఠమధ్యమునందు అలంబన యనెడి నాడి గుదమువరకు వ్యాపించియున్నది. దీనికి దేవత వరుణుడు లేక సూర్యుడు.

ఈనాడు అన్నియును కంఠమధ్యమునుండి అశ్వత్థవృక్షము యొక్క నరములపోలే శాఖోపశాఖలుగా పోవుచున్నవి. అనగా వ్యాపించియున్నవి. సమస్తనాడులకును ఆధారభూతమైనది యును, శ్రేష్ఠమైనదియును సుషుమ్నానాడియని తెలియవలయును.

శ్లో॥ నానానాడీ ప్రసవకం సర్వభూతాంత రాత్మని,
ఊర్ధ్వమాల మధ్యాఖా వాయుమార్గేణ సర్వగమ్ ॥

(21) తా॥ ఈసుషుమ్నానాడి, సమస్తప్రాణులయొక్క హృదయః మలములనుండు అంతరాత్మయై సమస్తనాడులకు ఉత్పత్తిస్థానమై దేవమనుష్య తిర్యగాది అభిశాఖలుగలవై ప్రాణాది వాయుమార్గములచేత సర్వమును వ్యాపించి సమస్తజగత్తునకు కారణభూతమై సర్వము తానై యున్నది. ఎట్లనగా ?

— అశ్వత్థ వృక్షము :—

గీత.౧౨.౧౧-12. శ్లోకములలో దేహేంద్రియాదులు, మనస్సు బుద్ధి, రాగద్వేషములు మొదలగు గుణములవలన సుఖదుఃఖములు గలుగుచుండునని చెప్పి యుంటినిగదా : ఈప్రకృతి జీవునకు సుఖమును జూపించి ఇంద్రియాదులవలన కార్యములు చేయించి ప్రమాదము, నిద్రాస్వప్నములు గల్పించి జీవుని బంధించుచున్నదని తెలిసి

ధ్యానయోగముచేత నేను జెప్పినట్లు ప్రవర్తించినచో ప్రకృతిబంధములను తొలగించుకొని పరబ్రహ్మస్వరూపమును అనగా మోక్షము బొందవచ్చును. కావున యీ అశ్వత్థ



వృక్షము లేక సంసారవృక్షము మోక్షమునకుబోవు మార్గమునకు అడ్డముగా నున్నది. కాన అట్టి వృక్షముయొక్క

విషయములను విశదముగా చెప్పుచున్నాను వినుము.
(సందర్శనము చిత్కళ్యాణమును జూడుడు.)

మూలస్థిక్యతి అను మాయయే వేరుగా పుట్టి యీ
జేరు స్థిరముగా జేసికొని క్రమక్రమముగా విస్తరించి
పెరుగుచున్నది. అలాగుననే బుద్ధికాద వేరుగా పుట్టి యీవే
రును గట్టిపరచి క్రమక్రమముగా పెరుగుచున్నది. కావున
యీబుద్ధిని ఒకవృక్షమని చెప్పవచ్చును. ఎట్లనగా ఒకవృక్ష
మునుండి విస్తారముగా కొమ్మలు రెమ్మలు పెరిగినట్లు యీ
బుద్ధినుండి సమస్త వికారములు బుట్టుచుండును. కాన
ఈబుద్ధికి వృక్షమని చెప్పబడినది. ఈ అశ్వత్థవృక్షమునకు
నేత్రేంద్రియాది నవరంధ్రములే తొట్టలుగాను, మదహంకా
రాదులే పెద్దపెద్ద కొమ్మలుగాను, శబ్దాదివిషయములే చిగు
రులుగాను, ధర్మాధర్మములు పుష్పములుగాను, ఆకులు
వేదశాస్త్రములుగాను, సుఖదుఃఖములు పండ్లుగాను
తేలియుము.

ఈ వృక్షము పక్షులకు ఆశ్రయముగా నుండునట్లు
సమస్త ప్రాణులకు జీవనాధారమైనది. కావున ఇది చిర
కాలమునకు బ్రహ్మజ్ఞానము గలిగినపిమ్మట యీవృక్షము
నశించును. బహుపురాతనమైనది గనుక బ్రహ్మమే యథి
స్థానముగా గనబడు యీ జగద్వృక్షము పరమాత్మకు
విహరించుటకు స్థానముగా నున్నది. అనగా ఆ పరబ్రహ్మ

స్వరూపమైన ఆత్మయే అవిద్యవలన సంసారత్వమును అనుభవించుచున్నాడని అర్థము. కావున అహంబ్రహ్మస్మి యనెడు (అసంగశస్త్రమును) లేక దృఢజ్ఞాన మను కత్తి చేత భేదించువాడు ప్రతిబంధము లన్నియు తొలిగిపోయి కేవల ఆత్మస్వరూపుడై మరల సంసారబంధములు గలుగుటకు వీలులేని కైవల్యపదవిని జెందును.

మరియును, అట్టి సంసారవృక్షముయొక్క సంగతి బాగుగా దెలిసినవాడే వేదవేదాంతార్థములను దెలిసినవాడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా సచ్చిదానందపరబ్రహ్మ మనెడి మూలము అనగా వేరుగల సంసారవృక్షమునకంటే తెలియ దగినది మరొకటి లేదు. కావున సంసారవృక్షమునకు మూలకారణము పరబ్రహ్మము. ఆ పరబ్రహ్మతత్వమును బాగుగా తెలిసికొని ఆత్మానుసంధానము చేయుచుండినచో, యీ వృక్షము సమూలముగా నశించును. ఈవృక్షము నశించుటే మోక్షము అని తెలియుము.

శ్లో॥ ద్విసప్తతి సహస్రాణి నాడ్యస్సు ర్వాయుగోచరాః
కర్మమార్గేణ సుషిరాస్తిర్యజ్చ సుషిరాత్మకాః ॥

శ్లో॥ తతశ్చోర్ధ్వ గతానాంతు నవద్వారాణి శోధయన్
వాయునా సహజీవోర్ధ్వ జ్ఞానీమోక్ష మవాప్నుయాత్ ॥

(22-23) తా. ఈ శరీరమునందు వాయుసంచారమున కనుకూలములైన తెబ్బదిరెండువేల నాడులు ఊర్ధ్వభోముఖములై వ్యాపించి అనగా శరీరమాద్యంతము వ్యాపించియున్నవి. ఈ నాడులు పునర్జన్మకారణములగు

కర్మమార్గములకు కారణములైన రంధ్రములుగా నున్నవి. ఈ రంధ్రములే కర్మస్వరూపములుగా నున్నవని తెలియవలయును. మరియును,

ఈ నాడులయొక్క సమస్తవైర్పారములను మొదటి ఆధ్యాయము 9. శ్లోకమునందు చెప్పినప్రకారము లేచక పూరక గుంభకాదులచే ప్రాణాయామాభ్యాసమువలన స్వరూపములుగాగల రంధ్రములను ఏ యోగి అర్థగించుచున్నాడో, అట్టియోగి, మొదటి ఆధ్యాయము 12 వ శ్లోకమునందుచెప్పిన ప్రకారము ప్రత్యాహార ధారణ ధ్యానసమాధులచే సుముష్ణాంతర్గతముగా నుండు ప్రాణవాయువుతో గూడి అపరోక్షజ్ఞానము గలవాడై, బ్రహ్మైక్యమును పొందును కావున మరల ప్రత్యాహార ధారణ ధ్యానసమాధుల భేదములను విశదముగా చెప్పచున్నాను వినుము.

-: ప్రత్యాహార ధారణ ధ్యాన సమాధి భేదములు :-

ఇంతవరకు చెప్పబడిన వాక్యములవలన శబ్దాదివిషయమైన ఉద్యానవనమునందు సంచరించునట్టి మనస్సును అడ్డగించుటకు మొదటి ఆధ్యాయము 46. శ్లోకమునందు చెప్పినప్రకారము నాదానుసంధానమువలన మనస్సును, ప్రాణమును యీరెండును అంతరాత్మయగు జ్యోతిస్వరూపమునందు లయమొందుటకు కారణములై యున్నవి. మరియును,

-: ప్రత్యాహార భేదములు :-

- 1 స్వభావముగా విషయములయందు పోవునట్టి ఇంద్రియములను బలాత్కారముగా మళ్ళించుట ప్రత్యాహారము.
- 2 దేనిని చూచుచున్నామో దాని సంతయు బ్రహ్మమని భావించుట ప్రత్యాహారము.

- 3 నిత్యకర్మములు చేయుచున్నను ఫలము కోరకుండుట ప్రత్యాహారము.
- 4 మరణపర్యంతము తాను చేయుకర్మములు నిష్కామభావనతో శుద్ధాశుద్ధములని బ్రహ్మర్పణము చేయుట పృత్యాహారము.
- 5 వాయువును ఒకస్థానమునుండి మరియొకస్థానమునకు నిరోధించుట ప్రత్యాహారము.
- 6 సిద్ధానసస్థుడై చలనము లేనివాడై నాసికద్వారములచేత వాయువును రేచకపూరకములచే పూరించవలయును. అనగా సహస్రారమునందు కుంభించుట పృత్యాహారము.
- 7 సకలవిషయములయందును విరక్తి గలిగియుండుట ప్రత్యాహార మనబడును.
- 8 యోగి తనయొక్క బుద్ధిని గ్రహించి సమచిత్తము గలవాడై నిర్వృంద్యము నిర్వికల్పము నైన ఆత్మయందు నిల్పుట ప్రత్యాహార మనబడును. మరియు నాదానుసంధానమువలన ధారణాభేదములను చెప్పచున్నానువినుము.

—: ధారణాభేదములు :—

- 1 నాదానుసంధానము చేయుటవలన క్షణక్షణమును విషయమును గ్రహించుటవలన చపలస్థితిని విడిచి స్థిరత్వము జెందిన మనస్సు రెక్కలువిరిగిన పక్షివలె మిగుల స్థిరత్వమును జెందుచున్నది. ఇట్లు జేయుట ధారణ యగును.
- 2 పాశాణ్డాయామముచేత వాయువును కుంభించి, ఇంద్రియములను వశపరచుకొని, తదనంతరము సగుణము లేక నిర్గుణ

బ్రహ్మమునందు చిత్తము స్థిరము చేయుట ధారణ యనబడును.

- 3 భూమధ్యము మొదలు శిరస్సువరకును వర్తులాకారమును, ధూమ్రకాంతియును అయిన “ఆ”కార బీజముగల ఆకాశమునందు వాయువును ఆరొపించి సర్వలక్షణములతోను సగుణరూపముతోను గూడిన వ్యోమస్వరూప సహశివని ధ్యానించుచు అయిదుఘడియలు ధారణ చేయుటవలన సర్వాధారశక్తితో గూడి ఎచ్చటనున్నను సుఖము ననుభవింపవచ్చును. ఇట్లు సాధించుట ధారణ యనబడును.
- 4 దేహమునందు సర్వమును జరిపించునట్టి బోధానందస్వరూపమైన శవమును పొందిన బుద్ధిమంతుని సకలపాపములును నశించును. కాన ఎల్లప్పుడును ధారణ చేయవలయును.
- 5 భాంతిస్వరూపములైన సకలకార్యములను, ఆయాకార్యములయందు లీనము జేసి సర్వకారణమైన అవ్యక్తమును తెలియజేయుదగిన అచేతనవగును, ప్రణవస్వరూపమైన సాక్షాత్ పరబ్రహ్మస్వరూపమైన ఆత్మయందు ధారణము చేయవలయును.
- 6 స్వయంజ్యోతిస్వరూపమైన ఆత్మయందు ఇంద్రియములను, మనస్సును అయింపజేయుట ధారణ యనబడును. మరియును నాదానుసంధానమువలన గలుగు ధ్యానలక్షణములను వినుము.

—: ధ్యాన భేదములు :—

- 1 యోగసామ్రాజ్యమును కోరువారు బాహ్యభ్యంతర స్వరూపములైన సకలవిషయములయొక్క చింతలను విడిచి ఏకాగ్రమైన

చిత్తము (మనస్సుచేత) నాదమును హత్యమే వినుచుండ వలయును అనగా అనుష్ఠింపవలయును. ముందు చెప్పిన పృథ్వీకారము సకలగుణములతో కూడిన స్వరూపమునందు మనస్సును ఏకాగ్రస్థితి గలుగునట్లు ధారణ చేసినప్పుడు దాని కన్యమైన విషయములయందు మనస్సును పృవేశింపనీయ కుండుట ధ్యాన మనబడును.

- 2 సత్యస్వరూపుడును, పరబ్రహ్మస్వరూపుడును, సకలసంసార బంధములను నశింపజేయువాడును, విశ్వరూపుడును అయిన మహేశ్వరుడు నే నని ఆదరముతో ధ్యానించుట.
- 3 ఆచల మైనదియును, నిత్యమైనదియును, ఆదిమధ్యాంత ములు లేనిదియును, అకాశము కానిదియును, స్పృశించుటకు సాధ్యము కానిదియును, కర్మచక్షువులచే చూడ శక్యము కానిదియును, అప్రమేయ మైనదియును, అనంత మైనదియును, అత్యున్నతమును అయిన బ్రహ్మమును నే నని ముక్తినిమిత్తము ధ్యానింపవలయును. అనగా, వీరిస్వరూపము ఎల్లెట్లు తోచినను అత్యున్నతమని పరమాద్వైతభావముగా భావించవలయును. సకలభూతములయందును సమదృష్టితో భావించవలయు నని అర్థము. ఇది ధ్యాన మనబడును.
- 4 ఇచ్చట మూర్తిధ్యాన మనెడి సగుణము అత్మ యథార్థస్థితి యను సగుణము, ఈ రెండువిధముల చెప్పినది ఎందుకనగా, మనోన్దిరత్వము కలుగుటకొరకు పృథమమున స్థూలాకృతిని విశేషముగా చింతింపవలయును. ఆ స్థూలాకృతియందు స్థిర పడినమనస్సు తానుగా సూక్ష్మమునందు నెలకొనును. కావున

మొదట సగుణధ్యానము ఆభ్యసించుటవలన తర్వాత క్రమముగా నిర్గుణధ్యానము ఆభ్యసించుట మహా సులభ మగును. కావుననే మొదట సగుణమును, తర్వాత నిర్గుణమును ఆభ్యసించవలయు ననియే నాదానుసంధానమున విశేషముగా చెప్పబడినది. మరియును సమాధిలక్షణములను చెప్పుచున్నాను వినుము.

—: స మా ధి ల క్ష ణ ము :—

- 1 హృదయాంతరంగమందు చంచలత నొందునట్టి మన స్సనెడు “జింకను” కట్టుటకు ఈ నాదము సాధనముగా నున్నది. అనగా, యీ నాదము మనోచంచలతను నాశముజేసి తన స్వరూపముగా జేసికొనును. మన స్సనెడు జింకను జంపుటకు యీ నాదము వేటకానివలె నున్నది. అనగా వలలో పక్కిన మృగమును వేటకాడు చంపునట్లుగా నాదము తనయందాసక్తమైన మనస్సును చంపుచున్నది. (అయింపజేసికొనుచున్నది.)
- 2 “నాదము” యోగియొక్క అంతరంగమైన మనస్సు అను గుఱ్ఱమునకు ఎదుట పడవైచిన గొప్పమొద్దువలె నున్నది. అనగా, గుఱ్ఱమును పరుగెత్తిపోనియ్యక ఎదురుగా వైచియుండు పెద్దమొద్దువలె లేక ఇనుపసలాకులవలె “నాదము” అంతఃకరణమును బైటకు పోనీక అడ్డగించుచున్నది. కావున యోగి యైనవాడు ప్రతిదినమును ఆచరింపవలయును.
- 3 చంచలత్వమును జెందెడి మనస్సు అను పాదరసమును నాద మనెడి గంధకముచే కట్టుబడి దానిచేతనే అనేకవిష

యాకారవృత్తులను చంచలత్వమును విడిచి నిరాలంబబ్రహ్మ అనెడి చిదాకాశమునందు బ్రహ్మస్వరూపమునే పొందుచున్నది. మరియును పాదరసము గంధకముచే కట్టుపడి గుళికయై తనస్వభావమగు చంచలత్వము నివర్తి యైనట్లు నాదమువలన కట్టుబడిన చంచలస్వభావము గల మనస్సును తదాకారమైన సచ్చిదానందపరబ్రహ్మస్వరూపమును పొందునట్లు చేయుచున్నది.

- 4 నాదశృవణము చేయుటవలన అనగా నాదమునే చింతించుట వలన శీఘ్రముగా మనస్సనెడి సర్పము సర్పమును మరచి విషయములయందును పరుగెత్తక వికాగముగా నుండును. అనగా దానియొక్క నామరూపములు లేని స్వరూపములు లేని స్వరూపధ్యాన మేదియో, అదియే మనస్సుయొక్క ధ్యానముచేత వస్తుమాత్రముగా ప్రకాశించుటే సమాధి యనబడును.
- 5 త్రిపుటిరహిత పరమానందస్వరూపము శుద్ధచైతన్యస్వరూపము అనగా జీవాత్మ పరమాత్మలయొక్క ఐక్యావస్థయే సమాధి యనబడును.
- 6 ధ్యానించువాడు, ధ్యానము అను నీ రెంటిని విడిచి గాలిలేని స్థలమందున్న దీపమువలె ధ్యానింపబడు వస్తువునందే మనస్సును అయింపజేయుట సమాధి యనబడును.
- 7 “నేనే పరబ్రహ్మము, పరబ్రహ్మమే నేను, నాకును ఆత్మకును పరబ్రహ్మమునకును భేదము లే”దని సర్వవృత్తులను నశింపజేసికొనుటయే సమాధి యనబడును.

- 8 ప్రతిభాకూన్యము మన క్షూన్యము బుద్ధికూన్యము నిరామయము
సర్వకూన్యము అయిన నిరాభాసము సమాధి యనబడును.
- 9 నేను చక్కగా భ్యాసము చేయుచున్నా నను తలంపుకూడ,
మఱచుట సమాధి యనబడును.

శ్లో॥ అమరావతీ తు నాసాగేర్ హర్షస్థాం దిశవ రత్నే,
అగ్నిలోక స్థభా జ్ఞేయ శ్చక్షు స్తేజోవతీపురీ ॥ 24

(24) తా॥ కుండలిశక్తిని సర్వజగత్తునకు ఆవారమై యుండుట
వలన ఆ సుమమ్మయందు, ఇంద్రపురము మొదలగు స్వర్గాదు అన్నియు
నివసించి యున్నవి. ఎట్లనగా, ఆ సుమమ్మనాదిక తూర్పుదిక్కున ఇంద్రాది
దేవతలు నివసించు అమరావతి అను ఇంద్రలోక మున్నది. దక్షిణదైత్య
మున అగ్నిదేవత యను అగ్నిమండలమున్నది.

శ్లో॥ మయ్యాంధయమనీ శ్శోత్రే యమలోకః పృతిష్ఠితః
నైరుత్యా మథ తత్పార్శ్వే నైఋతోలోకఆశ్రితః ॥

శ్లో॥ విభావతీ పృతివ్యాం తు వృషే వారుణీకాపురీ
వాయోగంధవతీ కర్ణపార్శ్వేలోకః పృతిష్ఠితః ॥ ౨౬

శ్లో॥ సౌమ్యే పుష్పవతీ సౌమ్యా సోమలోకస్తు కంఠతః
వామకర్ణేతు విజ్ఞేయో దేహమాశ్రిత్య తిష్ఠతి ॥ ౨౭

శ్లో॥ వామేచక్షుషి ఈశానీ శివమస్తి మనోన్మయం
మూర్ధ్ని బ్రహ్మపురీ జ్ఞేయో బ్రహ్మాంధదేహ మాశ్రి
తమ్ ॥ ౨౮

(25-28) తా॥ దక్షిణకర్ణమునందు యమదిక్కున నయమీ అను
పట్టణము కలదు. ఎడమకర్ణమునందు నైఋతిదిక్కున నైఋతి అను పట్ట

ణము కలదు. పడమటదిక్కున విభావతి యను వరుణపట్టణము కలదు. వామకర్ణనమిపమునందు గంధవతి యను వాయుపట్టణము కలదు. ఉత్తరదిక్కున కంఠము మొసలు వామకర్ణము వరకు దేహమునకు ఆశ్రయముగా సామలోకము పుష్పవతి యను కుబేరపట్టణము కలదు. వామనేత్రము నందు మనోన్మది యను పేరుకల శివలోక మున్నది. కావున శిరస్సు పర బ్రహ్మమునకు స్థానమైనది. ఆ బ్రహ్మము నమస్త జగజ్జాలమునకు కారణమైన దేహమునకు ఆశ్రయస్థానముగ నున్నదని తెలియుము.

శ్లో॥ పాదా దధిశ్శివోఽనంతః కాళాగ్నిః ప్రళయాత్మకః
అనామయ మధశ్చోర్ధ్వం మధ్యమం తు బహిఃశ్శితమ్॥

(29) తా॥ పాదములకింద సర్వభూతాంతర్యామి ఆత్మస్వరూపము గల అనంతుడను శివము గలదు. ఆ శివమే ప్రళయకాలమందు స్వయం జ్యోతిస్వరూపుడగు కాళాగ్నియై యుండు. స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకములయందును సర్వస్థలములయందును శుద్ధనిర్గుణ నిరంజన మంగళస్వరూపమగు శివము సర్వమును వ్యాపించి బ్రహ్మస్వరూపముగా నున్నది.

శ్లో॥ అధఃపదోఽతలం విద్యాత్పాదే చ వితలం విదుః
నితలం పాదసంధౌ చ సుతలం జంఘ ముచ్యతే ॥

శ్లో॥ మహాతలం చ జానుస్స్యా దూరదేశే రసాతలం
కటిస్థలాతలం పోక్తోక్తం సప్తపాతాళ సంజ్ఞయా॥ 30

(30-31) తా॥ నేను విరాట్ పురుషుడను. నాయుడే నకల చరాచరాత్మకమగు జగత్తున్నది. నాకంటే వేరు పదార్థము లేదు పాదములకింద పాతాళము, పాదము రసాతలము. పాదము పైభాగము మహాతలము. మోకాలి దిగువభాగము తలాతలము. మోకాలు సుతలము. తొడలు వితలము. జంఘన మతలము. ఇవి సప్తపాతాళలోకములు అనబడును.

శ్లో॥ కాలాగ్ని స్థరకం ఘోరం మహాపాతాళ సంజ్ఞయా
పాతాళం నాభ్యధోభాగే భోగీంద్రీ ఫణిమండలం
వేష్టిత స్సర్వతోనంత స్పంభిభ్రష్టేవ సంజ్ఞకః ॥ 32

(32) తా॥ మరియును, పక్కయకాలమును మహాభయంకరమైన
కాలాగ్నివలె దుఃఖములను కలిగించునట్టి నాభికి క్రిందిభాగమునందు
పాతాళలోకమునందు జీవుడను నామము కల యనంతుని అనేకపక్షగలతో
గూడిన అదిగోమడను కుండలిగీతతి అంతటను చుట్టుకొని ఆవరించి
యున్నది.

శ్లో॥ భూలోకో నాభిదేశస్తు భువనోకస్తు కుక్షితః
హృదయం సర్వలోకస్తు స ర్యాదిగ్రహ తారకాః ॥

శ్లో॥ సూర్యసోమస్సనక్షత్రో బుధక్యక్రూః కుజోంగిరాః
మందశ్చ సప్తమోజ్ఞేయో భువోంత స్స్వర్గలోకతః ॥

(33-34) తా॥ నాభిదేశము భూలోకము భువనోకములు, హృదయము
స్వర్గలోకము. అట్టి స్వర్గలోకమునందు అగ్నివ్యాధి నక్షత్రములు సూర్యుడు
చంద్రుడు నక్షత్రములతో గూడియుండు బుధుడు సూర్యాదినక్షత్రగ్రహములు
శుక్రుడు బృహస్పతి విదవవాదగు శని అనునట్టి నక్షత్రగ్రహములున్ను, యీ
లోకముదిక్కు అంత్యమందు ప్రవలోకమున్ను కలదు.

శ్లో॥ హృదయే చ మహాస్థోకో జనోలోకం తు కంఠతః
తపోలోకో భ్రువోర్మధ్యే మూర్ధ్నిసత్యం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥

శ్లో॥ హృదయే కల్పయే ద్యోగీ తస్మిన్ స్వర్వసుఖం లభేత్ ॥

శ్లో॥ ఏవం బ్రహ్మాండనిలయం తస్మిన్ దేహే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥

(35-37) తా॥ నాభి భువర్లోకము, హృదయము సువర్లోకము, కంఠము మహర్లోకము, నయనము జనోలోకము, కనుబొమలనడుమ (లలాటము) తపోలోకము, మూర్ధ్ని (శిఖా) సత్కలోకము ఈ విధముగా పదునాలుగులోకములు సమస్తబ్రహ్మాండమును ఈ దేహమందే కలదని బాహ్యప్రపంచమునకు అంతరప్రపంచమునకు కారణభూతుడగు నేనే విరాటోపురుషుడని యే యోగి తెలిసికొని స్థిరచిత్తుడై యుండునో అట్టియోగి సర్వసుఖములను పొందుచున్నాడు. మరియును, యీ సమస్తలోకములు ఎట్లు లయమగు చున్నదనగా,

-: సమస్తము లయమొందుట :-

శ్లో॥ బ్రహ్మాండరూపిణి పృథ్వీతోయమధ్యే విలీయతే
అగ్నినాసీయతేతోయం వాయునాగ్రస్యతేనః ॥

శ్లో॥ ఆకాశం తు పిబేద్వాయం మనస్యాకాశమేవ చ
బుద్ధ్యాహంకార చిత్తే చ క్షేత్రజ్ఞః పరమాత్మని ॥

శ్లో॥ తుర్యం చ తుర్యాతీతం చ శివస్థాన మనామయం
గ్రనే త్సమస్తమాత్మేతి ధ్యాయం శ్చ పరమాంగతిమ్ ॥

(38-40) తా॥ బ్రహ్మాండస్వరూపముతో గూడిన పృథివి ఉదకమందు లీనమగుచున్నది. ఉదకము అగ్నియందు లీనమగుచున్నది. అగ్ని వాయువునందు లీనమగుచున్నది. వాయువు ఆకాశమునందు లీనమగుచున్నది. ఆకాశము మనస్సునందు లీనమగుచున్నది. మనస్సు బుద్ధియందు లీనమగుచున్నది. బుద్ధి అహంకారమందు లీనమగుచున్నది. అహంకారము చిత్తమందు లీనమగుచున్నది. చిత్తము జీవాత్మయగు క్షేత్రజ్ఞునియందు లయమగుచున్నది. క్షేత్రజ్ఞుడు పరమాత్మయందు లీనమగును. పరమాత్మ

తుర్కమందు లీనమగుచున్నాడు. తుర్కము నిరామయమైన తుర్కాతీతము నందు లయమగుచున్నట్టి, అనగా,

—: సర్వమును శూన్యము :—

దంచమహాభూతములతో సంబంధించిన యీ శరీరము కాష్టంబున ఆగ్నిపుట్టి కాష్టంబును కాల్చి బయలైనట్లును, సముద్రమున తరంగంబులు బుట్టి సముద్రమున కలిసినట్లును, ఆకాశంబున విద్యుల్లేఖబుట్టి ఆకాశంబున లీనమైనట్లును, యీ పృథ్వి మయశరీరము పృథ్వివియందు బుట్టిన స్థూలాంగము పృథ్వివియందు లీనమయ్యెను. జలమునందు జలాంశమైన మనస్సు జలమందే లీనమయ్యెను. ఆగ్నిఆంశమందు బుట్టిన అహంకారము ఆగ్నియందు లీనమయ్యెను. వాయువాంశముతో బుట్టిన ప్రాణము వాయువందే లీనమయ్యెను. ఆలాగుననే నాడ బిందుకళాత్మకమగు జ్యోతిర్మయంబు నిరామయమైన బ్రహ్మము నందు బుట్టి, నిరామయమైన బ్రహ్మమందే లీనమయ్యెను. అనగా, సర్వము శూన్యమైయుని నేను అను పరార్థముకూడ శూన్యమేయని నిర్వికల్పసమాధియందు నున్నవాడు సర్వోత్తమమైన బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

శ్లో॥ అహంబ్రహ్మేతి మాంభ్యాయే దేకాగ్రి మనసాసకృత్
సర్వంతరతి పాప్మానం కల్పకోటి శతైఃకృతమ్ ॥

(41) తా॥ ఈ అభ్యాయము 22-23 శ్లోకములందు చెప్పిన ప్రకారము ఎవరు ప్రత్యాహర భారణ ధ్యానసమాధుల భేదములను తెలిసికొని (అహంబ్రహ్మస్మి) యను వాక్యానుసారముగా, నేనే బ్రహ్మము. బ్రహ్మము నేనే యని స్వయంజ్యోతిస్వరూపమైన అత్మయందు ఇంద్రియములను మనస్సును లయింపజేసి నిశ్చలముతో అత్మధ్యానము చేయుయోగి అనేక

కల్పములయందు చేయబడిన సర్వపాపములను నశింపజేసికొనిన వాడగు చున్నాడు. అనగా అట్టివానికి సమస్తపాపములు నశించి ముక్తిని బొందు చున్నాడని అర్థము.

శ్లో॥ ఘటసంవృత మాకాశం లీయమానే యథాఘటే

లీయతే చ మహాకాశే తద్వజ్జీవో పరాత్మని ॥ ౪౨

శ్లో॥ ఘటాకాశ మివాత్మానం విలయం వేత్తిత త్వతః

సగచ్ఛతి నిరాలంబం జ్ఞానలోకం నసంశయః ॥ ౪౩

(42-43) తా॥ విచేకవంతుడగు పురుషుడు శాస్త్రయుక్తిచేతను గురు వానుగ్రహముపలన స్వానుభవమును పొందినవాడై ఆత్మానాత్మ విచారణచే విమర్శించెనేని దేహభిమానమును సంపూర్ణముగా వదలును (అనగా తనకు సదృశ్యములగు అహంకార మమకారాదులే దేహమునకు స్వరూపములుగా నున్నవి.) కావున, యీ దేహమునకును ఆత్మస్వరూపుడగు నాకును ఏ సంబంధమునులేదు. (అని స్పష్టముగ తెలిసి దేహభిమానమును వదలు చున్నాడు.) అట్టి మహాత్ముడు ఘటమునందు లీనమైయున్న ఆకాశము మహాకాశమునందు వివిధముగా లీనమగుచున్నదో, అలాగుననే అట్టిమహాత్ముడు సర్వోత్కృష్టంబైన జ్ఞానస్వరూపముగల బ్రహ్మముతో ఐక్యమును పొందు చున్నాడు. అనగా బ్రహ్మస్వరూపమే తానగుచున్నాడు.

ఇట్లు ఎవరు ఘటాకాశము మహాకాశమునందు లీనమైనట్లు ఆత్మ పరమాత్మయం దైక్యము పొందుచున్నాడని యథార్థముగా తెలిసికొను చున్నాడో, అట్టివాడు నిరాలంబము అనగా సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడనుటకు సంశయములేదు.

శ్లో॥ అధీత్య చతురోవేదా స్థర్మశాస్త్రాణి మానవః

యోవై బ్రహ్మ నఙానాతి దర్శిపాకరసం యథా ॥

(44) తా|| లోకమునందు ఏమానవుడు నాలుగు వేదములు సకల శాస్త్రములు చదివి వాటియందు చెప్పబడిన భర్తృమార్గములను శాస్త్రాంత ప్రకారము తెలిసికొని తప్పీతిగ ఆచరింపనివాడై అత్యున్నరూపము తెలియని వాడు పాకరసమును తెలియని గరిదెవంటి వాడని తెలియవలయును. మరియు,

-: ఆత్మజ్ఞానములేని విద్వాంసులు నిష్ప్రయోజకులు :-

త్రిగుణాత్మకమైన నా మాయవలన మోహింపబడిన పండితులు, విద్వాంసులు, శాస్త్రజ్ఞులు, అఖండసచ్చిదానంద పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మస్వరూపుడగు నన్ను అత్యున్నరూపునిగ తెలియక (అనగా స్వానుభవజ్ఞానములేక) మేము విద్వాంసులమనియు, శాస్త్రజ్ఞులమనియు, పండితులమనియు, జ్ఞానులమనియు, టక్కిరివేషములనుధరించి, తమంతటతామే పాగుడుకొనుచు వారి విద్యాప్రావీణత్యను చెప్పుకొనుచు వారి ఉపన్యాసములవలన లోకులను భ్రమింపజేయుచు ఉదర పోషణకుగాను ఊరుఊరు, కేరికేరి, గామగామములు తిరుగుచు దృవ్యమును సంపాదించి జీవించుచున్నారు. అట్టివారు నిష్ప్రయోజకులు.

కరోపనిషత్తుప్రకారము ఎవరు నేను బ్రహ్మము నేను ఆత్మజ్ఞానమును పొందినవాడను అని వాక్కుచే మాత్రము పలుకుచు వృథాకాలము శడుపువారును, శాస్త్రములుచదివి వాటి యొక్క అంతరార్థమును గ్రహించక స్వానుభవము లేక బాహ్యార్థమును మాత్రము తెలిసికొని మేము బ్రహ్మజ్ఞానులమని విప్రవీగుచుందురో, అట్టివారి వాక్యములు ఉపన్యాసములు విని నమ్మినవారు, గ్రుడ్డివానిని నమ్మి మరియొకగుగ్రుడ్డివాడు అగాధ

మైన నూతిలోబడి ధూళించునట్లు జన్మమరణ సాగరమునందు మునిగి దుఃఖించుచుండురు.

శ్లో॥ అనంతకర్మకౌచం చ జపయజ్ఞస్తదైవచ

తీర్థయాత్రానుగమనం యావత్తత్త్వం న విందతి ॥ 45

(45) తా. అనంతములైన కర్మములచేతను జపయజ్ఞములచేతను తీర్థయాత్రలచేతను ఎంతకష్టపడినను తత్వజ్ఞానముగలుగజాలదు. మరియును నానావిధశాస్త్రములను అభ్యసించినగాని, సంధ్యావందనాది సత్కర్మములు ఎన్నిజేసినగాని అత్మజ్ఞానము కలుగజాలదు కావున ఎవరు అత్మనాత్మ వివేకముకలవారై, (అనగా తత్వవివేకము) గలవారో అట్టివారు అత్మయే సత్కమగు పరబ్రహ్మయని యెరింగి అత్మానుసంధానముచేయుదురో అట్టివారికి అత్మజ్ఞానము గలుగుటకు సంశయములేదు.

శ్లో॥ గవా మనేకవర్ణానాం క్షీరస్యా ప్యేకవర్ణతా

క్షీరవద్భాతి విజ్ఞానం దేహేనాంచ గవాం యథా ॥ 46

శ్లో॥ తపేద్వర్ష సహస్రాణి ఏకపానస్థితో నరః

ఏకస్య ధ్యానయోగస్య కళాం నార్హతిషోడశీమ్ ॥ 47

(46-47) తా. గోవులు నలుపు, యెరుపు, తెలుపు మొదలగు అనేక వర్ణములుగా యుండినను వానియొక్క క్షీరములన్నియు ఒకేవిధముగా నుండినట్లు ఏపలకాది బ్రహ్మపర్యంతము అనేకవిధములతోను, అనేక నామరూపములుగల శరీరములయందుండు అత్మన్వరూప మొక్కటియే కాని పేరుకాదు.

—: అ జ్ఞాన దోషము :—

ఈవిధముగా బ్రహ్మము ఏకరూపమై యుండినను చూచువారికి భ్రాంతివలన బహువిధములుగా నున్నట్లు తోచుచున్నది.

వస్తువునకుచూత్రము భేదమెప్పుడును లేదు. ఒకవిధముగా యుండు వస్తువు ఆజ్ఞానచోషమువలన మరియొకవిధముగా దోచుట సహజమేకదా ? లోకానుభవముగల పశ్చిమారును యీ విషయము బాగుగా నెరుగుదురు. ఎట్లైన ఒక దూలమును జూచి పురుషుడని భ్రమించుట యనుభవములో నున్నదికదా ? ఆ భ్రాంతికి చూచువాని బుద్ధియందలి చోషమేకాని, ఆ దూలమునందు ఏమార్పును లేదుగదా ? ఇట్లే గ్రహించువారికి గల యజ్ఞానచోషమువలన పరబ్రహ్మమందు ఇది పశపంచము అను భ్రాంతిజ్ఞానము ఉత్పత్తియగుచున్నది. కాని యథార్థముగా బ్రహ్మమున కేవికారమును లేదని తెలియవలెను. మరియును మానవుడు ఒంటికాలియందు నిలిచి అనేక వేల సంవత్సరములు తపస్సుచేసినను పరబ్రహ్మమే ఆత్మస్వరూపుడని తెలిసి సదా ఆత్మధ్యానము చేయువానియొక్క పదియారవ భాగమునకు సమానము కాదని తెలియుము.

శ్లో॥ బ్రహ్మహత్యా సహస్రాణి వీరహత్యాశతానిచ

ఏకేనధ్యాన యోగేన దహత్యాగ్ని వేంధనమ్ ॥ 48

శ్లో॥ అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయ శతానిచ

ఏకస్యధ్యానయోగస్య కళాంనార్హతి షోడశీమ్ ॥ 49

(48-49) ఏ పురుషుడు ఇంద్రియనిగ్రహము కలవాడై నిర్మల చిత్తముతో ఏయొక్క భేదభావనలులేక నత్యజ్ఞానానందస్వరూపుడై, సర్వ వ్యాపకుడైన బ్రహ్మమే నేను అని నిశ్చయించుకొని తనలో నానందము జెందుచుండు మహాత్ముడు బ్రహ్మమయుడై యుండును. ఇట్టి ఆత్మధ్యాన

యోగము చేయుయోగి పూర్వజన్మములయందు అనేక బ్రహ్మహత్యలుగాని, అనేక జీవహత్యలుగాని చేసిన దోషములన్నియును బ్రహ్మజ్ఞానమును అగ్నిచే భస్మమగుచున్నదని తెలియుము.

మరియును వేలకొలది అశ్వమేధయాగములు చేసినను అనేకవేలు జపయజ్ఞములు జేసిననుకాని అత్మధ్యానముయొక్క పదునారవ భాగమున ఒక్కభాగమునకు సమానముకాదని తెలియుము.

శ్లో॥ చతుర్వేద ధరోవిప్ర సూక్ష్మబ్రహ్మ నవిందతి
వేదశాస్త్ర భరాక్రాంత స్సవై బ్రాహ్మణ గార్ధభః ॥

శ్లో॥ యథా ఖర శృందనభారవాహకో
భారస్యవాహకో న తు చందనస్య
ఏవంహి శాస్త్రాణి బహున్యధీత్య
సారంనజానన్ భరవద్వహేత్యః ॥ ౫౦

(50-51) తా॥ చందనపు కట్టెలను మోయుచున్నగాడిచ చందనము యొక్క సుగంధమును తెలిసికొనని విధముగ అనేక శాస్త్రములను చదివి ఇతరులు మెచ్చుకొనుటకై వాగ్దేవతగా మాట్లాడినను వానిసారమును దెలియనివాడు గాడిదతో సమానుడు. మరియును ఏ బ్రాహ్మణుడు నాలుగు వేదములను ధరించినవాడైనను సూక్ష్మమైన బ్రహ్మమును దెలిసికొనడే, అట్టి బ్రాహ్మణుడు వేదశాస్త్రములనియెడు భారమును గూడుకొన్న బ్రాహ్మణుడు గాడిదవంటి వాడనియు, మూఁడుడనియు, మూఁడుడనియు చెప్పుబడును.

—: మూ థు డె ట్టి వా డు :—

(మూఁడో మూర్ఖో గార్ధభో ఏకరాశిః) నిరాలంబో పనిషత్తు. తా॥ తనదేహము తనజాతి తన యాశ్రమము

తానే చేయువాడు, తానే అనుభవించువాడు అనునట్టి గుణములు గలవాడు అఘాతకార భావనగలవాడు మూఢులు. మరియును మూర్ఖులని గూడ చెప్పబడును. సాధారణముగా చదివిన మూర్ఖులనియు, ఏమితెలియని మూర్ఖులనియు రెండువిధములుగా నుందురు. ఏమితెలియని మూర్ఖు లెవరనగా,

కేవలము ప్రపంచసుఖములయం దాసక్తి కలవారై మంచిచెడ్డలు న్యాయన్యాయములు, సారాసారములు విచారింపక ఆత్మజ్ఞానమనగ నేమోయని కొంచమైనను తెలియనివారు పూర్తిగా అజ్ఞానదశయందుండు వారును, కన్నతల్లిని అనేక వాదయిపెట్టి ఆమె మనస్సును నొప్పించుట, ప్రేమతోపెంచిన తండ్రిని అనేక కష్టములు పెట్టుచు పరనిందపాలు చేయుట, తన కుటుంబములో సోదర సోదరి మణులను, బంధుజనములను వైరముతో త్రొంచుకొని భార్యకు లోబడి జీవితమును గడుపువాడును, అడుదానికి రహస్యములను తెలుపువాడును, కులకాంతను విడిచి పరస్త్రీలతో రమించువాడును, తన యిల్లు, వాకిలి తల్లి, తండ్రి, సోదర సోదరిమణులను విడిచి తనభార్యతో అత్తగారియింట వసించువాడును సర్వవిధములగు నుత్తమ పురుషుల సాంగత్యమువదలి వారితో వైరముచెచ్చుకొని పగసాధింప దలచువాడును, గొప్పవారితో తాను అన్ని

విధముల మీతో సమానుడనని దురభిమానముతో తుచ్ఛముగా నెంచువాడును, తన అశక్తిని తాను తెలియక తన కెంతయో శక్తిగలదని నెడుటివారిముందర తానే పొగడుకొనుటయు, కారణములేక పకవకసవ్వువాడును, పెద్దలు బోధించు హితోపదేశమును పెడచెవితో గ్రహించువాడును, సర్వజనులతోను ద్వేషముతో వర్తించువాడును, పెద్దలవద్ద తాను జ్ఞానవంతుడ ననిపించుట కేదియో వదరువాడును, ఉత్తమశీలురగు యోగ్యులను మోసముచేయువాడును, మర్యాదలేక గర్వముతో నిర్భయమున ప్రవర్తించువాడును. ఇంకను.

శ్లో॥ ఆహారనిద్రా భయ మైథునాని
సామాన్య మే తత్పశుభిర్నరాణాం
జ్ఞానంనరాణా మధికో విశేషో
జ్ఞానేనహీనః పశుభిస్సమానః ॥ ౫౨

(52) తా॥ మరియును, ఆహారము నిద్ర భయము సంభోగము విషయసుఖములు అనునవి పశువులు, గాడిదలకును, మానవులకును సమానమైన గుణములు. కాని, పశువులకంటే మనుష్యునియందు జ్ఞానమొక్కటి యధికముగ నున్నది. అట్టి జ్ఞానమే (బ్రహ్మజ్ఞానము) అది లేనియెడల మనుష్యుడుకూడ చతుష్పాద జంతువుతో సమానము, ద్విపాదజంతువని తెలియుము. (అనగా సరపశువు)

ఇంకను మూఢు డెట్లుండుననగా ఇంటివారలపై మాటిమాటికి జగడములు వేయుచుండుట, భార్యయందు విశ్వాసములేక చీటికిమాటికి కలహించుట, పండ్లుపటపటకొరుకుట, కోసమునువిడవకుండుట, నదా దుర్వాచలతో

దూషించుట, నొకర్లయందు దయలేక విల్లపించుట, కాంతము లేకయుండుట, నవా పాపకార్యములు చేయుచుండుట, మనస్సునందు కపటచింతలే నుండుట వ్రోధా ప్రసంగములు జేయుట, తనకే సామర్థ్యము లేకున్నను, నే నమర్థుడని విర్రవీగుట, నీచుడు, అనత్యవాది, దోషగాఢు, వంచకుడు వ్రోహము తలచువాడు, నిరంతరము నిదురయోవువాడు, విల్ల ప్పడు కోపముగలవాడు, దుర్బుద్ధిగలవాడు, తన జీవితమును కాను సర్వ విధములచేతను దృష్టమును గావించుకొనువాడును, పెద్దవారియందు అలక్ష్మ్యభావన జూపువాడు, ఎవరితోను నాకేమిపని కావలసిందని లేదని విర్ర వీగువాడును, ఇతరుల దుఃఖమునుజూచి సంతోషించువాడు, సంసారము నందలి దుఃఖములను సహింపక ఈశ్వరుని దూషించువాడును, విశ్వాసము, దయ లేక క్రూరముగా సంపరించువాడు, అనత్యముతో వనము సంపాదించువాడు, నవా పేదనతో నుండువాడు మొదలగు గుణములుకలవారు మూఢులనియు, నరపశువులనియు చెప్పబడును.

శ్లో॥ అంహబ్రహ్మాతి నియతం మోక్షేధ్యేయం మహాత్మభిః
ద్వైపదే బంధమోక్షయ నిర్మ మేతి మమేతిచ
మమేతివిధ్యతే జంతుర్నమమేతి విముచ్యతే॥ ౫౩

(53) తా॥ తత్త్వజ్ఞానముగల మహాత్ములు, యోగులు ప్రతిపినమును సర్వకాల స్వావస్థలయందును తప్పక “నేను బ్రాహ్మము బ్రాహ్మము నేను” అని ఆత్మానుసంధానము చేయవలయును. నాది యనుటచేత బంధము, (నరకము) గలుగుననియు, నాది కాదనుటచేత మోక్షము కలుగుననియు తెలియవలయును.

శ్లో॥ మనసోహ్యన్మనీ భావాత్ ద్వైతం నైవోపలిభ్యతే
యదాయా త్యన్మనీభావం తదా తత్పరంపదమ్ ॥

(54) తా॥ మనస్సునకు ఆశ రాహిత్య మగుటవలన ద్వైతప్రపంచము కనబడదు. ఎప్పుడు ఆశరాహితమగుచో అప్పుడు స్వరూపానుభవస్థితి

గలుగును. ఎప్పుడు స్వరూపానుభవస్థితి గలుగునో, అప్పుడు మోక్షప్రాప్తి
గలుగును. ఎట్లనగా,

—: స్వ రూపా ను భ వ బోధ :—

అనగా, సముద్రమునందు మునిగియుండు కుండకు
దాని లోపలనున్న, వెలుపలనున్న జలము పరిపూర్ణముగా
వ్యాపించి యుండునట్లు నీకు వెలుపలను, లోపలను నీ
దేహమునందు, నీకు క్రిందను మీదను, నీకు ఇరుప్రక్కల
యందును, నీకు అష్టదిక్కులయందును, ఇక్కడను,
అక్కడను, సర్వత్ర పరబ్రహ్మమగు ఆత్మ పరిపూర్ణ
ముగా వ్యాపించియున్నది. కాని, దానికి రెండవవస్తువు ఏది
యునులేదు. అట్టి సర్వపరిపూర్ణపరబ్రహ్మమగు ఆత్మయే
నీవగుచున్నావు. కావున, దానిని యెరింగి సదా తన్మయం
బుగా నుండుము. మరియును,

రూపశూన్యమగు బయలునందుంచబడిన కుండ
యందు లోపలను, వెలుపలను ఏమియులేక శూన్యముగా
నుండునట్లు నీకు లోపలనుండు అంతరవృత్తులు అనగా
సంకల్పవికల్పాదులు కామక్రోధాది వృత్తులున్న నీయం
దలి బాహ్యవృత్తులు అనగా, బాహ్యేంద్రియములగు
జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ వ్యాపారములున్న సకలమును
శూన్యముగాజేసి తన్మయముగా నుండుము. మరియును,

- 1 గ్రాహ్యమనగా, గ్రహింపబడిన వస్తువు.
- 2 గ్రాహకమనగా, గ్రహించువస్తువున్న సీపుగావు. కాన యీ రెంటిని నేననెడి తలంపును విడిచిపెట్టుము. శేషించినవస్తువే కేవల చైతన్యస్వరూపమగు ఆత్మయే నేనని తెలిసి తన్మయుడుగా నుండుము.
- 3 దర్శన అనగా, జీవుడున్న.
- 4 దర్శన మనగా, జీవసంబంధములగు అంతఃకరణమున్న.
- 5 దృశ్యమనగా, దేహేంద్రియాది పరివంచమున్న సీపుగావు. కావున, ఇవియన్నిటిని విడిచిపెట్టి వీటికి విలక్షణముగాను, సాక్షిగాను, స్వయంప్రకాశముగాను, అపిష్టానముగాయుండు పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయే నేనని తెలిసి తన్మయుండుగా నుండుము ఇట్లు సంకల్పములన్నియు నశించి యెరుకమరుపులులేక చత్రాయితీగా, అచంచలముగా, కేవల నిర్వికల్ప ప్రజ్ఞామాత్రముగా నుండు స్థితియే, జాగ్రదావస్థ నిద్రావస్థలను మీరినట్టి ఆత్మానుభవ స్థితియనియు, స్వానుభవ స్థితియనియు, బ్రహ్మసాక్షాత్కార స్థితియనియు, స్వరూపానుభవస్థితియనియు చెప్పబడును. అట్టి స్వానుభవస్థితిని తెలిసి సదా తన్మయుండుగా నుండుము. ఇదియే పరమతత్వ రహస్యము. ఇదియే సకలవేదాంతసారమని తెలియుము.

శ్లో॥ హన్యాన్ముష్టి భిరాకాశం ఘృధార్థః ఖండయేత్త్య్రహం
నాహంబ్రహ్మేతి జానాతి తస్యముక్తి ర్నజాయతే ॥

(55) తా॥ ఎవడు వేదశాస్త్రము లన్నిటిని చక్కగా చదివియుండి
నను పైనచెప్పినప్రకారము నేనే పరబ్రహ్మస్వరూపమని తెలియకయుం
డునో అట్టివానికి ఆకలికొన్న మనుజుడు పిడికిళ్ళచేత ఆకాశమును పగల
గొట్టినను అలితీరని విధముగ నకల వేదశాస్త్రములను కష్టపడి చదివి అత్మా
నుభవజ్ఞానమును పొందనివానికి పాఠశ్రమయేకాని ముక్తి ఎంతమాత్రము
చెరకడని భావము.

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే అశ్వమేధపర్వణి

శ్రీభగవద్గుత్తరగీతాసూపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే

శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

బ్రహ్మసందర్శనయోగోనామ

ద్వితీయోఽధ్యాయః

ఓం తత్సత్



ఓమ్

శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః



భగవదుత్తర గీతావృతము



తుర్యజ్ఞాన యోగము

మూడవ అధ్యాయము.

శ్లో॥ యోగి వ్యర్థక్రియాలాప పరిత్యాగేన శాంతధీః

త్పతీయే శరణం యాతి హరిమేవేతి కీర్త్యతే ॥ ౧

(1) తా॥ ఎల్లప్పుడు ఆత్మానునంధానమును జేయుచుండు యోగి వ్యర్థములైన కర్మము లాచరించక వ్యర్థమైన మాటలాడక సంకల్పవికల్పములులేని (అంతఃకరణసుద్ధి గలవాడై) శాంతచిత్తము గలవాడై, పరబ్రహ్మ స్వరూపమును పొందుచున్నాడని యీ మూడవ అధ్యాయమునందు ఆర్జునునకు శ్రీకృష్ణభగవానుడు ఉపదేశించుచున్నాడు.

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ.

శ్లో॥ అనంతశాస్త్రం బహువేదితవ్యం

మల్పశ్చ కాలో బహువశ్చ విఘ్నః

యత్సారభూతం తదుపాసితవ్యం

హంసో యథాక్షీర మివాంబు మశ్శృం ॥ ౨

(2) తా॥ అట్టనా! లోకమునందు శాస్త్రములు అనంతములుగా నున్నవి. ఆ శాస్త్రములయందు తెలియదగిన విషయములు అనేకములై యున్నవి. కాని మానవునికి జీవితకాలమో మిగుల స్వల్ప మైయున్నది. అనేక విఘ్నములు గలుగుచున్నవి. కావున శాస్త్రముల నన్నిటిని చదివి వానిరహస్యములు తెలిసికొనుటకు సాధ్యము కాదు. కనుక ఉదకముతో గలిసియున్న క్షీరమునుమాత్రము గ్రహించి ఉదకమును విడిచిపెట్టునట్టి హంసవలె బుద్ధిమంతు డగువాడు వేదశాస్త్రసారమగు బ్రహ్మమును తెలిసి కొని ఉపాసించవలయును. మరియు,

నానావిద శాస్త్రములు చదువవలయు ననెడి భ్రాంతిని వదిలి, తత్త్వ విచేకము చేసి ఆత్మయే సత్యమగు పరబ్రహ్మ మని తెలిసి ఆత్మానునంధానము చేయవలయును. అట్లు లేక స్నాన సంధ్య జప తప హోమ నీమయాగ తీర్థయాత్రాది సత్కర్మములు ఎన్ని జేసిననుకూడ తత్త్వజ్ఞానము గలుగజాలదు. అనగా ఆత్మానుభవము గలుగజాలదు.

శ్లో॥ పురాణం భారతం వేదశాస్త్రాణి వివిధాని చ

పుత్ర దారాది సంసారో యోగభ్యానస్య విఘ్నకృత్ ॥

(3) తా॥ శ్రద్ధాభక్తులతో నన్ను సులభముగ దర్శించునట్లు ఆత్మాను సంధానము చేయు యోగికి, వేదశాస్త్రపురాణములును పుత్ర దార గృహ క్షేత్యాదులు మొదలగు సంసారబంధములే యోగాభ్యాసమునకు విఘ్నములు గలుగజేయునవి. కావున మోక్షేచ్ఛగల ప్రతివారును, ప్రపంచవాంఛను క్రమక్రమముగ నశింపజేసికొని తుదకు శాస్త్రవాసనకాని, సంసారవాసనకాని, కొంచమైనను లేకుండునట్లు చేయవలయును. కాని బ్రహ్మము నెరుంగుటకు

ప్రయత్నము చేయనక్కరలేదు. అనగా వేదశాస్త్రములభ్యాంతి, సంసార భ్రాంతి తెలిగినకనుక భ్రాహ్మము స్వయముగ ప్రకాశించును.

మరియును, శాస్త్రవిచార మొంత జేసినను, ఎంతఅనుభవము సంపాదించినను ప్రపంచరకాలమందు “సేవు, వేడు, అపి, ఇపి,” అను మొదలగు క్షయములు వడలుటలేదు. ఎందువనగా. వీనిన మూలకారణము అజ్ఞానమే. కావున, ప్రయత్నములే నా మజ్జానమును వర్తించుము చేయవలయును. అప్పుడు సత్యజ్ఞానానంద స్వస్వరూపము నిర్ధించును. ఇందు కెంతమాత్రము సంశయములేదు.

శ్లో॥ ఇదం జ్ఞాన మిదం జ్ఞేయం తత్సర్వం జ్ఞాత మిచ్ఛతి
అపి వష సహస్రాబి శాస్త్రైరం నాధిగచ్ఛతి ॥

(4) తా॥ ఇరువదినాలుగు తత్త్వములతోగూడిన శరీర మను కేత్యము యొక్క తత్త్వమున్ను, అమానిత్వాది ఇరువదిలక్షణములతో గూడిన జ్ఞాన మున్ను, యీ జ్ఞానమువలన తెలియపగిన అంతర్యామిగా నుండు అత్మయే జ్ఞేయస్వరూప మనియు, చక్కగా తెలిసికొనుటకు ఎవడు ప్రయత్నించడే, అట్టివాడు వేయినంతవత్సరములు జీవించియున్నను శాస్త్రార్థమును తెలిసి కొనజాలడు. మోక్షమును పొందుటకు అనర్హు డగుచున్నాడు.

శ్లో॥ విజ్ఞాయాక్షర తన్మాత్రం జీవితం చ చలాచలం
విహాయ శాస్త్రజాలాని యస్సత్యం తదుపాస్యతామ్॥

(5) అక్షర తన్మాత్ర బ్రహ్మమును తెలిసికొనవలయు ననగా, అక్షర మనగా క్షరము కానిది. గీతావచనప్రకారము “క్షరః సర్వాని భూతాని కూటస్తా క్షరఉచ్యతే” అనగా చరాచరజగత్సతంతయు క్షరమనియు, కూటస్తా డొక్కడే అత్మ యనియు, అక్షరు డనియు చెప్పబడును. క్షర మనగా భూర్భువాది సత్యలోకమువరకున్ను, అతల వితల పాతాళ లోకములు

అయా లోకములయందు గల శరీరోపాధులున్ను క్షరములే అనగా నశ్వరములు. మరియును బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వర్లున్ను, బ్రహ్మలోకము, వైకుంఠము, కైలాసము యీ లోకములుకూడ క్షరములే యని తెలియవలయును. కావుననే, బ్రహ్మప్రళయము, విష్ణుప్రళయము, రుద్రప్రళయము అని శాస్త్రములయందు నతిగూఢంబై వర్తించునట్టి పరమాత్మను తెలుసుకొని ఆత్మైక్యానునంధానము చేయవలయును.

శ్లో॥ పృథివ్యాం యాని భూతాని జిహ్వాపస్థ నిమిత్తకమ్
జిహ్వాపస్థ పరిత్యాగే పృథివ్యాం కిం ప్రయోజనం॥

(6) తా॥ ప్రపంచమునందు గల భూతము లన్నియును, జిహ్వాపస్థుల వలననే దుఃఖముల ననుభవించుటకు కారణమైనది. కావున యీశ్వర నియమమైన ధర్మమును నిర్వహించుట జీవులకర్తవ్యము గాన, బ్రహ్మనిష్ఠకు ప్రతిబంధము గలుగజేయునట్టి జిహ్వాపస్థులను పరిత్యజించి అట్టి ప్రతిబంధకములు గలుగజేయని ప్రదేశములలో నివసించి శుద్ధముగాను, నిర్మలముగాను, సాత్త్వికాహారమును మితముగా భుజించుచు వాక్కును, మనస్సును, శరీరమును స్వాధీనమునం దుంచుకొని నదా ఆత్మానునంధానమునందు అధికప్రీతి గలవాడై సమస్త విషయవాసనల యందును వైరాగ్యము గలిగియుండువానికి యీ ప్రపంచమునందు కాదగిన కార్య మేదియును లేదు.

—: బిందువు అనగా శుక్లోత్పత్తి :—

(పురుషులకు శుక్లమనియు, స్త్రీలకు శుద్ధరక్త మనియు తెలియుడు.)

మహానీయులారా ! నూరుబిందులరక్తముయొక్క పరిణామమే ఒక బిందువు శుక్లమై పరిణమించునని మహా

నీయులు తెలిపియున్నారు. ఇందువలన వీర్యము (శుక్లము) యొక్క మహిమ, బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనవచ్చును. ఎట్లనగా,

శరీర మను పుష్పముతో జీవునియుక్కు పరిపూర్ణ జ్ఞానము వృద్ధి లగుటకై “శుక్లము” యీశ్వరునిచే నిర్మింపబడినది. మనము భుజించెడు అన్నపానీయాదులు పడునైదు ఘడియలకు జరదాగ్నివలన రసముగా మారును. యీ రసము సామాన్య రక్తమై పరిణమించుటకు ఒక పక్షము అనగా పడునైదురోజులు పట్టును. ఈ సామాన్య రక్తము శుద్ధరక్తమై మారుటకు ఇరువదిఏడురోజులు పట్టును. కనుకనే 27 నక్షత్రములు ఏర్పడుటకు కారణము. శుద్ధరక్తము మాంసమై మారుటకు ఒకమండలము అనగా 40 రోజులు పట్టును. దీనినిబట్టియే వ్రతానుస్థానము ఒక మండలమువరకు చేయుట కేర్పడినది. అప్పటికి వీని రక్తమాంసములు శుద్ధము లగుటవలన పూర్వముయొక్క అహోరదోషములు తగ్గి (నశించి) మంత్రానిధి గలుగును. నిర్మలబుద్ధి వికసించును. ఈ మాంసము మేధస్సుగా మారుటకు మరల 52 రోజులు పట్టును. దీనినిబట్టియే 52 అక్షరములు ఏర్పడుటకు కారణ మైనది. మేధస్సు ఎముకలుగా మారుటకు 64 రోజులు పట్టును. కనుకనే 64 కళా శాస్త్రము లేర్పడినవి. ఎముకలు మజ్జగా మారుటకు 21 రోజులు పట్టును. కనుకనే 84 లక్షల జీవకోళ్లు ఏర్పడు

టకు కారణమైనది. మజ్జ శుక్లముగా మారుటకు 96 రోజులు పట్టును. కనుకనే సాంఖ్యయోగులు యీ దేహము 96 తత్వములతో గూడినదని చెప్పుటకు కారణమైనది. ఈ శుక్లము జీవునికి ఓజస్సుగా మారుటకు మరల 108 రోజులు పట్టును. కనుకనే సమస్తమంత్రములు 108 జపములు చేయుటకు కారణమైనది. మరియును 108 ఉపనిషత్తులు లోకప్రసిద్ధములై యుండుటకు కారణమైనది. ఇట్టి ఉపనిషత్తులు సంపూర్ణజ్ఞానోత్పత్తి గలుగజేసి ఆత్మ సాక్షాత్కారము గలుగజేయుచున్నప్పుడు బ్రహ్మచర్య వ్రతము గలవానికే ఉపనిషత్తులయందు చెప్పబడిన బ్రహ్మసాక్షాత్కారము జేసికొనుటకు మేధశ్శక్తి గలిగి యుండును.

పాలనుండి సారమైన వెన్న తీయుట కెంత కష్టపడవలెనో, అలాగుననే, ఆహారమునుండి రసము; రసమునుండి రక్తము, రక్తమునుండి మాంసము, మాంసమునుండి మేధస్సు, మేధస్సునుండి అస్థులు, అస్థులనుండి మజ్జ, మజ్జనుండి శుక్లము. ఇట్లు రసమునుండి శుక్లముగా మారుటకు ఏడు మార్పులు గలుచుండును. ఈ కారణము వలననే 7 రోజులకు ఆహారరసము శరీరముయొక్క పూర్ణావయవములకు మారుటవలన, ఒకవారము అని చెప్పుటకు కారణమైనది.

ఒక్కసారి భుజించు ఆహారము రక్తముగా మారి నప్పుడు మూడుబిందువులు మాత్రమే యెర్పడును. అట్టి రక్తము 99 బిందువులు ఏర్పడినచో ఒక్కబిందువు మాత్రమే శుక్లముగా పరిణమించును. ఆహా ! బిందువు యొక్క మహిమ జూచితరా ? మహోత్కృష్టమైన మాణిమేలగు ప్రకాశించుచుండునో అట్లే శరీరములో శుక్లము ప్రకాశించుచుండును. అట్టి యుత్కృష్టమైన శుక్లమును, కామాంధులై వ్యర్థముగా వ్యయమిజేయువారు అమృతము నిచ్చి విషమును భుజించునట్లుండును. లేక బొగ్గులకొరకు కల్పవృక్షమును నరికి కాల్చినట్లుండును. కావున, వీర్యముయొక్క విషయమైన మహాశుచెప్పుటకు గాని, వ్రాయుటకుగాని సాధ్యము కాజాలదని నిరసించితిని. ఇది షరతులకు మాత్రమే గాదు స్త్రీలకుకూడ నిర్మలమైన శుద్ధరక్తముగా మారును. అప్పుడు వారి బుద్ధికాశ చక్కగ వికసించును.

ఐహ్యచర్యముచే పూర్ణాయువు, బ్రహ్మతేజస్సు, సంపూర్ణారోగ్యము, కూరత్వము, అపారప్రజ్ఞ (జ్ఞానము) కీర్తి, గొప్ప యశస్సు, ఐశ్వర్యము, దైవానుగ్రహము మొదలైనవన్నియు సిద్ధించునని మహానుభావులు, యోగీ శ్వరులు చెప్పియున్నారు.

శ్లో॥ తీర్థాని తోయరూపాణి దేవా న్నాషాణ మృణ్మయాన్
యోగినో న ప్రపద్యంతే ఆత్మధ్యాన పారాయణాః ॥

(7) తా॥ సర్వేంద్రియములను స్వాధీనములో నుంచుకొని సదా ఆత్మధ్యానపరులై అనగా బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందిన యోగులు మహానుభావులు. కాశీ రామేశ్వరము మొదలగు క్షేత్రములుగాని, గంగాయమునా మొదలగు నదీతీరములుగాని, శిలారూపములైన విగ్రహములనుగాని సేవించుట కిష్టపడరు. ఎందుకనగా, జ్ఞానహడతోపచారపూజచే ఆత్మను పూజించుచుండురు. ఎట్లనగా,

జ్ఞాని ఆత్మపూజ

(హడతోపచారములు)

జ్ఞాని ఆత్మపూజ ఎట్లుచేయు ననగా మొదటి అధ్యాయము 37 శ్లో॥ చెప్పబడిన ప్రకారము అష్టాంగయోగముల సభ్యసింపుచు ఆత్మసాక్షాత్కారము పొందిన యోగివరుడు, (1) నిస్సంకల్పముగా నుండుటే ధ్యానము. (2) సర్వకర్మములను విడిచి పెట్టుటే ఆవాహనము. (3) బ్రహ్మము సత్యము జగత్తు మిథ్యఅను నిశ్చయజ్ఞానమే అసనము. (4) ఉన్మనీభావమే పాద్యము. (5) సదా ఆమనస్కభావమందుండుటే అర్ఘ్యము. (6) సదా జ్ఞానాకారముగా నుండుటే స్నానము. (7) సర్వము బ్రహ్మమే యని భావించుటే గంధము. (8) దృష్టి సదా బ్రహ్మమునందు చెదరకుండుటే అక్షతులు. (9) సదా ఆత్మదర్శనము చేయుచుండుటే జ్ఞానాప్తి యనబడును. ఈజ్ఞానాప్తియే పుష్పము. (10) ఆత్మనిష్ఠయందు బుద్ధికదలిక స్థిరముగా నుండుటే జ్ఞానాగ్నియనబడును. ఈ జ్ఞానాగ్నియే ధూపము. (11) (నేతి. నేతి.) “నేను దేహము కాదు, నేను మనస్సుకాదు, జీవుడు కాదు, ప్రపంచము సర్వము నేనుకాదు. అన్నిటిని నెరుగుచుండెడి సర్వసాక్షియగు ఆత్మయే నే”నని తెలియు తత్వవివేకమే జ్ఞానసూర్యుడు. ఈ జ్ఞానసూర్యుడే దీపము. (12) “నేనే బ్రహ్మము. బ్రహ్మము

నేను" అను పరిపూర్ణభావము పరబ్రహ్మమునందు విశ్వపరు
చుటే వైశేష్యము. (13) చపలములేక నిస్సంకల్పముగ నుం
డుటే శృంగక్షయము (14) సోపాంభావమే సమస్కారము. (15)
నిర్వాసనా కదానమే స్తుతి. (16) సర్వసంతోషమే విసర్జనము. ఇట్లు
మహానుభావులు, జ్ఞానులు జ్ఞానహేతవోపచారములతో ఆత్మపూజ
చేయుచుందురు కాని, ఆజ్ఞాన్తులవలె శిలా ప్రతిమలను
పూజించరు.

శ్లో॥ ఆగ్నిరేవో ద్విజాతీనాం మునీనాం హృదిదైవతం
ప్రతిమా స్వల్పబుద్ధీనాం సర్వత్ర సమదర్శినాం ॥

(8) తా॥ ప్రపంచమునందు వివేలికాది బ్రహ్మవర్ణంతము ఎనుబది
నాలుగువేల జీవరాసులయందును అనగా, బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య కూద్రాది
పను పక్షి క్రిమికీటకాది స్థావర జంగమాత్మక మగు సమస్తమునందును
ఆగ్ని హేతువు, దేవాదిదేవతలు, రాక్షసులు మునులు మొదలగు సమస్త
జూతములయందును, పరమాత్మ అంతర్యామియై ఆత్మస్వరూపముగా
యున్నాడని తెలియక ఆజ్ఞానులు మందబుద్ధిగల మానవులు శిలాప్రతిమల
యందు భగవంతు డున్నాడని తెలియుచున్నారు, కాని బ్రహ్మజ్ఞానులు
(సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ) అను వచనప్రకారము కనబడుచున్న సర్వప్రపంచ
మంతయును బ్రహ్మస్వరూపమని తెలియుచుందురు.

శ్లో॥ సర్వతావస్థితం శాస్త్రం నప్రపశ్యేజ్జనార్దనమ్
జ్ఞానచక్షు ర్విహీనత్వా దంధస్సూర్య మివోదితమ్॥

(9) తా॥ సర్వస్థలములయందును, సర్వ దిక్కులయందును, పర
బ్రహ్మము ఆత్మస్వరూపుడై సర్వత్ర పరిపూర్ణమై వ్యాపించి యున్నవాడును,

నిరాకారుడగు వాసుదేవుని అజ్ఞానాంధకారమున మునగియున్న మూఢులు పృథాశింఘ సూర్యుని గుగ్గిలవాడు చూడనివిధముగ, అవివేకులు జ్ఞాన నేత్యము లేనివారగుటవలన తెలియజాలరు.

మరియును ఆ పరబ్రహ్మమునందు కల్పింపబడిన నామరూపంబులు గల చరాచరజగత్తు సర్వమున్ను నశించినను, పరబ్రహ్మస్వరూపమగు ఆత్మ నశింపదు. ఆకాశమునకు ఘటత్వము కల్పితము గాన, ఘటము పగిలి నశించినను దానియందుండు ఆకాశము మాత్రము పగులుటగాని, నశించుటగాని, ఏవికారములు లేనట్లు పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయందు జీవేశ్వర జగత్తులు మొదలైనవి కల్పితము లగుటవలన జీవేశ్వరులు నశించినను పరబ్రహ్మమగు ఆత్మకు ఏవికారములు లేవు. నశింపదు. సదా ఏకరీతిగా నుండునని మూఢులు అజ్ఞానులు తెలియజాలరు.

శ్లో॥ యత్రయత్ర మనోయాతి తత్రతత్ర పరంపదం

తత్రతత్ర పరబ్రహ్మ సర్వత్ర సమవర్తతే ॥ ౧౦

(10) తా॥ మనస్సు ఏయే విషయములమీదికి పోవుచున్నదో అనగా ఏయే విషయములను భావించుచున్నదో, ఆ భావనారూపము అన్నియును పరబ్రహ్మమేయని తెలియుచున్న యోగికి సర్వమును బ్రహ్మముగానే ప్రత్యక్షమగుచుండును. ఎట్లనగా మట్టియే కుండలు చట్లు మూకుడులు మొదలగు నానావిధ వస్తురూపములు, నానావిధ నామములతో వ్యవహరించ బడుచున్నను ఆ వస్తువులయొక్క నిజరూపము మట్టికంటెను వేరుగాక మట్టి అయినట్లున్ను, బంగారు నానావిధరూపములతో నానావిధ భూషణము లుగా తోచుచున్నను ఆ భూషణములు బంగారమునకంటె వేరుగాక బంగారమే అయినట్లును ఏవస్తువు అవ్యక్తతత్వము మొదలుకొని ప్రపంచమునందు గల సమస్త వస్తువులున్ను తనకంటెను వేరుగాక సర్వముతానై నానావిధ రూపములతో తోచుచు సర్వత్ర వ్యాపించి పరిపూర్ణమైయున్నదో, ఆ చైతన్యమే అత్యవ్యవహారికము, పరబ్రహ్మమనియు తెలిసి బ్రహ్మముగానే యుం

దును. అనగా చంచలరూపముగు ఆత్మస్వరూపమునకు నిశ్చలస్వరూపము గల పరమాత్మకు భేదము లేదని నిశ్చలముగా నుండుట.

శ్లో॥ దృశ్యతే దృశి రూపాణి గగనంభాతి నిర్మలం

అహమిత్య క్షరం బ్రహ్మ పరమం విష్ణుమవ్యయమ్॥

(11) తా॥ ఏ మానవుడు అహంకార మమకారములతో గూడి నేనని యెడు బావనగలిగియున్నాడో, అట్టి అజ్ఞానికి నామరూపాత్మకములయిన సకల వస్తువులు కనబడుచున్నవి. అనగా, మిగుల నిర్మలాకాశము అనేక వివిధ వర్ణములతో గనుబడునట్లు బాహ్య ప్రపంచమంతయును మనోబ్రాంతివలన కనబడుచున్నది.

ఏ మానవుడు “నేను నాశరహితుడును, సర్వోత్తముడును, పర్యవ్యాపకుడును అయిన పరబ్రహ్మమే నేను”. అని ధరించుచున్నాడో, అట్టివానికి యీ ప్రపంచమంతయును బ్రహ్మమనకంటే నితర మేదియును కనబడదు ఎట్లనగా,

— బ్రహ్మ మ యు క్తు :—

ఎవరు తనకు పరమానందము “స్వస్వరూపమే” యైయున్నను దానినివదలి అసత్యములగు బాహ్యవిషయములను గోచి యానందము పొందుచుండుచో, అట్టివారు చేత బెట్టిన పరమాన్నమును జారపైచి అందలి రసమేమైన క్రిందికి జారునేమోయను తలంపుచే మోచేతిని నాకడలంచు వారివలె నగుచున్నారు. ఈ విధముగా ప్రత్యగత్మకంటే భిన్నుడై “స్వస్వరూపమే” యైయున్న బ్రహ్మమును

విచారదృష్టిచే ప్రత్యక్షముగా జూచు మహాత్ములకు నీ ప్రపంచమే కానరాదు.

బాగుగా విచారించిన ఈ బాహ్యప్రపంచమంతయును కేవలము మనస్సు మాత్రమే కాని, వేరులేదు. అనగా, ప్రపంచమునకు మనస్సుకంటే వేరే ఆధారము లేదు. ఇది సీచమైనది. ఉన్నట్లు కనుబడుట మాత్రమేకాని యథార్థము కానేరదు. “నేను, ఇది” అను భేదము కల్పించుటకు నించుకైనను అవకాశముండినయెడల అప్పుడు మనస్సు వెలుపల సంచరించును. బాహ్యభ్యంతరముల యందును సర్వమయుడై యున్న బ్రహ్మమునందు లోపల, వెలుపల, అచ్చట, ఇచ్చట అను భేదమే లేనివాడు నిర్మలమై, సర్వోత్తమమైయున్న బ్రహ్మ మేదికలదో అదియే నేను, అదియే సర్వపదార్థములు అను యథార్థజ్ఞానము అతనికి గలిగియున్నది. ఈ కారణమువలన అతని మనస్సు చలించుటకు వీలులేదు. అనగా, ప్రస్తుతమం వర్ణించుచున్న బ్రహ్మమయు డెట్టి సంశయములకు నవకాశ మియ్యదని అర్థము.

శ్లో॥ దృశ్యతే తు దివాకారం దివాకారం విచింతయేత్
ఆత్మమధ్యే దివాకారం దివామధ్యేపి చాత్మకమ్॥

(12) తా॥ పగటియందు సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్న జ్యోతిస్వరూపముపోలే నచ్చిదానందపరబ్రహ్మ స్వరూపమును దర్శించినప్పుడు జ్ఞాన

స్వరూపముగు ఆత్మయే పగటియందు సూర్య ప్రకాశమువలె ప్రకాశించుచున్నది. కావున, ఆ పరబ్రహ్మయే ఆత్మ; ఆత్మయే పరబ్రహ్మము. ఆధార బ్రహ్మమునకంటే పేరుగా రెండవది చేపియును లేదు. ఆ పరబ్రహ్మముగు ఆత్మ ఒక్కటియే నానావిధ రూపనామములతో సకల చరాచర జగత్తుగా తోచుచున్నది కాని, పరబ్రహ్మస్వరూపమునకంటే పేరుగా ఏదియు లేదని స్పష్టభావనతో నుండుట.

శ్లో॥ దృశ్యతేచే త్తగాకారం భగాకారం విచింతయేత్
సకలం నిశ్చలం సూక్ష్మం మోక్షద్వారేణ నిర్గతమ్॥

(13) తా॥ హంసస్వరూపుడగు జీవుని తన ఆత్మస్వరూపముగా దర్శించినప్పుడు సంపూర్ణుడును, శాశ్వతుడును, సూక్ష్మస్వరూపుడును అయిన ఆత్మను, పరబ్రహ్మముగానే భావించ వలయును.

శ్లో॥ అవవర్గస్య నిర్వాణం పరమం విష్ణు మవ్యయం
సర్వతో జ్యోతిరాకాశం సర్వభూతాది వాసినమ్॥

శ్లో॥ సర్వతో పరమాత్మానం బ్రహ్మాత్మా పరమవ్యయమ్
అహంబ్రహ్మేతి యస్సర్వం విజానాతి చ సర్వదా॥

శ్లో॥ హన్యాత్స్వయమరీ స్సర్వాస్సర్వాతీ సర్వవిక్రయా
సర్వం నిషేధం కృత్వాపి కర్మభిర్న స బిద్యతే ॥

(14-16) తా॥ మోక్షనుభవమును గలుగజేయునదియును, సర్వోత్తమమైనదియును, సర్వవ్యాపకమై నాశరహితమైనదియును, స్వయంజ్యోతి స్వరూపమై అంతటను ప్రకాశింప జేయునదియును, సర్వభూతములకు ఆధార భూతమైనదియును, శాశ్వతమైనదియును, శ్రేష్ఠమైనదియును, శుద్ధ నిర్మల నిర్గుణ నిర్వికారమైన పరబ్రహ్మమును ఎవడు ఆత్మస్వరూపముగా

భావించుచున్నాడే, అట్టివాడు ఏ సహాయమును లేకయే కామకోధాదులనెడి శత్రువులను నమస్త విషయేంద్రియాదులను జయించుచున్నాడు. మరియు. పూర్వ సంచితకర్మములుగాని, యీ జన్మమునందు జేసిన నిష్కథకర్మములుగాని, ఏమియు జేయజాలవు. అనగా, ఇట్టి కర్మములచేత బంధింపబడడని తెలియవలయును.

శ్లో॥ నిమిషం నిమిషార్థం వా జ్ఞానినో ధ్యానచింతయా
కృతుకోటి సహస్రాక్షాం ధ్యానమేకం విశిష్యతే ॥

శ్లో॥ నిమిషం నిమిషార్థం వా శీతశీత నివారణం
అచలా కేశవేభక్తి ర్విభవైః కింప్రయోజనం॥ ౧౮

శ్లో॥ నిమిషం నిమిషార్థం వా యత్యతిష్ఠతి యోగినః
తత్యతత్ర కురుక్షేత్రం పృథాగో నైమిశంవనమ్॥

(17-19) తా॥ అనేక కోట్లకొలది యజ్ఞములు చేయు ఫలముకన్నను బ్రహ్మజ్ఞాని, క్షణముకాని, అరక్షణముకాని చేయునట్టి ఆత్మధ్యానమునకు సమానము కాజాలదు. కావున ఆత్మధ్యానము మహాశ్రేష్ఠమని తెలియుము మరియును, క్షణముకాని, అరక్షణముకాని, శీతోష్ణదుఃఖములకు నహించుకొని నమస్త ఇంద్రియములను తన స్వాధీనమునందుంచుకొని ఆత్మస్వరూపుడగు కేశవునియందు భగవద్గీత 8 వ. అధ్యాయము 22. శ్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము ఏకాంతభక్తితో ధ్యానించువానికి తుచ్చమైన బాహ్యరహితములతో పనిలేదు. ఇట్టి మహానుభావులు యోగులు ఒకక్షణకాలముగాని, అరక్షణకాలముగాని నివసించియున్నచోటు ధర్మక్షేత్ర ప్రయాగ నైమిశారణ్యము మొదలగు పుణ్యక్షేత్రము లనిపించుకొనును.

శ్లో॥ భిక్షున్నందేహ రక్షార్థం కంఠాశీత నివారణమ్
అశ్మానంచ హిరణ్యంచశాకం శాల్యోదనంత ధా
సమానం చింతయే ద్యోగి సూక్ష్మతత్త్వ మపేక్షతే॥

(20) తా॥ బ్రహ్మజ్ఞానియగు యోగివద్దకు దేహరక్షణార్థమై విశిష్టమును స్వీకరించుచు కీతలనివారణమునకై బొంతను ధరించివాడై పాపాణమును, బంగారమును, పాయసాన్నాది బోజనములు మొదలగు వాటిని సమానముగా జూచుచు నదా కాలము ఆత్మసంధానపదుకై యున్నట్టి యోగి సూక్ష్మతత్వము అనగా ఆత్మసాక్షాత్కారము లేక, బ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందుచున్నాడు. అట్లు లేక శరీరాదిమానము గలవాడై క్షాద్రీయ విషయాదుల యందు పీఠిగలిగి యున్నవాడు యోగి. కానేరడు. ఉభయ భ్రమడగుచున్నాడు. ఎట్లనగా,

— ఉభయ భ్రమ డు :—

దారేషణ, ధనేషణ పుత్రేషణ - అనగా, బార్యాబిడ్డలు, బంధు బలగము మొదలగు వారియందలి ప్రేమ. ధనేషణ అనగా, ధనకనక వస్తువాహనములయందు ప్రేమ. పుత్రేషణ అనగా, పుత్రులు పౌత్రులు మొదలగు వారియందు ప్రేమ. ఇవికాక ప్రపంచవిషయ భోగములయందు వాంఛ. కీర్తిప్రఖ్యాతులయందు వాంఛ. మొదలగు నవన్నియును వాంతిజేసిన అన్నమునందు అసూయక గలిగినట్లు సమస్త ఆశలున్ను విడిచిపెట్టి దేహాభిమానము లేనివాడై యుండు వానికి మాత్రమే ఆత్మ సాక్షాత్కారానుభవము గలుగును. కాని,

నేను బ్రహ్మజ్ఞాని ననియు, పండితుడ ననియు, విద్వాంసుడననియు, యోగి ననియు, కవీశ్వరుడననియు, బాహ్య వేషములుధరించి విషయ వైరాగ్యములేక ధనము కొరకును, ఉదరపోషణము కొరకును, కీర్తిప్రతిష్ఠలకు

గాను, వేషములను ధరించు విద్వాంసులుగాని, సన్యాసులుగాని, ఉభయబ్రాహ్మణైః అనగా, గృహస్థధర్మముల ననుష్ఠించునట్టి గృహస్థుడున్ను గాక, బ్రహ్మజ్ఞానానుభవమును పొందునట్టి సన్యాస ధర్మము ననుష్ఠించునట్టి సన్యాసియుగాక, పతితులు అనగా, పాపాత్ము లగుచున్నారు. అట్టివారికి ముక్తిలభించదు.

శ్లో॥ తస్మాద్బ్రహ్మ నిదేదేయం యద్యస్తి వస్తుకించిత్
కుజ్జిత్తతి యస్యాన్నం యోగభ్యాసేన జీర్యతే॥

... సనిస్తరతి దాతారం దశపూర్వస్థశాపరాన్ ॥ ౨౧

(21) తా॥ ఏగృహస్థుడు తనయథాశక్తి బ్రహ్మజ్ఞానానుభవముగల యతియొక్క అనగా సాదువుయొక్క కుక్షియందు సంతృప్తి నొందునట్లు భుజింప పెట్టి జీర్ణింపజేయుచున్నాడే, అట్టి గృహస్థుడు పదివేలమందికి భుజింపజేసినవాడగును. మరియును. తాను తరించుట కాకనే తన వంశపరంపరులగు ఇరువదియొక్క తరములవారిని తరింపజేసిన వాడగుచున్నాడు. ఇందుకు దృష్టాంతము ఒక యతీశ్వరునియొక్క మాహాత్మ్యము చెప్పచున్నాను వినుము

—: యతీశ్వరుని మాహాత్మ్యము :—

శోభావతియను పట్టణమును సత్యకీర్తి యను మహారాజు పాలించుచుండెను. ఇతడు పరమభక్తుడు. సత్యమును తప్పనిట్లాడు. పరమాత్మానుగ్రహము కొరకై సాధుజనులను పూజించుచుండగా ఒకనాడొక మహాత్ముడు రాజువద్దకు వచ్చి ఒక గంటనిల్చి ఓరాజేంద్రా : గ్రహణాది

పుణ్యకాలములయందు కోటి గోవులను దానమిచ్చుట, పది వేలసార్లు గంగాయాత్రలు చేయుట, పదివేలు కన్యాదానములు చేయుట, ఇవన్నియు, ఆకలికొనివచ్చిన ఒకఆత్మకు పెట్టు అన్నదానములో నూటిలో నొక భాగమునకు సరి రాదు. కావున, ఒక కోటిజనులకు అన్నదానము జేసినచో అందులో నెవరైన ఒకమహాత్ముడు వచ్చి భుజించినంతనే యీ ఘంట తనకు తానే గణగణయని మోగెను. అప్పుడు నీకు సత్కీర్తియు, దైవప్రాప్తియు గలుగునని ఆశీర్వదించి పోయెను.

అంత నారాజు ఒక సత్రమును గట్టించి, యా సత్రమునందు గంటను తగిలించి పృథివీదానము పదివేల మందికి అన్నదానము జేయుచుండగా కోటికి లెక్కఅయినను గంట మ్రోగకుండెను. అప్పుడు మహాత్ముల వాక్యము వ్యర్థము కాజాలదని తెలిసి మరల అదేప్రకారము అన్నదానము జేయుచుండెను. ఇట్లుండగా, ఒకనాడొక దొమ్మరిది దేశములు దిరిగి దొమ్మరివిద్య ఆడి ధనము సంపాదించదలచి తనవారితో కూడ పయనమై తనవద్ద వరి చర్యలు చేయుచున్న ఒక గురువుత్తాని వెంటబెట్టుకొని శోభావతి యను పట్టణమునకు వచ్చి ఒకవ్రదేశమునందు దిగెను.

ఆ రాత్రి తాను తెచ్చిన గంజిని తనవారితోగూడ
త్రాగి కొంచమైనను మిగులనందున ఆ చిన్నవానిని జూచి
“ఒరీ గంజి అందరికి సరిపోయినది. కొంచమైనను మిగు
లలేదు. కావున, యీ దేశములోనికివెళ్ళి యెక్కడైనను
భిక్షమెత్తి భుజించిరమ్ము” అని చెప్పగా, నతడు ఆ పురి
లోనికింటోవుచు రాజు కట్టించిన సత్తమువద్దకు బోయి
అయ్యా : ఇంతకవళము పెట్టుడని అరవగా, చోపలనుండి
ఒక బ్రాహ్మణుడువచ్చి ఎవడవురా నీవు అని అడుగగా,
అయ్యా పుణ్యాత్మా : నేనొక దొమ్మరదాని సేవకుడను.
నన్ను ఆకలి బాధించుచున్నది. కావున, ఇంతకవళము
పెట్టుడు. అని వేడుకొనగా, బ్రాహ్మణుడు దయగలవాడై
వంటకాలకు పోయి చూడగా కొంచమైనను అన్నము
లేనందున పాత్రయందుండు మాడన్నమును గోకి గంజి
నీళ్ళు ఉప్పును కలిపి తెచ్చి వానిచేతి కిచ్చెను. అంతట
నా గురువుత్తడు మిక్కిలి సంతోషించి అచ్చట నే
గూర్చుండి సద్గురుమూర్తిని మనంబునదలచి ఆత్మార్పణంబు
జేసి ఒకముద్దను భుజించి నంతనే ఆ సత్రమున గట్టి
యుండు గంట తనకుతానే గణగణయని మోగెను. ఇట్లు
ముద్దముద్దకు మోగుచుండగా ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆశ్చర్య
పడి తోడనే రాజున కాసుగతి తెలియపరచగా,

అంత నాజు అత్తానాదముతో, ఆ గురువుత్తడు
భుజించుచుండుటకు జూచి కన్నులయందు ఆనంద బాష్ప

ములు జలజలరాల్చుచు వారి పాదములకు నమస్కరించి మహానుభావా : నేను ధన్యుడ నైతిని. యని స్తుతించి వెంటనే సేవకులరప్పించి మంగళవాద్యములతో స్నానాభిషేకముల జేయించి, దివ్యమైన పంచభక్ష్య భోజనమును పెట్టించి అనంతరము గంధపుష్పతాంబూలాది మర్యాదల గావించి నంత గురుపుత్రుడు మహానందముతో నారాజును అనుగ్రహించి సద్గురునాథుని మనంబున దలచుచు అచ్చట నుండి వెడలిపోయెను. కావున, ఏ గృహస్తుడు ఒక ఆత్మజ్ఞానికి భోజనముపెట్టి సంతుష్టి జేయుచున్నాడో అతడు, అతని వంశము ఉద్ధరించుచున్నారని ప్రతిపాదును నమ్మవలయును.

శ్లో॥ యతిర్యస్య గృహేభుంక్తే తస్యభుంక్తే హరిస్వయం
హరిర్యస్య గృహేభుంక్తే తస్యభుంక్తే జగత్రయం॥

శ్లో॥ యతిహస్తే జలందద్యా ద్భేక్షం దవ్యా త్పునఃపునః
తద్భేక్షం మేరుణాతుల్యం తజ్జలం సాగరోపమమ్॥

(22-23) తా॥ బ్రహ్మజ్ఞాని యగు యతీశ్వరుడు ఎవనియొక్క గృహము నందు భుజించుచున్నాడో, అతనియొక్క గృహమునందు వాసుదేవస్వరూపుడైన నారాయణుడు భుజించుచున్నాడు. ఎవనియొక్క గృహమునందు నారాయణుడు భుజించుచున్నాడో, అతనియొక్క గృహమునందు మూడు లోకములు భుజించి పృథ్వి జెందుచున్నవి. ఎట్లనగా,

భగవద్గీత 6 అధ్యాయము 29-30 శ్లోకములందు చెప్పబడిన ప్రకారము నమస్త చరాచర ప్రపంచమునందు గల జీవులు పరబ్రహ్మ

స్వరూపమేకాని, పేరుకాదు. నాయందున్నట్టి ఆత్మకూడ ఆ పరబ్రహ్మమే యనియు, నమస్త జంతువులయందు నేనే యున్నాను. కావున, ప్రపంచము నందు గల నమస్త చరాచర వస్తువులకును నాకాను భేదము లేదని భావించునట్టి యోగి బ్రహ్మస్వరూపడు. ఎప్పుడును నన్నే జూచును. నేనును ఎప్పుడు వానిని జూచుచుండును. అనగా, నేనే వాడు వాడే నేను. నాకును బ్రహ్మజ్ఞానికిని ఎంతమాత్రమును భేదములేదు. అనగా, భగవంతునికిని సత్పురుషులగు సాధువులకును ఎంతమాత్రము భేద మెంచక, ఎవరు విగృహస్థు ఇంట సాధువులు యుజించుచున్నారో, అట్టి గృహస్థులు తరించుచున్నారు.

మరియును, వి గృహస్థులు బ్రహ్మజ్ఞానియగు యతేయొక్క హస్తము నందు జలమును సమర్పించుచున్నారో, భిక్షమును సమర్పించుచున్నారో, అట్టి భిక్షము మేరుపర్వతముతో సమానమనియు ఆ జలము మహాసముద్రముతో సమానమగుననియు తెలియవలయును.

శ్లో॥ ద్వేబ్రిహ్మణీ వేదితవ్యే శబ్దబ్రహ్మ పరంచయత్

శబ్దబ్రిహ్మణీ నిష్ఠాతః పరబ్రిహ్మధిగచ్ఛతి ॥ ౨౪

(24) తా॥ ముముక్షువులు ముఖ్యముగా రెండు విద్యలను తెలిసికొనవలయును. ఒకటి శబ్దబ్రహ్మవిద్య. రెండవది పరబ్రహ్మ విద్య అను రెండు విద్యలు. (1) నద్గురువుచే బోధింపబడిన, ప్రణవములేక (హంసమంత్రము) శబ్దబ్రహ్మవిద్య యనబడును. (2) అట్టి మంత్రానుష్ఠాన అభ్యాసమువలన దానిని అతిక్రమించి (స్వానుభవము) బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును పొందిన వాడగుచున్నాడు.

శ్లో॥ ధ్యానాఖ్యయోగారణీదీపితేన

పంచాత్మకం ధర్మ గుణేంద్రనేన

యోగాగ్నినా వాయు సమన్వితేన

దగ్ధం యుగాంతే భిలకర్మబంధమ్ ॥ ౨౫

(25) తా॥ రెండుకట్టలను ఎడతెగక ఒకటితో నొకటి రాచుటవలన
అ కట్టెలయందుండి అగ్ని యుత్పత్తి యగుచు అ కట్టెలను దహించి రూప
నామములు లేక నాశముజేసి వాటితోకూడ ఆ అగ్నియు నశించిపావునట్లు
పంచభూతాత్మకమైన వాయువుతో సంబంధించిన శుద్ధమనస్సును క్రింద
కట్టెగాను, ప్రణవమంత్రమును పీడికట్టెగాను బావించి నిరంతరయోగధ్యాన
మనెడి మథనంబు చేయుటవలన జ్ఞానాగ్ని ఉత్పత్తి యగుచు ఆశుద్ధ
మనస్సును ప్రణవమును రెండినిన్ని దహించి నాశముజేసి వాటితోకూడ
ఆ జ్ఞానాగ్నియు ఉపశాంతిని బొందును. అనగా సమస్త సంచితకర్మములను
కాల్చివేయును. అప్పుడు బ్రహ్మసాక్షాత్కార సిద్ధిని పొందినవా డగు
చున్నాడు.

శ్లో॥ అహిమివ జనయోగం సర్వదా వర్జయేద్యః
కుణవ మివ చ నారీం త్యక్త కామో విరాగీ
విష మివ విషయాప్తిం మన్యమానో దురంతాం
జగతి పరమహంసో ముక్తిభావం సమేతి ॥ ౨౬

(26) తా॥ ఉత్తమయోగివరుడు సర్వకాలములయందును సర్వము
తన కుబునము విడుచునటుల జననంగపరిత్యాగము చేయవలెను. ఎందు
కనగా, యోగాభ్యాసకులకు జననంగమువలన అనేకవిఘ్నములు సంభవించు
చుండును. కావున, సంగపరిత్యాగము చేయవలయును. మరియును స్త్రీ
ఎప్పుడును స్వర్గముకాదు. అనందముకాదు. స్త్రీలు పురుషులను గడ్డిపోచ
వలె కాల్చుచున్నారు. స్త్రీమోక్షమునకు అడ్డతలుపు వంటిది. పక్షులకు మన్మ
ధుడను ఎరుకవానిచే వేయబడు పలలుగా నున్నారు. కావున మనస్సుచేతను
వాక్కుచేతను, శరీరముచేతను స్త్రీసంపర్కము వదలవలయును. ఇట్టిదుఃఖ
ములకు కారణములగు విషయభోగములను వదలి అత్మానుసంధానము
గలవాడే పరమహంస యనబడును. మరియును పరమహంసుని లక్షణ
ములు వినుము,

—: పరమహంసుని లక్షణములు :—

స్వయంప్రకాశమై, పరఃప్రకాశమై, జ్ఞానానందస్వరూపమై, సర్వసాక్షియై, వెలుగుచుండు పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయే “హంస” యనబడును. అట్టి జ్ఞానస్వరూపమైన హంసయే (ఆత్మయే) దేహమధ్యంబున బుద్ధి యనెడి గుహయందు స్వయంప్రకాశముగా సాక్షిరూపముగా వెలుగుచున్నది. ఆ హంసయే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు. విపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతమును సకల చరాచర భూతములయందు అంతర్యామియై “హంస” వ్యాపించియుండుటవల్లనే దేవ మానవ క్రిమి కీటకాది సకలమైన జంతువులున్న జీవించుచు సకలకార్యములు చేయుచుండును. లేకున్నయెడల శవముగా నుండును. కావున, ఆహంసయే పరబ్రహ్మము. అట్టి హంసమంతమును సదా జపించుచు బ్రహ్మనిష్ఠయందుండువాడే పరమహంస యని పిలువబడును.

మరియును, మొదటిఅధ్యాయము 9. వ శ్లోకమునందు చెప్పబడినప్రకారము హంసభావము తెలిసికొని సదా స్మరించుచుండుటే ఆత్మధ్యాన మనబడును. “హంస” అనెడి పదములో (హ) అనెడి అక్షరము మధ్య నుండు బిందువు (స) అనెడి అక్షరము యీ మూడున్ను చేరియున్నవి. అందులో హ అనగా పరమాత్మ యనబడును. స అనగా జీవు డనబడును. హ - స - అనెడి రెండు అక్షరములకు మధ్య నుండు, (ం) బిందువు పరమాత్మయే జీవాత్మ యనియు జీవాత్మయే పరమాత్మయనియు ఐక్యమును బోధించుచున్నది. కావున అట్టి హంసమంత్యము

జపించువాడు వరమహంస యనబడును. రాజహంస యనికూడ చెప్పబడును.

శ్లో॥ యథా రవిస్సేర్వ రసాన్పుభుంక్తే
హుతాశనశ్చాపి హి సర్వభక్షః
తథేవ యోగీ విషయాన్పుభుంక్తే
స లిప్యతేకర్మ శుభాశుభాభ్యామ్ ॥ ౨౭

(27) తా॥ సూర్యుడు శుద్ధాశుద్ధములయందు అనగా మేఘామేఘములయందు ప్రకాశించుచు వాటియందున్న రసము పిల్చుకొన్నను శుద్ధాశుద్ధములు సూర్యుని నెట్లంటబో, అగ్నిహోతుడు శుద్ధాశుద్ధములను సర్వమును వహింపజేసినను శుద్ధాశుద్ధములు అగ్నిహోతుని నెట్లంటబో. అలాగుననే బ్రహ్మజ్ఞుని యగు యోగీ నమస్తప్తవిషయముల సమభవించినను వాటియొక్క ఫలములగు పుణ్యపాపములచేత బద్ధుడు కానేరడని తెలియపరియును.

శ్లో॥ సమానం చింతయే ద్యోగీ యని చింత్య మపేక్షతే
సర్వచింతా వినిర్ముక్తం తన్నిత్య మచలం ధృవమ్ ॥

(28) తా॥ భగవద్గీత 4 అధ్యాయము 21 స్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము యోగీ యైరవాదు సర్వకామసంకల్పవర్జితుడై కర్తృత్వాభిమానము అనగా ఆహంకార మమకారములు లేనివాడై సంకల్పనికల్పములు లేని పరిశుద్ధ మనస్సు గలవాడై నిత్యమును చలనరహితమును శాశ్వతమును అయిన పరబ్రహ్మమును ద్యావించుచు సర్వమును సమారముగా భావించుచుండవలయును.

శ్లో॥ భూతవస్తు న్యశోచిత్వే సిద్ధేవాగామివస్తుని
సిద్ధేచ నిరపేక్షత్వే పునర్జన్మ నవిద్యతే ॥ ౨౮

(29) తా|| యోగీయగువాడు (యద్యచ్ఛా లభ సంతుష్టో ద్వంద్వాతీతో విమత్సరః) అను గీతావచనప్రకారము తనకు వినమయమున విడి లభించునో దానితో తృప్తిజెందుచు గతించిన పస్తువునందు దుఃఖము, సంప్రాప్తమైనపస్తువునందు సంతసము లేనివాడు గంగాదినదులు ప్రవహించుచు నముద్రమునందు జేరినతోడనే నామరూపములు విడిచిపెట్టి తమస్వరూపము చెడి నముద్రరూప మైనట్లు బ్రహ్మజ్ఞాని మరణించినతోడనే స్థూల సూక్ష్మకారణ శరీరములు నశించి నామరూపములు నశించి శుద్ధనిరాకారబ్రహ్మమునందు కలిసి బ్రహ్మస్వరూపమే యగుచున్నాడు. అనగా పునర్జన్మములేని స్థానము జెందుచున్నాడని తెలియము.

శ్లో|| జన్మమృత్యు సుఖదుఃఖవర్జితం
జాతినీతికులగోత్ర దూరగం
చిద్వివర్త జగతోన్య కారణం
తత్సదాహ మితి మౌన మాశ్రయః || 30

(30) తా|| జననము, మరణము, సుఖము, దుఃఖము, జాతి, నీతి, కులము, గోత్రము మొదలగునవి లేనివాడై అనగా విభేదభావన లేనివాడై సమస్తజగత్తునకు కారణభూతుడై స్వయంప్రకాశస్వరూపుడై “జ్ఞానమాత్ర స్వరూపమగు అత్మయే బ్రహ్మము. అత్మయే నేను. నాకంటే ఎక్కువైన వస్తువేదియును లేదు. నే నన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠుడను. నేను శుద్ధనిర్గుణుండను నేను పరాత్పరుండను. నేను శరీత్రయమునకు వేరుగానున్నాను” అనెడి దృఢనిశ్చయబుద్ధితో సవాకాలమును అత్మసంధానపరుడై మౌనముగా నుండవలయును.

శ్లో|| సత్యచిద్భవ మఖండ మద్వయం
సర్వదృశ్యరహితం నిరామయం

యత్పదం విమల మక్షరం శివం

తత్సదాహ మితి మౌన మాశ్రయ ॥ ౩౦

శ్లో॥ పూర్ణ మద్వయ మఖండచేతనం

విశ్వభేద కలనాది వర్జితం

అద్వితీయవరసంవిధం శకం

తత్సదాహ మితి మౌన మాశ్రయ ॥ ౩౧

(31-32) తా॥ సత్త్వమును చిద్దనమును ఆయినదియును, అఖండమును, నమస్త ప్రపంచరహితమును నిరామయమును నిర్మలమును నాశరహితమును మంగళకరమును పరిపూర్ణమును, అద్వయమును, అచేతనమును, పరమజ్ఞానరూపమును ఆయిన పరిపూర్ణబ్రహ్మమగు నాయందే నేను ఆనందించుచున్నాను. సముద్రమునందు గాలి సంచారమువలన అలలు పలుమారు పుట్టి విహరించి నశించుచున్నవి. అట్లే, “జ్ఞానానందస్వరూపుడనగునాయందు మాయ యనెడి గాలి సంచారమువలన ప్రపంచము లనెడి అలలు పలుమారు పుట్టి విహరించి నశించుచున్నవి. కాని అత్యున్నతరూపుడనగు నేను ఎన్నిటికి నాశనములేనట్టి పరిపూర్ణబ్రహ్మము నేను.” అను దృఢనిశ్చయముతో (అహంబ్రహ్మాస్మి) అని ఆత్మానునంధానపరుడై మౌనముగ నుండవలయును.

ఆహ్వాన ఉవాచ :—

శ్లో॥ ఆత్మయోగ మవోచద్యో భ క్తియోగ శిరోమణిం

తం వందే పరమానందం నందనందన మీశ్వరమ్॥

(33) తా॥ హే మహాప్రభో ! పరమానందస్వరూపుడును, సర్వజగన్ని యామకుడును, నందపుత్రుడును ఆయిన శ్రీకృష్ణా ! నాయందు అత్యంత

పరిపూర్ణ ప్రేమగలవాడవై యోగములలో శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మజ్ఞానయోగమును
నుపదేశించి ధన్యుని గావించితివి. మహానుభావా! శిరఃసాష్ఠాంగముగ
నమస్కరించుచున్నాను.

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే అశ్వమేధపర్వణి
శ్రీభగవదుత్తరగీతాసూపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
తుర్యజ్ఞానయోగోనామ
తృతీయోఽధ్యాయః
ఓం తత్సత్



ఓమ్

శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే నమః



భగవదుత్తర గీతామృతము



గీతాసార యోగము

నాలుగవ అధ్యాయము.

ఆర్జున ఉవాచ:—

శ్లో॥ ఓంకారస్య తు మహాత్మ్యం రూపస్థానం పరం తథా
తత్సర్వం శోభిత మిచ్ఛామి బ్రూహిమేపురుషోత్తమ॥

(1) తా॥ ఉత్తమపురుషులైన యోగీశ్వరులకు ప్రభులైన యోకృష్ణా !
ఓంకారముయొక్క మహిమ, రూపము, స్థానము మొదలగునవన్నియు
వినుటకు అత్యంత ఆపేక్షతోయున్న నాకు పూర్ణకృపతో విశదముగా తెలియ
జేయుము ?

శ్రీభగవాన్ ఉవాచ:—

శ్లో॥ సాధు పార్థ మహాబాహోయన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి
విస్తరేణ ప్రవక్ష్యామి తత్తేని గరితం శృణు॥ ౨

(2) తా॥ అధికపరాక్రమముగల యో అర్జునా ! నిన్ను మహాశ్రేష్ఠుడైనదియును, మహాఉత్తమ యైనదియును అయిన వస్తువునే కోరితివి కావున నీకు సర్వమును సంపూర్ణముగ చెప్పెదను శ్రద్ధ గలవాడవై వినుము.

శ్లో॥ పృథివ్యగ్నిశ్య ఋగ్వేదో భూరిత్యేవ పితామహః
అకారేతు లయం ప్రాప్తే పృథమే ప్రణవాంశతే ॥

శ్లో॥ అంతరిక్షం యజుర్వేదో భువో విష్ణుసనాతనః
ఉకారేతు లయం ప్రాప్తే ద్వితీయే ప్రణవాంశతే ॥౪

శ్లో॥ ద్యౌ స్సూర్య సామవేదశ్చ స్వరిత్యేవ మహేశ్వరః
మకారేతు లయం ప్రాప్తే తృతీయే ప్రణవాంశతే ॥౫

(3-5) తా॥ ఓంకారము అను ప్రణవమునందు మూడుభాగములు. అందున మొదటిభాగమైన అకారము, లయము పొందగా, భూమియు, అగ్నియు, ఋగ్వేదము భూలోకము బ్రహ్మ అనునవి ఉత్పత్తి యగుచున్నవి.

ప్రణవముయొక్క రెండవభాగమైన ఉకారము లయము పొందగా అంతరిక్షము, యజుర్వేదము, భువర్లోకము, సనాతుడైన విష్ణువు అనునవి ఉత్పత్తి యగుచున్నవి.

ప్రణవముయొక్క మూడవభాగమైన మకారము, లయముపొందగా ద్యౌలోకము, సూర్యుడు, సామవేదము, స్వర్గలోకము, మహేశ్వరుడు అనునవి ఉత్పత్తి యగుచున్నవి.

అత్మానుభవముగల మహానీయులకు మాత్రమే యీ మూడు అక్షరములతో గూడిన ఓంకారమహాత్యము తెలియగలదు.-

శ్లో॥ అకారః పీతవర్ణశ్చ రజోగుణ సముద్భవః :

ఉకార శుక్లవర్ణశ్చ సత్త్వగుణ సముద్భవః ॥ ౬

మకారః కృష్ణవర్ణశ్చ తమోగుణ సముద్భవః ॥ ౭

(6-7) తా॥ అకారము పీతవర్ణముగలది; రజోగుణమువలన పుట్టినది. ఉకారము, తెల్లనివర్ణముగలది; సత్త్వగుణమువలన పుట్టినది. మకారము నీలవర్ణముగలది; తమోగుణమువలన పుట్టినది. మరియును,

శ్లో॥ అకారేచ ఉకారేచ మకారేచ ధనంజయః

ఇద మేకం స్ఫునిష్పన్నమో మితి జ్యోతిరూపకం ॥

(8) తా॥ అకార ఉకార మకారములు యీ మూడువర్ణములు జ్యోతి స్వరూపమగు ఓంకారమునందు పుట్టినవి.

శ్లో॥ త్రిస్థానం చ త్రిమాత్రం చ త్రిబ్రహ్మత్యక్షరం తథా
త్రిమాత్ర మర్థమాత్రం చ పృణవన్యవిశేషతః॥ ౯

శ్లో॥ అష్టాంగం చ చతుష్పాదం త్రిస్థానం పంచదైవతం
ఓకారం యో న జానాతి బ్రాహ్మణో న స బ్రాహ్మణః॥

(9-10) తా॥ ఇట్టిప్రణవముయొక్క స్థానత్రయమును మాత్రాత్రయమును బ్రహ్మత్రయమును అక్షరత్రయమును త్రిమూర్తులును ఆధ్యాత్మమును అష్టాంగములను చతుష్పాదములను స్థానత్రయమును దేవతాపంచకమును ప్రణవన్వరూపముయొక్క మహాత్మ్యమును తెలియని బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు. ఇట్టి మహోత్కృష్టమైన ప్రణవరహస్యము ఎవడు తెలిసికొనుచున్నాడో వాడు విజాతివాడై నను విమతస్త్వతైనను ప్రీయైనను బ్రాహ్మణు లనియు, వీరే పరబ్రహ్మన్వరూపులనియు చెప్పబడుదురు. ఇట్టి వారికి నమస్కరింపవచ్చును. ఇట్టివారికి నుశూష చేయవచ్చును. వారివద్ద ఉపదేశమును పొందవచ్చును.

శ్లో॥ ఓమిత్యేవ పరంరూపం పరబ్రహ్మ ప్రవర్తితమ్
ఓంకారేతు ప్రవిష్టో హం ప్రభవః ప్రళయస్తథా
ప్రణవే సర్వగం దేవ మేకీ కృత్య సమభ్యనేత్॥

(11-12) తా॥ నర్వోత్తమమైన “ఓం” అను అక్షరమే పరబ్రహ్మము నేను ఓంకారమునందు ప్రవేశించియున్నాను. అనగా ఓంకారస్వరూపుడనని అర్థము. ఆ ఓంకారమునందు జగత్తు ప్రళయ మగుచున్నది. ఓంకారము వలననే జగదుత్పత్తి యగుచున్నది. అట్టి ప్రణవమునందు (ఓం భూర్భువః) అనగా సర్వమును వ్యాపించియున్న బ్రహ్మమును ఏకీభవించి ధ్యానించవలయును.

శ్లో॥ భూర్భువస్స్వేతి మంత్రేణ శరీరం పరిశుద్ధ్యతే
శరీరప్రణవంధ్యాయే త్సర్వాజ్ఞాన నివర్తకమ్॥ ౧౩

(13) తా॥ ఇట్లు భూర్భువస్సువః అను మంత్రమును ఏ మానవుడు ధ్యానించుచున్నాడో, అట్టివాని దేహము పరిశుద్ధ మగుచున్నది. అజ్ఞానము సమూలముగ నశించుచున్నది. కావున ఇట్టిమహోత్కృష్టమైన ప్రణవ ధ్యానము నదా అభ్యసించుచుండవలయును.

శ్లో॥ రేచకోచ్ఛ్వాస నిశ్వాసః పూరకః పరిచక్షతే
తదోద్ధిధఃకుంభకశ్చైవ ప్రాణాయామస్స ఉచ్యతే॥

(14) తా॥ భావార్థ గీతామృతము 6 అ॥ 10 వ శ్లోకమునందు చెప్పిన ప్రకారము యమ నియమములతో గూడి నంగవర్జితుడై 8 వ అధ్యాయము 7 వ శ్లోకమునందు చెప్పినరీతిగా ఆజపా గాయత్రిమంత్రమును రేచక పూరక కుంభకముల ద్వారా ప్రాణాయామమును జేయవలయును. ఎట్లనగా ప్రాణవాయువును (రేచకము) వెలుపలికి విడుచుట. ప్రాణవాయువును

(పూరకము) లోపలికి పిల్చుట. ప్రాణవాయువును లోపలికి వెలుపలికి పోనియక నిలిపియుంచుట కుంభకముని చెప్పబడును. ఈ రేచక పూరక కుంభకముల నాచరించుటయే ప్రాణాయామమని తెలియవలయును,

శ్లో॥ పృణవన్య శిరోహ్యత్మా తల్లక్ష్యం బ్రహ్మ ఉచ్యతే
అప్రమత్తస్స వేద్దవ్యం శరవత్తన్మయోచ్యతే॥

శ్లో॥ నివర్తంతే క్రియా స్మర్వాంతస్తి వృష్టే పరాపరే
ఓంకార ప్రభవా వేదా ఓంకార ప్రభవాస్సర్వరాః॥

(15-16) తా॥ శిరస్సుతో గూడిన ప్రణవము బ్రహ్మమని చెప్పు బడును. పృణవమునకు లక్ష్యమే బ్రహ్మము. కావున బాహ్య గీతామృతము 8 ఆ॥ 12-13 శ్లో॥ లో చెప్పిన ప్రకారము బాణసంధానము చేయు నప్పుడు లక్ష్యమును గురిపెట్టి రెప్పపాటులేక వివిధముగా దృష్టి నిలుపుదురో అప్రకారమే పృణవ మను ధనుస్సునందు ఆత్మయును బాణమును సంధా నముజేసి లక్ష్యమను దృష్టిని గురిపెట్టి బ్రహ్మమును దర్శించవలయును.

ఇట్లు అభ్యాసించుటవలన ఓంకారవాచ్య మను పరమాత్మను కార్య కారణరూపమగు పరమాత్మను దర్శించినచో నమస్తక్రియలు నిలిచిపోవును. వేదములు ఓంకారమువలన పుట్టినవి. చరాచరాత్మకములగు సర్వలోక ములు ఓంకారమువలననే పుట్టినవి.

శ్లో॥ ఓంకార ప్రభవం సర్వం త్రైలోక్యం స చరాచరమ్
ఓమిత్యేవ పరం రూపం హృత్పద్మే చ వ్యవస్థితమ్॥

శ్లో॥ తస్మాత్తదభ్యసే దేకం సర్వగం పరమేశ్వరమ్
హృస్పౌదహతి పాపాని దీప్తో మోక్షప్రదాయకః ॥

(17-18) తా॥ సమస్తలోకములు ఓంకారమువలన పుట్టినవి. ఓం అనెడి అక్షరస్వరూపము బ్రహ్మము హృదయకమలమునందు జ్యోతి స్వరూపమై ప్రకాశించుచున్నది. కావున సర్వత్ర వ్యాపించియుండు పరమేశ్వర స్వరూపము ప్రణవమునే ధ్యానించవలయును. ఆ ప్రణవము హ్రస్వ మయినయెడల నకల పాపములను దహించును. దీర్ఘ మగునేని మోక్ష దాయక మగును.

శ్లో॥ అవాచ్యం ప్రణవస్యార్థం యస్తం వేద సవేదవిత్
ఓంకార పృథవో విష్ణు ప్రినేతోవ చ సాం పతిః ॥

(19) తా॥ వాక్కునందు వర్ణించుటకు వీలుకాని ప్రణవార్థమును ఎవడు బాగుగా తెలిసికొనుచున్నాడో, వాడే వేదార్థమును తెలిసిన మహాత్ముడు. బ్రహ్మ విష్ణు శివుడు. ఈ త్రిమూర్తులు ఓంకారమువలననే పుట్టిన వారలు. ఎట్లనగా మొదటి అధ్యాయమున 28 శ్లో॥ నందు చెప్పిన ప్రకారము ఓంకారముయొక్క “అ”కారము బ్రహ్మరూపముగాను “ఊ”కారము విష్ణు రూపముగాను, “మ”కారము రుద్రరూపముగాను అగుచున్నది. అర్థా మాత్రము పరాత్పర పరబ్రహ్మస్వరూప మగుచున్నది. దానియొక్క వాచ్యము పరబ్రహ్మము. వాచకము ప్రణవము ఈ వాచ్యవాచకములు రెండిటికిన్ని సంబంధము ఉపచారార్థముగా చెప్పబడినది. అనగా వాచ్య వాచకములు రెండున్ను ఓతపోతములవలె సమన్వయ పరచి ధ్యానించవలయు నని భావము. ఇది శబ్దమున్ను అర్థమున్ను యేలాగున మిళితమై యుండునో అదేరీతిగా నుండును. కావున ఇట్టి ఓంకారరహస్యమును తెలిసికొనినవాడే బ్రహ్మజ్ఞుని యనబడును.

శ్లో॥ తస్యోద్ధారణ మాత్రేణ పరబ్రహ్మాధి గచ్ఛతి
ధృవ మగ్నిమయం రూపం తద్దేహీ సమధిష్ఠితమ్ ॥

(20) తా॥ ఇట్టి రహస్యమును తెలిసికొని ప్రణవమును ధ్యానించిన వాడు పరబ్రహ్మమును పొందుచున్నాడు. శాశ్వతమును, అగ్నిమయమును అయిన ప్రణవము దేహమం దున్నది. ఎట్లనగా,

కర్పూర మేలాగున వెలుగునప్పుడు జ్యోతియై మారి కొంచమైనను శేషించకయుండునో అలాగునేనే అహంకారాదిగుణములు సంపూర్ణముగ సశించినయోగికి దేహముకూత్రమే నిలిచియుండును. అనగా కేవలము పరంజ్యోతి శివమయమై యుండునని భావము. ఈ రహస్యము తెలిసియే దేవతానన్నిధానములోను, మహాత్ముల నమాధికాలమునందును కర్పూర జ్యోతిని వెలిగించుటకు కారణమైనది. దీనియందు పరమరహస్య మొకటి కలదు. ఏమనగా, మంచిధవళహారతి కర్పూరమైనచో, కాలినతర్వాత కొంచ మైనను మసి మిగిలి యుండదు. అట్లు లేక మలినకర్పూర మైనచో, కాలిన తర్వాత మసి బొగ్గుగా కొంత నిలిచియుండును. అలాగున నిశ్శేషమయిన వాననారహిత మగు ఆత్మ ఆయినచో పరమాత్మావస్థను బొందును. వాననా శేషము కొంచె ముండినచో మరల జన్మమునకు రావలసియుండునని తెలియుము.

శ్లో॥ ఇంద్రియాణి పశూనాహత్వా ఆత్మనైవ తు తుష్యతి॥

శ్లో॥ హృత్పద్మ కర్ణికామధ్యే శుద్ధం దీప శిఖాకృతిం
అంగుష్ఠమాత్ర మచలం ధ్యాయే దీశ్వర మవ్యయమ్॥

(21-22) తా॥ ఇంద్రియము లనెడి పశువులనుజంపిన యోగి ఆత్మ చేతనే నదా నంతుష్టుండై యుండును. హృత్పద్మమునందు కమలము యొక్క మధ్యభాగమునందు పరిశుద్ధమైనదియును, దేదీప్యమానమై దీప శిఖితే నమానమైన ఆకారము గలదియును, అంగుష్ఠమాత్ర ధైర్యమును అచంచలమై నాశరహితమైన బ్రహ్మమును ధ్యానించుచుండవలయును. ఎట్లనగా,

—: ఓంకారమనురథము :—

చీకటిగదిలో నుండు వస్తువును దీపముచే గ్రహించిన తర్వాత దీపమును విడిచిపెట్టినట్లు ఆత్మస్వరూపమును పొందు

టకు అభిలాషగల యోగివరుడు ఓంకారమును రథమును అధిష్ఠించి శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని సారథిగా భావించి ఈశ్వరారాధనతత్పరుడై యుండవలయును. అనగా, రథముయొక్క స్థాపరమువరకు అనగా ఓంకారశబ్దము లయ మగువరకు ఓంకారమును ధ్యానించుచు తర్వాత ధ్యానమునుకూడ విడిచి, ఓంకారమును రథమును విడిచి అంతర్గ్రహమును ప్రవేశించునట్లు ధ్యేయాకారస్వరూపుడై బ్రహ్మరంద్రములో ప్రవేశింపవలయును. అనగా,

రథమును నధిష్ఠించినవాడు గృహద్వారములో రథమును నిలిపి అచ్చటనే విడిచిపెట్టి తానుమాత్ర మేలాగున గృహము నందు ప్రవేశించుచున్నాడే, అలాగుననే ఓంకారమును ధ్యానించుచు ధ్యేయాకారమునకు వెళ్ళినతర్వాత ధ్యానమును ధ్యాతను కూడ విడిచిపెట్టి ధ్యేయాకారమైన బ్రహ్మస్వరూపమై నిలువవలెను. అనగా అకారాది మాత్రులున్న లింగపదమగు ప్రత్యగాత్మనుకూడ విడిచి, శబ్దములయొక్క ధ్వనియుగూడ లేనిదై నిశ్చలముతో పరమసూక్ష్మమగు నాలవపాదమును పొందినచో ప్రత్యగాత్మ పరమాత్మల ఏకత్వపదవి అనగా జీవబ్రహ్మైక్యమును పొందగల్గునని తెలియవలయును.

శ్లో॥ హృదయకమల మధ్యే దీపవద్దేదసారం

ప్రణవమయ మతర్క్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం

అజ హరి శివ యోగం సర్వభూతస్థ మేకం

సకృదపి మనసా మాం ధ్యాయతే యస్సముక్తః॥

(23) తా॥ హృదయకమల మధ్యమునందు దీపమువలె ప్రకాశించు వాడును, వేదములయొక్క సారస్వరూపుడును, ప్రణవస్వరూపుడును ఊహించుట కలవికానివాడును, సర్వకాలములయందును ధ్యానింపబడు యోగులకు హృత్ప్రవృత్తమునందును దర్శన మిచ్చువాడును, బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపుండును, సర్వభూతములయందు అంతర్యామియై ఆత్మస్వరూప ముగా నున్నవాడును అద్వితీయుడును అయిన నన్ను కింద జెప్పిన సమాధివిధి ప్రకారము ఎవడు ధ్యానించుచున్నాడో అట్టివాడు ముక్తు డగుచున్నాడు.

—: సమాధివిధి ఏడు అంగములు :—

ఇప్పుడు చెప్పబోవు ఏడు అంగములున్ను సంపూర్ణముగా సిద్ధి కలవారికి మాత్రమే యీ సమాధి నిర్విఘ్నముగా సిద్ధిం చును. ఇది కేవలము ఆత్మనిలయము, శాంతినదనము. దీనిలో త్వరపడినవారికి మరల సంసారికదుఃఖ ముండదు. నిండుదైవ భక్తియు గురుభక్తియు పూర్వజన్మ సంస్కారమును కలవారు మాత్రమే యీ సమాధిసుఖము పూర్ణముగా అనుభవింపగలరు. ఈ సమాధియొక్క విషయము చాలా అఘోరమైనది. ధ్యాన యోగము సిద్ధి అయిన తదనంతరము సమాధి యని చెప్పు బడును. ఇది ఒక్కటియే జనన మరణ భవసాగరమునుండి తరింపజేయునది. సమాధి యనగా, సమ్యజ్ఞానము, లేక జీవే శ్వరుల ఐక్యజ్ఞాన మని తెలియవలయును. మరియును,

ఈ పంచకోశాది వృత్తులను తీవ్రవిచారణముచే ఒక్కొక్క వానిని నెట్టివేయుటయే సమాధి నిలయము జేరుటకు ఒక్కొక్క మెట్టని గ్రహించవలయును. వీటి కన్నిటికిని సాక్షియై స్వయం

ప్రకాశమై శివమై నిలుచుటయే నిర్మలసమాధి యగును. ఎట్లనగా, “నేను దేహము గాను; పాణము కాను; ఇంద్రియములు కాను; మనస్సు నేను కాను; బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము నేను కాను; పంచభూతాంశములగు పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, అకాశము నేను కాను; వీటి గుణములు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు నేను కాను; ఇవన్నియును ప్రకృతి జన్యములైన దృశ్యము లన్నియు జడములు; నేను చైతన్య స్వరూపుడనై పాక్షిగా నున్నాను; నేను నిత్యమంగళస్వరూపుడను.” ఇట్టి రూఢి యగు దృఢబుద్ధి వీధి కలదో దానిని సమాధి యని తెలియుము.

ఇట్లు సోహంభావనచేత తాను పరిశుద్ధ దైవస్వరూపమే కాని సంసారి కాను. అట్టిదైవమున కన్యమై మరియొకటి వీధి యున్ను లేదు. ఇట్టి దృఢభావనతో సమాధియం దుండువాడు అత్మసాక్షాత్కారమును పొందుచున్నాడు. అనగా పరబ్రహ్మ స్వరూపమగుచున్నాడు.

శ్లో॥ ఇదాయాం వాయు మారోవ్య పూరయిత్వోదర స్థితం
తతోగ్నిందేహమధ్యస్థం ధ్యాయే జ్వాలా వళీవృతమ్॥

శ్లో॥ రేచకం బిందుసంయుక్త మగ్నిమండల సంస్థితమ్
ధ్యాయేచ్ఛ రేచయే త్పశ్చాన్నాదం పింగళ మాప్పు
యాత్ ॥ ౨౪

(24-25) తా॥ ఉదరమందున్న వాయువును పూరించి ఇడానాడి యందు అరోపించి దేహమధ్యభాగమందు జ్వాలాసమాహములతో పరివేష్టించు

పబడియున్న అగ్నిని ధ్యానించవలయును. మరియును, బిందువుతో గూడి యున్నదియును, అగ్నిమండలమం దున్నదియును అయిన పరంజ్యోతి యగు ఏకాక్షరమైన పృణ్ణమమును ధ్యానించుచు, మరల రేచించుచు అనంతరము పింగళ యను అకారమూర్తిని ధ్యానించుచు నాదమును పొందవలయును.

శ్లో॥ బ్రహ్మాతు పూరకో జ్ఞేయః కుంభకో విష్ణురుచ్యతే
రేచకస్తు తథా జ్ఞేయో క్షరాక్షరమయ శ్శివః ॥ ౨౬

(26) తా॥ పూరక ప్రాణాయామము సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మమని యును, రేచకప్రాణాయామము స్థితికర్తయగు విష్ణువనియును, కుంభక ప్రాణాయామము లయకర్తయగు శివుడనియు తెలియవలయును.

శ్లో॥ దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో జీవో దేవ స్సనాతనః
త్యజేద జ్ఞాన నిర్మాల్యం సోహం భావే న పూజయేత్ ॥

శ్లో॥ బహిర్భామ్యతియః కశ్చిత్త్యక్త్వా దేహస్థ మిశ్వరమ్
స్వగృహే పాయసం త్యక్త్వా భిక్షా మరతి దుర్మతిః ॥

(27-28) తా॥ ఈదేహము దేవాలయ మనియును, జీవుడు సనాతన పురుషుడు డనియు అత్మానాత్మ వివేకమువలన బాగుగా తెలిసికొని అవివేక మనియెడు నిర్మాల్యమును విడిచిపెట్టి “సనాతనపురుషుడైన ఆత్మయే పర బ్రహ్మన్వరూపము. ఆ బ్రహ్మమే నే” ననియెడు దృఢభావన గలవాడై అట్టి పరబ్రహ్మమును ధ్యానించుచుండవలయును.

అట్లు లేక సకలభూతములయందును అంతర్యామిగా ఆత్మన్వరూపుడై యుండు యాశ్వరుని విడిచి, బాహ్యన్వరూపముగల విగ్రహములను జూచి భగవంతుడని భ్రమించి తిరుగువాడు స్వగృహమునందు కీరాన్మమును

పెడిచెప్పెట్లు భిక్షాన్నముకొరకు పొరిగిండ్లు దిరుగువానితో సమానుడని తెలియ పలయును. అనగా ఆత్మతత్వము తెలియని అజ్ఞాని యని అర్థము.

శ్లో॥ శిలా మృద్ధారుపాత్రేషు దైవబాద్ధిః ప్రకల్పితః
అకల్పిత స్వయంజ్యోతి రాత్మనో దేవతాన కిమ్ ॥

(29) తా॥ శిలలచేతను, కొయ్యచేతను, కొయ్యచేతను చేయబడిన విగ్రహములయందలి దేవతాబుద్ధి అజ్ఞానమువలన కల్పిత మైనదనియు, స్వయంప్రకాశస్వరూపమైన ఆత్మ కల్పింపబడని పరబ్రహ్మ మనియును తెలియుము.

శ్లో॥ నాభి మూలే స్థితం పద్మం నాళం తస్య దశాంగుళం
కోమలం తస్య తన్నాళం నిమ్న పద్మ మథోముఖమ్
కదళీపుష్ప సంకాశం చంద్రకాంత సమ ప్రభమ్ ॥ 30

(30) తా॥ మణిపూరక మను నాభిమూలమునందు. మిగుల కోమల మైనదియై అథోముఖముగా నివసించియుండు ఒక పద్మ మున్నది ఆ పద్మమునకు పది అంగుళములు గల ఒక నాళ మున్నది. ఆ పద్మము అరటిపువ్వుతో నమాన మైనదియును, చంద్రకాంతివంటి కాంతి గలది యును యున్నదని తెలియుము.

అర్జున ఉవాచ :—

శ్లో॥ దుర్విశ్లేయం దురారాధ్యం దుష్పగమ్యం జనార్దన
అథోముఖం యథాభూత్వా హృదయే కేన గచ్ఛతి ॥

(31) తా॥ శ్రీకృష్ణా ! తెలిసికొనుటకు శక్యము కానిదియును, ఆరాధించుటకు శక్యము కానిదియును, దానిని దర్శించుటకు శక్యము కానిది యును, అథోముఖము గలదియును అయిన పద్మమును హృదయమునందు ఏ విధముగా దర్శింపవచ్చును ?

శ్రీభగవాన్‌ఉవాచ :-

శ్లో॥ అథోముఖం తు హృత్పద్మ ముద్భృత్య ప్రణవేన తు
గత్వాతు పద్మకోశాంత మేకస్సేవ్యో పునః పునః ॥

(32) తా॥ అర్జునా! అథోముఖముగా నుండు హృత్పద్మ మను కమలమును ప్రణవధ్యానముచేత 2 అభ్యాయము 22-23 శ్లోకములయందు చెప్పిన ప్రకారము ప్రత్యాహర ధ్యానాభ్యాసములచేత ఊర్ధ్వముఖమునకు లేవదీసి పద్మకోశాంతమునైన పరమాత్మను మాటిమాటికిని ధ్యానించుచుండవలయును. మరియును ఎట్లు అభ్యాసము చేయవలయునో అట్టి క్రమమును చెప్పుచున్నాను వినుము.

-: అభ్యాసము (ధ్యాన మెట్లు చేయవలయును) :-

శ్లో॥ తతః పశ్చాద్భ్య వే త్పద్మం సర్వగాత్ర సుఖావహమ్॥

అభ్యాసి యైనవాడు ఎట్లు ధ్యానము చేయవలయు ననగా హృదయకమల కర్ణికామధ్యమునందు గాలిలేని స్థలములో వెలుగుచుండు దీపమువలె ప్రకాశించునదియును, అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణము గలదిగాను, చలింపనిదిగాను యుండు అత్మను పరబ్రహ్మమే యను దృఢమైన భావముతో ఓంకార ప్రణవమును నుచ్చరించుచు ధ్యానించవలయును. హృదయకమలము సహస్రార మనియు భూమధ్య మనియు, అనాహత మనియు, అభ్యాసకులకు చెప్పబడియున్నది. కావున క్రమముగా వీటిని దృశ్యముగా జేసుకొని దృక్కగు తురియుడు అత్మగా తెలిసికొని పంచకోశ తత్త్వములకు సాక్షియైన బ్రహ్మకారముగా నిలచుటయే హృదయకమలమధ్యగల ధ్యానమని తెలియవలయును. ఇట్లు ఎవరు తెలిసికొని ధ్యానించుచున్నారో అట్టివారి

శరీరావయవములకు ఆ పద్మము అంత్యంతసుఖము గలుగ జేయుచున్నది.

శ్లో॥ హృదిస్థితం పంకజ మష్టపత్రం
స కేసరం కర్ణిక మవ్యలీనం
అంగుష్ఠమాత్రం మునయోవదంతి
ధ్యాయేతి విష్ణుం పురుషం పురాణమ్ ॥ ౩౪

(34) తా॥ మఱియును హృదయమునందు కేసరములను, కర్ణికయును కలదై అంగుష్ఠప్రమాణముతో ఎనిమిదిదళములతో గూడుకొనియున్న పద్మమునందు పురాణపురుషుడైన విష్ణువును ధ్యానము చేయవలయునని మహాత్ములు, ఋషిశ్వరులు చెప్పుచున్నారు.

—: ధారణవలన నిత్యసుఖము గలుగుట :—

ఎట్లనగా, భూమధ్యము మొదలు శిరస్సువరకును ఆకాశస్థానము. ఆ ఆకాశము వర్తులాకారమును ధూమ్రకాంతియును, “ఆ”కార బీజముగా నున్నది. ఆ ఆకాశమునందు వాయువును ఆరోపించి శుద్ధస్ఫటికకాంతి గలివాడును, పంచముఖములు గలవాడును, దశభుజములు గలవాడును, త్రినేత్రములు గలవాడును, సర్వాయుధములను ధరించినవాడును, సకలాభరణములు దాల్చినవాడును, ఉమాసహితుడును, బాలచంద్రధరుడును, కోటిసూర్యప్రకాశముతో గూడినవాడును, యోగీశ్వరుడును, సర్వకారణకారణుండును, “ఆ”కారముతో గూడిన బిందురూప మహేశ్వరు డగు వ్యోమస్వరూప సదాశివుని ధ్యానించవలయును. ఇట్లు అయిదు ఘడియలు ధారణచేయుటవలన ఎచ్చటనున్నను సుఖము ననుభవించుచున్నాడు.

కావున పురుషునియందు సర్వమును జరుపునట్టి బోధానందస్వరూపమైన కిషక్షును బుద్ధిమంతుడు ప్రతినిత్యమును ఆత్మయందు ఇంద్రియములను, మనస్సును జేర్చి భ్రమాది సకలకార్యములను ఆయా కారణములయందు లీనము జేసి సర్వకారణమైన అవ్యక్తమును నిరూపింపదగిన అచేతనమైన ప్రణవమును సంపూర్ణమైన సాక్షాత్ ఆత్మయందు ప్రతినిత్యమును అయిదుఘడియలు ధారణ చేయుటవలన సకల పాపములు నివర్తియగును. కావున ఇట్లు ధ్యానమును చేయువాడు ఆత్మ సాక్షాత్కారమును పొందుచున్నాడు. అనగా పరబ్రహ్మస్వరూపమును మోక్షమును పొందుట కెంతమాత్రము సంశయములేదు.

శ్లో॥ అష్టవత్రంతు హృత్పద్మం ద్వాత్రింశ త్కుసుమంతభా
తత్ర మధ్యస్థితం ధ్యాయే దింద్రీయా నిశిదేవతాః ॥

(35) తా॥ హృదయకమలము ఎనిమిది దళములతోను ముప్పది రెండు కుసుమములతోను కూడియున్నది. ఆ పద్మ మధ్యభాగమందున్న పరమాత్మను ఇంద్రాది దిగ్దేవతలను ధ్యానము చేయవలయును.

శ్లో॥ తస్య మధ్యగతో భాను ర్భానుమధ్య గత శ్శశీ
శశిమధ్య గతో వహ్ని ర్వహ్ని మధ్యగతా ప్రభా ॥

శ్లో॥ ప్రభామధ్య గతం పీతం నానారత్న ప్రవేశితమ్
అనేక రత్నసంకీర్ణం జ్వలనార్క సమప్రభమ్ ॥ 36

(36-37) తా॥ సూర్యుడు ఆ పద్మముయొక్క మధ్యభాగమునందున్నాడు. ఆ సూర్యుని మధ్యభాగమునందు చంద్రుడు ఉన్నాడు. చంద్రుని

మధ్యభాగమునందు అగ్ని యున్నాడు. ఆ అగ్నిమధ్యమునందు స్వప్రకాశమైన కాంతి గలదు. ఆ కాంతియొక్క మధ్యభాగమునందు పీఠము గలదు. ఆ పీఠము నానావిధములైన రత్నములతో పొదిగియున్నది; అనేక రత్నములతో ప్రకాశించుచు నర్వవ్యాప్తమైనది. అగ్ని తేజస్సుతోను, సూర్యుని తేజస్సుతోను సమానమైన స్వయంప్రకాశముతో కాంతి ప్రకాశించుచున్నది.

శ్లో॥ తస్య మధ్యస్థితం దేవం నారాయణమనామయం
శ్రీవత్స కౌస్తుభోరస్కం ముక్తాహరోప శోభితమ్ ॥

శ్లో॥ అనేక సూర్యసంకాశం మకుటాధిష్ఠ మస్తకం
శంకచక్రం గదాపద్మం ముసలిం ఖడ్గ మేవ చ ॥

శ్లో॥ ధనురా ద్యాయుధోపేత మష్టబాహు ధరం హరిం
శుద్ధ స్ఫటికసంకాశం చంద్రకాంత సమ ప్రభమ్ ॥

(38-40) తా॥ ఆ పీఠముయొక్క మధ్యభాగమునందు స్వయం ప్రకాశమానముగా ప్రకాశించువాడును, నిరామయుడును, కల్మషవిదూరుడును, శ్రీవత్సకౌస్తుభములచేత ప్రకాశించు హృదయము గలవాడును, ముత్యాలహారములచేత ప్రకాశించుచున్నవాడును, అనేక సూర్యులకాంతితో సమానమైన కాంతివలె ప్రకాశించుచున్నవాడును, రత్నఖచితకిరీటముచే అలంకరింపబడిన శిరస్సు గలవాడును, శంఖ చక్ర గదా పద్మ ముసలి ఖడ్గ ధనుస్సు మొదలగు ఆయుధములను ధరించినవాడును, ఎనిమిది భుజములు గలవాడును. భక్తవత్సలుడును, సకలపాపములను హరించువాడును, శుద్ధ స్ఫటికకాంతి గలవాడును, చంద్రకాంత మణియొక్క కాంతితో సమానమైన కాంతి గలవాడును అయిన అఖిలాత్మస్వరూపుడైన నారాయణుని స్మరించవలయును. (ధ్యానించవలయును.)

శ్లో॥ పద్మకింజల్కసవృశం తప్తకాంచన సన్నిభం
కృతే శ్వేతం హరిం వింద్యా త్రేతాయాం రక్తవర్ణకమ్ ॥

శ్లో॥ ద్వాపరే శ్యామవర్ణం చ పీతవర్ణం తలౌ యుగే
శుద్ధం సూక్ష్మ నిరాకారం నిర్వికల్పం నిరంజనమ్ ॥

శ్లో॥ అప్రమేయ మజం దేవం తం వింద్యాత్పురుషోత్తమమ్
తైలాగ్నివర్తినయోగ మఘామజ్యోతి రూపకమ్ ॥

(41-43) తా॥ మరియును! పద్మముయొక్క కేసరములతో సమానమైన కాంతి గలవాడును, అపరంజియొక్క కాంతితో సమానమైన కాంతి గలవాడును, అయిన చారాయణుడు (ఆ మహావిష్ణువు) కృతయుగము నందు తెల్లని వర్ణమును, త్రేతాయుగమునందు రక్తవర్ణమును, ద్వాపరయుగమునందు నల్లని వర్ణమును, కలియుగమునందు పచ్చని వర్ణమును కలిగి యుండును. ఆ పురుషోత్తముడు పరిశుద్ధుడును, సూక్ష్మస్వరూపుడును, నిరాకారుడును, చలనరహితుడును, నిరంజనుడును, అప్రమేయుడును పుట్టుక లేనివాడును, స్వయంప్రకాశుడును, పాగతో గూడిన తైలాగ్నివలె కాక పాగలేని జ్యోతి స్వరూపుడును అయిన చారాయణుని అనగా పురుషోత్తముని దర్శించవలయును.

శ్లో॥ తాదృశం పరమం రూపం స్మరే త్పార్థ హ్యనన్యధీః
కారణం యోగవిజ్ఞాన హేతుసాధన వర్జితమ్ ॥ ౪౪

(44) తా॥ మరియును అర్జునా! ఇంతవరకు చెప్పిన లక్షణములతో గూడినదియును, సర్వోత్తమమును సర్వమునకును కారణమైనదియును యోగము, విజ్ఞానము, సాధనము, మొదలగునవి యేదియు లేనిదియును అయిన రూపమును ఇతర విషయములయందు బుద్ధి లేనివాడై (ఇతర చింతలు లేనివాడై) నిర్మలమనస్సుతో “ఈ చరాచరజగత్తు సర్వమున్ను బ్రహ్మమే. సర్వమును బ్రహ్మమయముగానే యున్నది. బ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమైనది. తనకంటె అన్య మేమియు కించితైనను లే”దని భృథబుద్ధి గలవాడై ధ్యానించవలయును.

శ్లో॥ భిన్నే కుంభే యథాకాశో మహాకాశే విలీయతే
విభిన్నే ప్రకృతే దేహే తథాత్మా పరమాత్మని ॥ ౪౫

(45) తా॥ కుండయందున్న ఆకాశము కుండ పగిలిపోయి నవ్వుడు మహాకాశమునందు ఎట్లు లీనమగుచున్నదో ఆ విధముగానే పాంచభౌతిక దేహము నశించగా యీ దేహమునందుండు జీవాత్మ పరమాత్మయందు లీన మగుచున్నాడు.

శ్లో॥ అశ్వారూఢో గజారూఢో సంగ్రామే సంకటే తథా
ఏతదేవ సదా ధ్యాయీ పరబ్రహ్మగచ్ఛతి ॥ ౪౬

(46) అశ్వము గజము మొదలగు వాహనారూఢుడై అష్టభోగ భాగ్యముల ననుభవించుచుండిననుగాని, యుద్ధసమయమునందుగాని, అనేక దుఃఖముల ననుభవించుచున్ననుగాని దారాపుత్రాదులతో సంసారమునందుండిననుగాని, సర్వకాలములయందును పరబ్రహ్మరూపమునే ధ్యానించువాడు సరబ్రహ్మమునే పొందుచున్నాడు. ఎట్లనగా, జగత్తు మిథ్యాస్వరూపమైనదని దృఢభావన గలవాడై ధ్యానించవలయును.

—: జగత్తు మిథ్యాస్వరూపము :—

అత్మ స్వరూపమునకంటెను వేరైనట్టి పృథక్ సుబంధములైన బుద్ధీంద్రియములున్న కనబడుచుండు పృథవీచము సర్వమున్న స్వప్నపృథవీచమువలె అసత్యమైనది. మహాపృథ్వీయమునందు లయించిపోవును. ఇంద్రజాలమువలె అసత్యమైనది. అనగా ఇంద్రజాల విద్యవలన దోచిన పట్టజమువలె మిథ్యాస్వరూపమైనది. కావున ఇది పుట్టమలేదు. చావనులేదు. ఈ జగత్తు ఉన్నదనుట భ్రాంతిమాత్రమే.

ఇట్టి భాంధిరూపమైన జగత్తునందు ఆట్టి పుత్ర వారాధి రూపమగు సంసారమున్ను, దానియందలి సుఖదుఃఖములున్ను అసత్యములే. అట్లు దాదాపుత్ర ధనాదులు వృద్ధి పొందినకొలది, క్రమక్రమముగా దుఃఖమునే గల్గించునుకాని సుఖ మెంతమాత్రము గలుగజాలదు. కావున,

అశ యనెడి సర్పమునకు నివాసస్థానముగా నుండు సంసారము అసత్యమైనదనియు తెలిసి దానియందలి భ్రాంతిని విడిచి పెట్టి దాదాపుత్ర ధనదేహింద్రియాది సకల జగత్తునకు నేను సాక్షిని అని తద్రూపముగా భావించుచు, “పరబ్రహ్మము తనకు రెండవస్తువు లేక తా నొక్కటియే ప్రకాశించుచున్నది. కాని, ఈ నామరూపాత్మకమైన జగత్తు అను పదార్థము లేనే లేదు. మాయయు మిథ్యయే. మాయాకార్యమైన యీ జగత్తున్ను మిథ్యయే”యని దృఢముగా భావించుచు అత్మానుసంధానము చేయువాడు అత్యుత్తరూపమునే పొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ ఆసీనో వా శయానో వా గచ్ఛ నిష్క్రస్నదా కుచిః
తస్మా త్సర్వప్రియత్వేన యోగయుక్తో భవద్భున ॥
శ్లో॥ అంతస్సంగ బహిష్సంగ మాత్మసంగం పరిత్యజేత్
సర్వసంగ నివృత్తాత్మా పశ్యే దాత్మాన మాత్మని ॥

(47-48) తా॥ అట్లునా! కూర్చుండినను, పరుండినను, నడుచుచుండినను, నిలుచుండినను, పరిస్థితుడై యుండినను ఆచరిస్తున్నవై యున్నను అనగా సర్వకాల సర్వావస్థలయందును సర్వవిధ ప్రయత్నములచేత భావ్యాగీతామృతము 4 అధ్యాయము 39 వ. శ్లోకమునందు చెప్పబడిన ప్రకారము శృద్ధ గలవాడై యోగమును సాధించవలయును. ఎట్లనగా,

బాహ్యేంద్రియ విషయసంబంధములను అంతేంద్రియ మనోవిషయ సంబంధములను పరిత్యజించి, అనగా నర్వవిధ విషయ సంబంధముల నుండి విడువబడిన మనస్సు గలవాడై అట్టి నిర్మల మనస్సు చేత ఆత్మస్వరూపమును ధ్యానించుచు ఆత్మస్వరూపుడైన నాకున్ను, పరమాత్మకున్ను కించిత్తైనను భేదము లేదని తెలియుచు ధ్యానించవలయును. మరియును, నీవు చేయు కర్మములకు ఫలము గలుగుచున్నది. ఫలము వలన బంధములు గలుగుచున్నవి. కావున, కర్మములను చేయుచుండినను, కర్మబంధములకు వశుడు గాక యుండవలయును. ఎట్లనగా,

—: క ర్మ మ న గా నే మి :—

కర్మ మనగా నేమియో తెలిసికొనవలయును. కర్మ మనగా ఒక కార్యము వినుట, చూచుట, మాట్లాడుట మొదలగు ఒక్కొక్క కార్యమును కర్మ మనబడును. అట్టికర్మలో సాధారణకర్మ పాపకర్మ, సత్కర్మ, నివర్తికర్మ అను నాలుగువిధములు గలవు. నేత్రములు మొదలగు జ్ఞానేంద్రియములు, వాక్కుమొదలగు కర్మేంద్రియములు, ప్రాణాదివాయువులు, మనస్సు, బుద్ధి మొదలగు అంతఃకరణములు ఇవి తమతమ సంబంధవిషయముల యందు వ్యవహరించుట కర్మ మనబడును. ఎట్లనగా, నేత్రములు చూచుట; చెవి వినుట, చర్మము స్పృశించుట, ముక్కు ఆగ్రహణించుట, నాలుక రుచి ఎరుగుట, తినుట, కాళ్ళు నడుచుట, వాక్కు మాట్లాడుట, పాయూపస్థులు మలమూత్రములు విసర్జించుట, చేతులు ఇచ్చుట పుచ్చుకొనుట ప్రాణాది వాయువులు ఊపిరి పీల్చుట విడుచుట మొదలగు కార్యములు చేయును. కన్ను మూయుట తెరచుట, నాగకూర్మాదులు అంతరవ్యాపారములు చేయును. మనస్సు సంకల్పించుట, బుద్ధి నిశ్చయించుట

చిత్తము చలించుట, అహంకారము నేను అను వ్యాపారములు చేయును. ఇట్లు సర్వేంద్రియములు వానివాని కార్యములు చేయుటయే కర్మ అని చెప్పబడును.

ఆత్మస్వరూపుడైన తాను ఏమియు చేయుట లేదని తత్త్వవెత్త యగు జ్యోహ్మజ్ఞాని భావించును. అట్లు నేనే కర్త యను భావ మున్నచో చెంటనై కర్మ ఫలమునకు సంబంధించినదాడగును. (కర్మఫలమే బంధకముగా నేర్పడును.) అట్టి భావము లేనివానికి కర్మఫలమునకు సంబంధముకాని, ఫలానుభవములగు దుఃఖములుగాని, ఎట్లు గలుగును? అట్టి యోగి ఎంతమాత్రమున్ను కర్మబంధములకు వశుడుగాక యుండును.

శ్లో॥ విషయాన క్తచిత్తానా మంధస్యేంద్రాదయం యథా
గీతాసార మిదం శాస్త్రయుక్తం మోక్షార్థసిద్ధయే ॥

(49, తా॥ ఎల్లకాలములయందును, విషయానక్తులై అనగా సృష్టించిన వనితాదులయందు అనక్తి గలవారై, చేహేంద్రియములే నే సనియు, నాకు జాతి అవారము అక్రమములు గలవనియు కన్యత్వదోక్తృత్వ అహంకారము గలవారై సకల కర్మలు చేయుచుండు అజ్ఞానులకు స్వప్రకాశమైన చంద్రోదయము గుర్తివారల కెట్లు ప్రయోజనము లేదో అలాగుననే అజ్ఞానులగు మూఁకులకు గీతాశాస్త్రము ప్రయోజనకారి గాదు. మరెవ్వరికి ప్రయోజనకారి యనగా,

తన హృదయకమలమందు నివసించియుండు ఆత్మస్వరూపమును తెలిసికొని, తనకు లభింపని వస్తువుల యందు దుఃఖమును, లభించిన వస్తువులయందు సంతోషమును లేనివాడై నచా సమదర్శనము గలిగి నచా ఆత్మవ్యాసము చేయుచుండు సత్పురుషులకు నిత్యసుఖ మను మోక్షము సిద్ధించుకొనుటకు చెప్పబడిన గీతారహస్య మని తెలియవలయును,

శ్లో॥ తత్ర స్థితం బ్రహ్మశాస్త్రం వేదశాస్త్ర సునిశ్చితమ్
ఇదం శాస్త్రం మయాప్రొక్తం గుహ్యం వేదార్థవిస్త
రమ్ ॥ ౫౦

(50) తా॥ ఈ గీతాశాస్త్రము బ్రహ్మవిద్య యనుటకు సందేహము లేదు. ఇది బ్రహ్మస్వరూపము. వేదశాస్త్రములచేత చక్కగ నిశ్చయింపబడినది. నాశరహిత మైనది. మిగుల రహస్య మైనది. వేదసారము అయిన బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపమును శ్రీ సచ్చిదానంద ఘనస్వరూపుడనగు నాచే చెప్పబడినది. కావున నిశ్చయముగ యీ గీతాశాస్త్రమును ఎవరు నాశ్రయించుచున్నారో అట్టివారు శీఘ్రముగా తత్వజ్ఞానమును పొంది పరమానంద స్వరూపమును బొందుచున్నారు.

శ్లో॥ యః పఠే త్వరయాభక్త్యాస గచ్ఛే ద్విష్ణు సామ్యతామ్
ఏ తత్పుణ్యం పాపహరం ధన్యం దుస్స్వప్న నాశనమ్॥

(51) తా॥ పరమపావన మైనదియును, బ్రహ్మస్వరూపమును అయిన యీ గీతాశాస్త్రమునందు చెప్పబడిన రహస్యములను తెలిసికొని తద్రీతిగా శ్రద్ధతో ఎవరు అనుష్ఠించుచున్నారో, అట్టివారి పాపములను సశింపజేసి దుస్స్వప్నములను పాగెట్టి నిత్యసుఖ మను మోక్షమును నొనంగుచున్నాను.

శ్లో॥ పఠతాం శృణ్వత్యాం చైవ
విష్ణో ర్మాహాత్మ్య ముత్తమమ్
అపాదశ పురాణాని దశవ్యాకరణాని చ
క్షణమాత్రస్య యోగస్య కళానార్హంతి షోడశీమ్ ॥

(52) తా॥ శాస్త్రములను పఠించువారును, వినుట కానక్తి గలవా రును, విష్ణుమూర్తియొక్క మాహాత్మ్యమును తత్వరహస్యమును తెలిసికొనుట

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.



Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram



అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. ప్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటంతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల ప్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలప్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరీపాటంతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాబీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (92కేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్సైజు)కేస్బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిభీషవపర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిబీష్మపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దినీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రొన్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రొన్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గ్యేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గ్యేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఓక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గ్యేయ-భక్తిటివి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. ధృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (సూర్యయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్గ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్ జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషం నేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవృక్షుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమెడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్కర పంచాంగం (2013-14 నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్గులు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

జి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్వ2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండి)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో “వాస్తువిద్య” నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణులు	99-00
10. విశ్వకర్షవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్ష వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12. విశ్వకర్ష వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (క్రిందపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్షవాస్తుప్రకాశిక (కేన్బైండ్)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలివాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్ర-శాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఘ్న తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తీయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీ తంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఙ్కమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఙ్కమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడి	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్గైడ్) ..	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ..	99-00
48. న్యూమరాలజీ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్షల్ఆర్ట్స్ ౭ (కరాటే,కుంగ్ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తీక పురాణం	36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు	120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత	120-00
89. సహస్రలింగార్చన	120-00
90. శ్రీ శివగీత	120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు	120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్ బైండింగ్) 250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా 120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము	200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్ బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్ స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. పుడ్థెరపి	63-00
21. న్యాచురల్థెరపి	99-00
22. సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సండే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్టుడే	99-00
27. హెల్త్ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యుష్ష - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యుష్ష లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యుష్ష పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యుష్ష భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యుష్ష దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యుష్ష నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11. దేవీలీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సాభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొబ్బిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినిస్టెల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనావిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. వలావ్లు, ఫ్లైడ్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరూరించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (భైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్దగడరామరావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశా పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే సూర్యమరాలజిప్ట్ (డావూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

**సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి
ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.**

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ణి కారికలు	200-00
నవుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్తంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(చీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తొట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్త్రుతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యాయం	360-00
ముహూర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
సుప్రభాతములు, మహాత్మ్యములు, సహస్రనామములు,
పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From :

☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel

Rajahmundry-533 101 (a.p.)

mohan
PUBLICATIONS

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

ఉచిత Pdf బుక్స్ కై : - www.granthanidhi.blogspot.in



ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
తెలుసుకొండి... ఫ్రీబుక్స్
MOHAN PUBLICATIONS
పేజ్ లైక్ చేయండి.

granthanidhi
THE TREASURE OF PAGES
FIRST EVER TELUGU FREE E-BOOKS
DOWNLOADING WEB PORTAL
www.granthanidhi.com

Kinige.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగె ద్వారా కానుకగాలు
చేసుకొనే వచ్చును.

dailyhunt

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ ద్వారా
అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్లతో లభించును.